

גיליון כפול
10 שנה
למניינים חיים
ניתן לשלם בנדירים פלוס וקהילות

אזכרה

חלק ב'

אוסף גיליונות מבית צוף הוצאה לאור

**ערבי פסחים
בביתו של רבינו הגדול**
הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א

זריחת האור הגדול
לידתו ושחר ימי ילדותו של רבינו הגדול

ישדים דרבי השם
הרה"ג רבי יונתן אבר שליט"א

רבי חיים קודש הקדשים
עינינו גל

שביבי אור במשנת החינוך
כפי שנמסרו להרה"ג ר' משה אינהורן שליט"א

מחשבות טובות
מענה לבני הישיבות בנתיבי העליה

חיים שיש בהם

גיליון זיכרון
לרבינו הגדול זצוק"ל

© Zer ר David 111

שיעורי בינה | עומק הפשט | תמצית משנה ברורה | תמצית מוסר | לרעות

{ אז נדברו }

מחשב קציר על הדי' | תוכן יוצא לאור | שנת ה'תשפ"ג

יעלית הן

הוצאת צוף הוצאה לאור | מושב כנסת | תל אביב | משנכנס ניסן מרבין בשמחה

בירור הלכה

תוספת שבת

היריד שהפך למוסד

עשרות ספרים חדשים •

יריד הספרים הגדול בעולם

כ"ב - ל' בניסן 21.4-13
בית מוסד הרב קוק - בכניסה לירושלים

עד **60%** הנחה
עד 12 תשלומים
שו"ת בר אילן במחיר מיוחד!

רח' הרב מימון 1 ירושלים
א'ה' 10:00-22:00, ו' 9:00-13:00
מוצ"ש 21:30 עד חצות

שירות לקוחות
02-6526231

משלוחים בתשלום
לכל חלקי הארץ!

www.mosadharavkook.com
m@mosadharavkook.com

02-6515592

מוקד
המנוחה

תזכון עניינים חלק ב'

37 מבחני לדעת

מבחן בדף היומי

38 מבחני לדעת

מבחן במשנה ברורה

39 מבחני לדעת

מבחן בחפץ חיים ואהבת חסד

40 מחשבות טובות

מענה לבני הישיבות בנתיבי העליה

41 יעלת חן

הגה"צ יצחק שמואל גמזו שליט"א

43 מחשבה קצרה

הרה"ג ר' יחזקאל הרטמן שליט"א

45 אז נדברו

מחשבות לבני הישיבות

51 תוספת שבת

מעלת השבת וקדושתה

55 בירור הלכה

בירורי הלכה אקטואליים מתוך הסוגיות והפוסקים

59 משנכנס ניסן מרבין בשמחה

הרה"ג ר' בצלאל טרוביץ שליט"א

5 ערבי פסחים בביתו של רבינו הגדול

הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א

8 שביבי אור במשנת החינוך

הרה"ג רבי משה אינהורן שליט"א

10 "מלאך הברית" -

ענין הסנדקאות אצל מרן זצ"ל

הרה"ג רבי ישעיה אפשטיין שליט"א

11 זריחת האור הגדול

לידתו ושחר ימי ילדותו של רבינו הגדול

15 שיעורי בינה

הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

17 ישדים דרכי השם

הרה"ג רבי יונתן אבר שליט"א

19 עינינו גל

מאמרי עין לא ראתה

25 עומק הפשט

דיוני הלכה אקטואליים

29 תמצית משנה ברורה

סיכום קצר וברור של ספרי החפץ חיים

35 תמצית אורחות יושר

סיכום קצר וברור של רבותינו בעלי המוסר

יוסף ה' עליכם

ברכות נאמנות

להגאון רבי **יוסף וייס שליט"א**

בעל הגיליון **עינינו גל**

וסדרת ספרי מלאכת יוסף ועוד

מראשי ישיבת בית מדרש גבוה

ממייסדי ומעמידי האוסף

המוסד עצמו בכל מאודו

להצלחתו ולפיתוחו

להגדיל תורה ולהאדירה

'בהגיע עת דודים בהכנס בתו שתחי

אל החופה

'עם הזחתן המופלג כמר אליהו שוימר שיחי

יתן ה' את הבית בנוי לתלפיות

ויזכו לשפע של ברכה וסיעתא דשמיא

בשמחה ובטוב לבב

וידאו דורות ישרים ומבורכים

ובגין עדי עד

הרב נתן פלדמן

וחברי המערכת

מערכת 'אוסף גיליונות'
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב **נתן פלדמן שליט"א**

חברי המערכת:

הרב **צבי קנול שליט"א**

הרב **חיים וכסלר שליט"א**

הרב **משה הכהן שליט"א**

הרב **יוסף בן יהודה שליט"א**

הרב **עקיבא יוסף לוי שליט"א**

הרב **יוסף שלמה בייפוס שליט"א**

הרב **בנימין יודלביץ שליט"א**

הרב **אליעזר וייס שליט"א**

מבית 'צוף'
הוצאה לאור

נתן פלדמן

אוסף גיליונות מופיע בסיוע
הילכתא - לדעת לחיות כהלכה

ניתן להעביר תרומות וכן לשלם עבור קניית גיליונות
"בעמדות נדרים פלוס" או "קהילות" בחיפוש קופת "אוסף גיליונות

"וכן בהעברה בנקאית לחשבון "הילכתא ע"ר

בנק מרכנתיל (17) סניף 734 מספר חשבון 85778

ניתן לקבל קבלה מוכרת במס לפי סעיף 46

על כל תרומה לאוסף גיליונות

(למעט תשלום על פרסום או קניית גיליונות)

תרומה טלפונית בנדריים פלוס: 03-7630543 מס' 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס' 9641

ניתן להצטרף לרשימת תפוצה לקבלת 'אוסף גיליונות' ושאר גיליונות במייל
יש לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת המייל של ה'אוסף' ולפעול לפי ההנחיות

ערבי פסחים

אצל מרן הגאון רבי חיים זצוק"ל וביתו

נכתב במיוחד עבור קוראי ה'אוסף'

מאת נכדו חביבו הג"ר גדליהו הוניגסברג שליט"א

לכבוד הסיום הגדול

בעמדנו לאחר שנה מיום פטירת רבינו הגדול שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל ננסה לעמוד בטיפה מן הים הגדול בחביבות וזריזות המצוות של רבינו זצ"ל בפרט לקראת חודש המצוות ניסן.

כבר מאחרי יום הפורים הקדוש כבר הורגש בחלל הבית שמתקרב היום הגדול ביותר בשנה של סיום התורה שבע"פ, ואף שהדבר כבר חזר על עצמו קרוב לשבעים שנה, לא נס ליחה של השמחה וההתרגשות סביב רבינו, ואדרבה מבחינת רבינו ככל שנקפו השנים ראה בזה ניסים גלויים שה' מזכה אותו לעמוד במשימתו הקדושה, ולמרות גילו המופלג וכוחות גופו ההולכים ואוזלים זוכה יום יום ללמוד ולעמול בלימוד חובותיו, ובהגיע יום הסיום הגדול ההתרגשות גברה משנה לשנה, ורבינו היה מדבר על כך כבר ימים קודם שמתקרב יום הסיום הגדול, והכין את לימודיו לקראת הסיום, ובתוך כל ההכנות לפסח, היתה הכנה המרכזית, לקראת הסיום הגדול, וגם הרבנית ע"ה היתה שותפה ערה בכל הענין של הסיום, ואף העול הגדול שהיתה על כתפיה לנקיון והכנת הבית לפסח. בכל זאת לא הסיחה דעתה מהיום הגדול של סיום התורה בערב פסח, ואף דאגה מתוך כל בישוליה לפסח, למזונות שיהיה לסיום של רבינו.

זכה עוזרתו

זה לא היה פשוט כלל, מפני שלא רצתה להפריע את הרב זצ"ל מסדר לימודיו, ורק כשהרב היה יוצא לתפלות וכדו' סידרה את החדר בו היה לומד, ואחד מבני המשפחה תיאר את הדבר: בערב פסח היתה סבתא מתכננת את נקיון החמץ כך שסבא לא יופרע מתלמודו. סבא היה קודש לתורה

וצרכיו מולאו בכל מצב. ביום של בדיקת חמץ הגעתי לסבתא, ראיתי סיר קטן מתבשל על הגז עם אוכל חמץ טרי, סבתא! התפלאתי, בכל בתי ישראל כבר אוכלים שאריות ישנות ויבשות של אוכל ישן, או שלא אוכלים בכלל, ופה, את מבשלת? ומתי תנקי את הגז? סבתא היתה רגועה לגמרי. היא מעכה במזלג ירקות שהתבשלו במרק ותיבלה אותם בשמן ומלח. הוסיפה נתח עוף לצלחת ושלחה אותי להגיש לשולחן 'במרפסת החמץ', שיהיה מוכן עוד לפני שסבא חוזר מתפילת מנחה. רק לאחר שסבא סיים את הארוחה, נפנתה סבתא לנקות את הכיריים, שהרי את ארוחת הצהרים של מחר - כבר יוכלו לבשל בכלי הפסח.

ויש לציין שאת אהבת התורה הגדולה זכתה לנשום בבית אמה הגדולה אשת חבר לרבינו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהיתה רגילה לספר כאשר קרה שאחד הילדים התפתל מכאבים והובהל לרופא, הרופא פסק שצריך ניתוח באופן דחוף להוצאת אפנדציט האם קראו לאבא או הודיעו לו? חס וחלילה, היא היתה עם הילד לבדה בבית החולים בתחושה ברורה שזכות של לימוד האבא יעזור ואין צורך להודיעו כלל וכלל ולהפריעו. וכאשר בא אח"כ הביתה סיפרו לו שהילד עבד

ניתוח.

עוד סיפרה הרבנית על אמה הגדולה, שבערב פסח מובן מאליו שלא הוטרד בעזרה בבית וכדומה, ולא עוד אלא יותר מזאת חששה שבשובו לביתו יוטרד מאי הסדר המאפיין ימים אלו, וכן רצתה שיאכל ארוחותיו כסדרן גם בזמן זה, ולכן בעמל רב חסכה כסף מיוחד למטרה זו ושלחה אותו בימים אלו לפנסיון בית הבראה שם יוכל ללמוד ללא הפרעה, הילדים שבאו לבקרו שם היו רואים איך האבא יושב ולומד מתוך הרחבת הדעת, הביתה הוא חזר לבדיקת חמץ אז כבר הכל היה בזהק מנקיון.

אם כבר עסקנו בחלקה הגדול של הרבנית בערב פסח נשתף את הציבור איך שבערב פסח כאשר במרבית הבתים שבת הגדול נחוגה בצידי הבית, במרפסות בפירות או בחדרי מדרגות - שם בבית, השבת היתה כרגיל בחדר הספרים שבו רגילים לאכול זאת למרות שכבר נוקה לפסח. כל מאכלי החג המסורתיים נשמרו בקפידא, וחולי תשישות או עומס מעולם לא היוו תירוץ.

“מאימתי...”

ומחיל לחיל בבחינת צדיקים אין להם מנוחה בעוה"ז, לאחר שסיים רבינו מצוות היום 'שריפת חמץ' וביטולו, מיד שש ושמה רץ לגמ' הקדושה מסכת ברכות של הש"ס המיוחד של פסח, [שכן רבינו נהג כדודו מרן החזו"א זללה"ה וסגר עם מחיצה את כל ספריו לפסח, והיתה לרבינו ארונית מיוחדת לפסח ובה ש"ס בבלי, רמב"ם, שו"ע, מ"ב, תהילים, וכמובן הירושלמי האהוב עליו כרך ראשון של זרעים עם הגליונות הרבים עליו, שאותו בדקו דף דף לכבוד פסח]. ועין לא נשארה יבשה לצפות ברבינו בהתרגשותו הגדולה להפגש שוב עם הש"ס האהוב לבו, ולהתחיל מחדש 'מאימתי קורין את שמע בערבית'.

ורבינו לא ויתר לעצמו, וכפי שקבע לעצמו ללמוד יום יום שמונה דפים גם בערב פסח עם כל טרדות היום ישב רבינו ולמד ברכות עד דף י', ולאמ"כ את הירושלמי והמשך לימודיו רמב"ם ושו"ע וכו', ולאחר מכן התפלל תפלת מנחה, ואף קיבל אח"כ קהל לברכה ועצה, וכשחזר מהמקוה לכבוד יו"ט, קרא את קרבן פסח בקדושה ובטהרה, וכן את אגרת הקודש מרבי שמשון מאוסטרופולי זצ"ל.

קמא קמא דמטא לידיה

ולאחר שפרש למנוחה לאגור כוחות ללילה הקדוש, השלים לימוד חובותיו.

נשוב לחודש ניסן, אחד מהדברים הבולטים אצל רבינו הזריזות בכל דבר שבקדושה, שמעתי הגדרה נפלאה מהרבנית ע"ה שסיפרה ואמרה, בוא וראה את רבינו כיצד כל דבר שיכול עושה מיד ברגע הראשון, ללא דחיה, והחלה לפרט אחד לאחד: כל התפילות מתפלל מיד בזמן, שחרית בנץ, מנחה גדולה, [בדרך צחות שמעתי מרבינו שפעם ביקר אצלו אחד האדמורי"ם ולבסוף אמר לו רבינו שצריך ללכת להתפלל מנחה גדולה, הגיב אותו אדמו"ר למה הליטאים תמיד פוחדים וחוששים שימותו? לימים אמר רבינו שאותו אדמו"ר צודק שכן מפורש בגמ' נדרים י' א' אמר רבי שמעון מנין שלא יאמר אדם 'לה' עולה', לאחד הפירושים שחוששים שיאמר לה' ולא יספיק לגמור ויאמר ש"ש לבטלה, הרי שחוששים כל רגע שיכול למות] מעריב מיד בזמן, [חוץ מהזמנים שהיה בישיבה או בכולל שהקפיד מאד על סדרי

הישיבה והכולל] וכן שאר קיום המצוות, ברכת האילנות מיד בר"ח ניסן לאחר שחרית, בעודו עטוף בטלית.

וציינה הרבנית שיש לו זמן קבוע לכל מצוה יש תאריך קבוע לאפייט המצוות, תאריך קבוע לבגית הסוכה, וקטיפת הסכך, וכן ללקיחת לולבים, יש להכל זמן קבוע ומסודר לקיימו.

וכך המשיכה הרבנית בהתפעלות עצומה: כל סדר יומו של רבינו סדרי לימודיו וכתובת ספריו וכתובת תשובותיו. הכל בסדר וזריזות מיוחדת.

ולהמחיש הדבר סיפרה הרבנית שאירע פעם שרבינו נתעורר בחורף משינת הצהרים כשכבר היה חשוך, ולרגע היה נדמה לו שכבר הגיע יום חדש [זוה כבר בוקר], ואמר לאחר מכן שהנפק"מ מכך שחשב שכבר התחיל יום חדש היתה - שהחל ללמוד את חובות הלימודים של מחר.

עוד סיפרה הרבנית ע"ה שפעם חזר רבינו בצהרים מהכולל עייף, ועוד קודם אכילתו, אמר לה שהולך עכשיו לפני הכל לתת תשובה לאחד בענין שידוך שהוא הציע והתעסק בו, ואמרה לו מה בוער עכשיו תאכל קודם, תנוח קודם, השיב לה רבינו אם יש תשובה לא דוחים הולכים מיד לתת התשובה. וכן כשעולה בדעתו איזה רעיון לשידוך היה מזדרז להציע וראה בזה מצוה גדולה לסייע להקמת בתים יהודים טהורים. [וגם החזו"א היה מחבב להתעסק במצוה זו].

כבר היה מרגלא דפומיה דרבינו: דרכן של צדיקים לעשות מיד מה שצריך לעשות. וכל גדולי ישראל שידענו היו זריזין מאד לעשות מיד מה שצריכין, ומרן החזו"א אמר סגולה שלא לשכוח לעשות מיד, וכן שמענו על החפץ חיים זצ"ל שכשהחליט שצריך לעשות דבר הי' עושה מיד בלי שום עיכוב.

“עד מתי עצל תשכב...”

וכך היינו זוכים לשמוע את רבינו בכל עת שהקיץ משנתו, מנגן לעצמו בניגון מיוחד את הפסוק במשלי פרק ו' פסוק ט' 'עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך', וזורק את השמיכה לקום מהשינה ללמוד.

וכך היה בשנות ילדותם של בני רבינו, היה רבינו מעוררם משינה עם פסוק זה כשהיה שר להם אותו בנעימה מיוחדת.

‘בצקת’ הנכרי

ובאם בחודש ניסן עסקינן נספר מעשה, שהיתה הרבנית רגילה לספר: בערב פסח הגיע יהודי לרבינו, כשהוא בקושי עומד על רגליו, נתמך בבניו משני צידיו. הוא ביקש ברכה מרבינו: היתה לו בצקת חמורה ברגליו. "בצקת"? שאל רבינו בחיוך "בערב פסח הרי אנחנו מוכרים את הבצק לגוי, זה חמץ!" איך אמכור את הבצקת לגוי? שאל היהודי באמונת חכמים גמורה, "איך שמוכרים את כל החמץ לגוי", אמר רבינו, "באותו האופן", ברך את היהודי ברפואה שלמה וחזר

שלושה ימים לאחר חג הפסח. לילה. הרבנית מתהפכת על יצועה ונאנחת אנחות כאב. מאז פסח, לא חשה בטוב, צוארה נתפס ונדמה כי כל שריריה וגידיה תפוסים. ליד מיטתה משחות שונות שרשמו לה הרופאים והביאו אנשים טובים. מאומה לא עזר. הכאבים היו חזקים וגם משככי כאבים לא הועילו. הרבנית החניקה גניחת כאב לבל יתעורר רבינו, רבנו של עולם, אנא האר את עיני מה הסיבה לסבל? התפללה הרבנית חרש, הרבנית הצדקת שרק חסד וצדקה עשתה עם הזולת כל היום, עשתה את חשבון נפשה, כל הימים האחרונים חלפו מול עיניה, אנא הקב"ה זכה אותי להתעורר בתשובה, במי פגעתי שככה נענשתי? האם יש מישהו שבגללי עכשיו יושב ומצטער ובוכה? אנא רבנו של עולם אנא...

כך בכתה הרבנית והתפללה, בכתה והתפללה ופתאם... פתאם הבזיק לה ברק מסנור והיא נזכרה! השכנה! השכנה הגלמודה בעלת היסורים, לא קיבלה השנה את ה"חריין" שלה, בבת אחת התישבה הרבנית במיטתה, לא משגיחה בכאב, מנסה לשחזר איך ארע הדבר.

מידי שנה בערב לילה סדר, היתה הרבנית שולחת לשכנה אומללה זו, קופסת "חריין" קטנה, מעשה ידיה, לכבוד ליל הסדר. בצרוף ברכות ואיחולים לחג שמח. המשלוח חימם את ליבה של השכנה, שהרגישה שהיא לא לבד בעולם, הנה השכנה הרבנית בת-שבע חושבת עליה וזוכרת אותה, בהנאה אכלה את סלט ה"חריין" החריף בליל הסדר.

מה קרה שהשנה לא שלחתי לה? שאלה הרבנית את עצמה, ומיד נזכרה, היא השיגה כמות מועטה מאד של חזרת, אם היתה נותנת מזה לשכנה זו (ולעוד כמה ידידות שנהגה לשלוח להם) - לא היה נשאר למשפחה עצמה, ולכן לא שלחה לה. לאף אחד לא שלחה הפעם.

למחרת עטפה הרבנית מתנה גדולה ונאה, ועל פתק קטן כתבה מכתב התנצלות לשכנה ובו פרטה כמה הצטערה השנה, שלא יכלה לכבדה כמידי שנה, היא מאד מקווה שלא נפגעה חלילה, כי ידידותה חשובה לה מאד!

נכד נשלח לשכנה עם המתנה והפתק, אכן, התברר שנעלבה מאד, אשה מסכנה זו אשר ידידותה של הרבנית היתה קרן אור בחשכת חייה - חששה שמא נשכחה מלב.

והקב"ה שראה את מסירות נפשה של סבתא על החסד, לא רצה שישאר לה פגם זה.

השכנה סלחה, והכאבים חלפו כלא היו.

זכות רבנו הצדיק וזוגתו יגן בעדינו, השנה כשאנינו איתנו והחלל גדול, לבוא ששים ושמחים לקראת חג-המצות, חג-המצוות, כמורשת אשר קיבלנו ממנו.

לאחר הפסח הגיע היהודי לבדו, עומד על רגליו בריא ושלם, וסיפר שמכר את הבצקת לגוי יחד עם שאר החמץ והנה - הבצקת נעלמה!

השיקולים בקניית דירה

שמעתי מהרבנית פעם בשנה רבינו עובד קשה בבדיקת חמץ, עוד סיפרה שכשקנו את הדירה מה הטרידו? שלא יהיה דירה גדולה שלא יקשה עליו בבדיקת חמץ.

סיפרו לפני רבינו על הסופה הגדולה שפקדה את אמריקה ואת גודל הבתים שיש שם וכמה גרם להרס וחורבן מיד שאל רבינו אם יש שם כאלו בתים גדולים מה עושים עם בבדיקת חמץ?

בין אדם לחבירו של ערב פסח

להיכן הלך רבינו בליל בבדיקת חמץ הראשון? סיפר לי חתנו של רבינו זצ"ל הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א מראשי ישיבת תורה בתפארתה. לפני כשלושים שנה עלה עם אשתו בת רבינו לאחר בבדיקת חמץ לבית רבינו זצ"ל לראות מה נשמע ואם צריכים עזרה. רבינו זצ"ל אמר להם היה פה יהודי באמצע שבדקתי את החמץ ובא להגיד משהו, ובגלל שהייתי באמצע הבדיקה לא יכולתי להתייחס ולהשיב לו כהוגן, אני חושב שאולי הוא נפגע מכך וברצוני ללכת אליו הביתה ולפייס אותו לבקש ממנו סליחה תבררו לי בבקשה איפה הוא גר, מיד ביררו היכן הוא מתגורר, ומצאו את הרחוב, אבל לא ידעו איזה מספר בנין, רבינו אמר אלך עכשיו ואחפש בכל בנין עד שאמצא אותו. סיפר לי הגר"ד אפשטיין שליט"א הלכנו יחד עם רבינו וחפשו בנין אחר בנין עד שסוף סוף מצאנו את בית המשפחה, אותו יהודי כבר היה עם בגדי שינה וכל כך התרגש למראה רבינו. הוא גם לא הבין מה פתאום רבינו טרח להגיע אליו, אך רבינו ישב ודיבר אתו התפייס עמו, עד שראה שהכל בסדר, וחזר הביתה את כל זה עשה רבינו זצ"ל בליל בבדיקת חמץ וזאת כאשר רבינו זצ"ל מסיים בבדיקת חמץ עם כל ההיזורים וההקפדות ההלכתיות לא לפני השעה אחת עשרה בלילה, ללמד אותנו בין אדם לחבירו מהו.

ליל שביעי של פסח. הרבנית הזמינה לסעודה את אחת מבנותיה, עם כל ילדיה הנשואים. חצי שעה לפני כניסת החג הודיע לה חתנה: את ודאי יודעת שאחד מחתני לא אוכל "שרויה". "אוי", אמרה הרבנית בצער, "לא ידעתי מכך כלל, מה יאכל כאן, הן הדגים, המרק הכל שרויה!" אך הרבנית לא ישבה בחיבוק ידים. בזריזות של מצוה העמידה מיד סיר קטן עם תבשיל מיוחד עבורו, גם בישלה לו ביצים קשות וכל הזמן דאגה שגם סירים אלה יהיו חמים כיתר הסירים למען יהנה מסעודת החג.

שביבי אור • במשנת החינוך

הוראות בענייני חינוך ממרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל
כפי שנמסרו להרה"ג ר' **משה אינהורן** שליט"א, מנהל סמינר 'בית בינה' בירושלים
{שביבים אלו רואים אור לראשונה בגליון מיוחד זה, במלאות שנה להסתלקותו לגנזי מרומים}

הקה"י זצוק"ל ייסד את הת"ת בפתח תקווה ונשא את הת"ת על ליבו בהכוונה וייעוץ ועוד. לאחר מכן הנחה את הת"ת הגרא"מ שך זצוק"ל, ולאחר פטירתו התייעצו בכל דבר עם הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל. הגר"מ אינהורן שליט"א אשר שימש כמנהל חינוכי בת"ת, זכה לקבל הנחיות והוראות במשך שנים רבות מגדולי ישראל, נהג בנו טובת עין וניאות למסור לנו מעט שביבי אור, למען יעמדו ימים רבים.

אחרת. הוא אמר לנו לא אחת: "תגידו לילדים שיש גן עדן וגהינם!".
(א.ה. כנראה שאם יש גהינם אמורים לדעת את זה, שהרי מטרת הגהינם איננה להעניש אלא ליירא, ואכמ"ל).

ומעשה שהיה כך היה. ילד מסוים בכיתה ז' כעס מאוד על הרב'ה שלו, ונקט במעשה קונדס נועז ומסוכן. הרטיב סמרטוט בחומר בעירה הבעירו וזרק דרך החלון לתוך הכיתה בכיוון השלחן של הרב'ה, האש נאחזה בשולחנו של הרב'ה והוא עלה באש. לא ידענו כיצד לנהוג עם המקרה החרג הזה, ונכנסנו לר' חיים לקבל הנחיות. ר' חיים שמע את הדברים וביקש: "תביאו את הילד אילי, אני רוצה לדבר איתו". קראתי לילד, ואמרתי לו שר' חיים קנייבסקי רוצה לדבר איתו על מה שהיה. ניתן לדמיין את הפחד שאחז בילד אך לא היו לו הרבה ברירות. נכנסנו אל ר' חיים, ר' חיים ביקש לדעת מה שמו. "שלומי" אמרתי. (שם בדוי כמובן). ר' חיים קרא לו שיתקרב, הניח את ידו הרחומה על כתפו של הילד ואמר לו ברכות וכאב: "שלומי שלומי, איזו גהינם תקבל על מה שעשית!" וכך חזר שלש פעמים על משפט זה בכאב עמוק (ובדגש על ה'אוי'..), ובכך סיים את ה'תוכחה'.

חלפו שנים, הייתי בעיר מסוימת, ניגש אילי בחור בן 19, ושאל אם אני זוכר אותו, זההי, זה שלומי שלנו. הוא אמר לי: "הרב זוכר את מה שר' חיים אמר לי?" כן, זוכר, אמרתי. "המשפט הזה של ר' חיים מעורר אותי עד היום הזה, אני רוצה לעשות תשובה על מה שהיה, כמה עולה שלחן חדש?"...

מהחובה לציין. בוודאי שאין ללמוד מסיפור זה למקרים אחרים.

איזו תפילה פעלה?

אירע כי מלמד בכיתה מסוימת קיבל כיתה מאוד קשה, כבר בתחילת השנה הבחין המלמד שהכיתה פשוט 'תקועה' עמוק בבעיותיה ולא מתקדמת לשום מקום. בצר לו, המלמד ביקש להיכנס למרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל ששימש כנשיא הת"ת להעלות את הנושא. המלמד נכנס בפרטיות אל הגר"ח זצ"ל ושוחח עמו על הענין, יצא לאחר מספר דקות, כשאיש מאיתנו לא ידע מה דובר שם.

בהמשך השנה התרחש מופת של ממש! הכיתה כולה החלה פורחת ומתקדמת באופן מיוחד ובלתי צפוי לגמרי. הדבר עורר השתאות אצלנו מנהלי הת"ת, כמובן שתלינו את ההצלחה בהשקעתו של הרב, ובמיוחד בברכתו של הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. החלטנו להיכנס לר' חיים בכדי להודות לו על הברכה המיוחדת שנתן לכיתה הזו, ברכה שאכן פעלה את

פעולתה במהלך השנה באופן נפלא. נכנסו אל הקודש פנימה, סיפרנו לר' חיים על ברכתו שפעלה גדולות ונצורות, אך ר' חיים ישב וצחק, מסיימנו נענה ואמר: "יש לכם טעות. המלמד שלכם אכן היה כאן בתחילת השנה, אך אין לכם מושג איך שהוא בכה כאן בחדר על הכיתה הזו! כבר אז הבנתי שעם מלמד שכזה, עם בכיות שכאלו, הכיתה בוודאי תצליח..."

גן עדן וגהינם

קיימת היום גישה מסוימת לפיה אין להזכיר בפני הילדים על שיש גהינם, מחשש שמא הדבר יפחיד אותם. ר' חיים זצ"ל נקט

ראשית תלוי מי אומר את המשפט הזה, מאיזה לב זה יוצא... ושנית, לאיזה לב זה נכנס, אם בכלל. במקרה ההוא ראה ר' חיים לנכון לנהוג כך, וצריך לבדוק כל מקרה לגופו, שהרי ישנם מקרים בהם משפטים כאלו יכולים לגרום יותר נזק מתועלת.

ולא עצבו אביו מימיו

במה שנאמר על אדוניהו בן חגית (מלכים א, א, ו): "ולא עצבו אביו מימיו לאמו מדוע פכה עשית", ואמרו חז"ל שהלך לתרבות רעה משום שלא ייסרו אביו. פעם הקשה לנו הגר"ח זצ"ל, ממה נפשך, אם מגיע לו מכות למה לא נתנו לו, ואם לא מגיע לו, למה היה צריך אביו לייסרו? והשיב ש'מסבירים': "אכן לא היה מגיע לו עונש, אך התביעה היתה, שהיה לאביו לחפש כיצד לייסרו בכל זאת". (קשה להאריך בהסבר הדברים במסגרת זו, אך הרעיון כבר מופיע בקדמונים על הצורך לייסר על מנת להסיר את הקליפות ולהגיע אל הרצון הפנימי הטוב).

גם בזה החובה לציין, כפי ששמענו מהגרא"מ שך זצ"ל וגדולי ישראל נוספים כי בימינו אין מקום לענישה באמצעות הכאה, אמנם יש ויש מקום ואף הכרח לענישה נכונה, אך אין המקום במסגרת זו להאריך בזה. [ראה בספרו החדש של חתני ר"מ מורגנשטרן נ"י "מח ולב בחינוך הילדים", שהיטיב להביא את הדרך הנכונה בזה, בטוב טעם].

חופש בערב שבועות

בערב חג השבועות אצלנו עשו חופש, למדנו זאת מחיידר 'תשב"ר', והם למדו מעץ חיים. שאלתי את הגר"ח זצ"ל מה ההסבר בדבר? הוא השיב: "...הרי אתה ואני, במה אנחנו שמחים בשבועות? עם התורה! האשה במה תרגיש את השמחה? בבגד חדש! אך הקטנים במה ירגישו את השמחה שהגיע חג השבועות? כמה שיש להם חופש בערב שבועות..."

גלובוס ספרונים והתעמלות במסגרת הת"ת

פעם שאלתי את הרב שך האם להכניס גלובוס לחיידר? הוא שאל "בשביל מה צריך את זה?" אמרתי לו שבגמ' בגיטין מבוארים דברים על העולם, וכך אפשר להראות לילדים איך זה בנוי... אפשר גם ללמד אותם איפה זה אמריקה... הרב שך הגיב: "גם אני לא יודע איפה זה אמריקה, מה זה משנה?"... והכריע לא להכניס גלובוס לחיידר. שאלתי, גם לבית לא? הוא השיב: "לבית אפשר, למה לא, אך החיידר זה קודש קדשים..."

חלפו שנים, רצו להכניס לחיידר ספרונים של סיפורי חז"ל לילדים עפ"י אגדות הש"ס. שאלתי את הגר"ח האם להכניס, והוא שאל אותי: "האם אתה יכול לחתום שכל מה שכתוב שם זה בדיוק כמו שכתוב בגמ'?" השבתי שאינני יכול לחתום על דבר כזה. אז הוא אמר: "א"כ אל תכניס! שאלתי: גם לבית לא? והוא השיב: "לבית אפשר. אבל החיידר קודש קדשים..." שני נביאים בסגנון אחד...

בדומה, שאלתי פעם את הגר"ח האם אפשר להכניס שיעורי התעמלות לחיידר. הגר"ח התנגד בתוקף. והוא נימק: "ילדים

יכולים לשחק ולקפוץ כאוות נפשם, אבל ללמוד לומדים רק תורה"....

משמעת בכיתה

היה מקרה של רב'ה צעיר שנכנס ללמד בת"ת, וטרם בואו חשש מאוד אם יצליח להשליט משמעת בכיתה. אמרתי לו שיועץ בר' חיים זצ"ל. הוא חזר לת"ת ואמר שקיבל הנחיות מפורטות, רק שלצורך הביצוע שלהם צריך לבקש לתלות מסמר בצד הימני של הלוח. קיבלנו את ההוראה המעניינת וביצענו אותה. הרב'ה הצעיר נכנס ביום הראשון לכיתה עם תיק גדול, פניו חתומות והוא סורק את פניהם של הילדים בדממה, פותח את התיק ושולף משם מקל. מסתכל על הילדים וחוזר ומסתכל על המקל, ולאחר מכן, אחר כבוד תלה אותו על המסמר בימין הלוח.

כבר באותו שיעור אחד הילדים רצה 'לבדוק' את הרב ועשה איזה מעשה שובבות, הרב השתתק בפתע, הסתכל על הילד וחזר והסתכל על המקל, וחוזר חלילה, לאחר כמה שניות של דומיה חזר ללמד. בהפסקה אני שומע את הילדים מדברים ביניהם: "וי, איזה רבה מפחיד שהוא...". מיותר לציין, כי הרב'ה הזה מעולם לא הוצרך להשתמש במקל, וכי היה חביב ואהוב על הילדים ביותר, וגם... המשמעת היתה מצוינת. [גם בנושא החשוב הזה של 'משמעת', אין מקום במסגרת זו להרחיב, ראה בספר 'מח ולב' לחתני נ"י שהעמיד את הדברים בצורה מסודרת ונפלאה].

דיני נזיקין - רב ותלמידים

היה מקרה בת"ת, שהרב'ה הזהיר את הילדים בתחילת השיעור שאף אחד לא ישחק בדבר מה בידיים במשך השיעור משום שנדרש ריכוז מיוחד בשיעור הזה. אחד הילדים עבר על ההוראה ושיחק בעט. הרב לקח לו את העט ושבר אותו. האבא מאוד כעס ודרש מהנהלה לטפל בזה. אמרתי לאבא, אין לנו הוראה ברורה בזה, שייגש לר' חיים וישאל אותו מה עלינו לעשות. האבא נכנס לר' חיים וסיפר לו את אשר נעשה לבנו, ר' חיים הגיב כי הרב עשה נכון, ושאין לו שום תביעה עליו.

חלפו שנים סיפרתי את הדברים למחותני הגאון ר' דוד מורגנשטרן שליט"א (רב רמת שלמה), הוא תמה מה עם הדיני ממונות' שכאן, וביקש לשאול את רבו הגדול, מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. כשהציג את הסיפור הגיב הגר"ש זצ"ל על אתר: "הרב'ה עשה נכון! גם בדיני ממונות אין עליו תביעה, כי הורה ששולח את בנו לת"ת היינו על דעת שאם הדבר נצרך חינוכית רשאי הוא גם להזיק לכליו של התלמיד".

"מלאך הברית"

ענין הסנדקאות אצל מרן זצ"ל

נאמן ביתו הרה"ג ר' ישעיהו אפשטיין שליט"א

את מה שכתבתי" כלשונו, כלומר היה חושב בדרך על מה שכתב באותה עת, כאשר כתב את ספריו הנודעים כדרך אמונה ועוד, והיה מעביר בראשו שוב ושוב את הדברים ללבנם היטב, וניצל את הנסיעות לשם כך. בנוסף, תמיד היה שואל "כמה בריתות יש מחר, והיכן?" ולפי מספר הבריתות והנסיעות שידע שיהיו למחרת, היה מחשב את זמני השינה בלילה! ולא פעם כאשר ידע שלמחרת עתיד להיות ברית במקום מרוחק, היה מוריד מזמני השינה בלילה ולומד יותר, ביודעו שיוכל להשלים את השינה בנסיעה.

[מענין לענין של הנסיעות הרבות, יש לציין שבעבר בעת שהיה בכוחו, היה מבקש לומר תפילת הדרך בעמידה מחוץ למכונית, אך רק באם לא נשקפה בדל סכנה כלל לא ליושבי המכונית ולא לעוברים בכבישים, ובאם שהיה ללא סכנה וללא טירחה ובקלות, אז יצא לומר בעמידה. הוא החמיר - אבל בשום שכל ובמידה, לא על חשבון קשיי הנהג או טרחתו וכמובן לא בחשש סכנה].

אבל לצד כך שלא סירב מעולם לסנדקאות, היו מקרים מועטים מאוד שכן סירב. כגון פעם אחת כאשר הגיע לברית מילה, ובדרך אמרתי לו מי יהיה המוהל, שרבינו הכירו היטב מימים ימימה. והנה כאשר הגענו למקום, נכנסתי לאולם לראות שהכל מוכן, ולפתע ראיתי מוהל אחר, כאשר שאלתי את בעל הברית לפשר הדבר, אמר לי "זה שום דבר, בסוף החלפתי את המוהל". כאשר יצאתי בחזרה ללוות את רבינו מהמכונית בדרכו למקום הברית, רבינו כבר החל לצאת מהמכונית, ואמרתי לו שהמוהל הוא לא מי שאמרתי לו קודם לכן, ויש במקום מוהל אחר. באותו הרגע חזר רבינו למכונית ואמר: "הוא ביטל את המוהל? זה בין אדם לחברו!" ומיין להכנס אל האולם. למעשה בעל הברית ששם לב להתרחשות מיהר לצאת ולהסביר את עצמו של היה פגיעה במוהל הראשון ורבינו התרצה ונכנס, אך דבריו עדיין מהדהדים באוזני: "בין אדם לחברו!"

גם לאחר שנים רבות ואלפי בריתות, היה מתייחס בחרדת קודש לברית, ואמר לי כמה פעמים שזה עת רצון ומסוגל לתפילה, והיה מתפלל בעצמו על התינוק בזמן הברית שיגדל לצדיק ועוד כמה דברים מסויימים, וציין לדברי החיד"א בזה. ופעם אמר לי בענוותנותו בדרך לברית: "אני צריך לעשות תשובה, אני יושב ליד אליהו הנביא!"

לאורך השנים ראה רבינו מוהלים רבים ובריתות רבות, ולא פעם היה אומר לי לאחר הברית הערות כאלו ואחרות על המוהלים, כגון "פלוגי מל יפה, הוא עושה את הפריעה כמו שצריך", וכיוצא בזה, ובעיקר נהנה מאלו העושים כפי הדין ולא שינו. ולצד זה לפעמים שהיה ניכר שלא היה מרוצה מדבר כזה או אחר שעשה המוהל, אך מעולם לא העיר למוהל על מה שעשה, ונזהר מאוד שלא לפגוע חלילה במוהלים, למרות שבוודאי היו שמחים באם היה מעיר להם ומתייחס לפועלם, מ"מ נזהר שלא להעיר.

בגמרא (שבת ק"ה) מובא דברים חמורים על המתעצל בהספדו של חכם, ובוודאי שיש חיוב הספד על מורי ורבי רבן של ישראל זיע"א. איני מרגיש ראוי להספיד, צריך השגה בגדלותו בכדי להספידו כראוי, אבל מכיון שיש צימאון לשמוע מדרכיו והנהגתו שזכיתי להידבק בו עשרות רבות בשנים, אינני רשאי להימנע, ויה"ר שיהיו הדברים לתועלת ולעילוי נשמתו הטהורה.

אחד מהדברים שזכיתי לשמשו, היה הנסיעות לבריתות. רבינו זצ"ל נהג לקבל כל הזמנה לשמש כסנדק במשך שנים רבות, וטרח לשם כך רבות. כידוע במשך שנים רבות היה נוסע לכל מקום בארץ אם התבקש להיות סנדק בבית מילה.

את חשיבות מעלת הסנדקאות קיבל מדודו הגדול מרן בעל ה"חזון איש" זצוק"ל, שפעם הלך להיות סנדק בחג הסוכות וביטל יום שלם בסוכה בשביל להיות סנדק [ורבינו החשיב וייקר עד מאוד כל רגע בסוכה, עד כדי כך שכאשר היה חוזר מהתפילה לביתו, היה פושט את המעיל העליון (הפראק) והכובע דווקא בתוך הסוכה "כדי להרוויח עוד רגע בסוכה"]. המרחק אותו נסע לבריתות כמעט ואינו נתפס בדעתו. כל מקום שנחשב ארץ ישראל - קם ונסע אליו. מצפת שבצפון ועד באר שבע, ירוחם ודימונה שבדרום. אמנם כל מקום שאחז לחו"ל ע"פ ההלכה או אפילו ספק חו"ל נמנע מלהגיע לשם בכדי לא לצאת מארץ ישראל. גם מקומות כמו נהריה והסביבה, שבכדי להגיע לשם היה צריך לעבור דרך העיר עכו, שבתוספות בגיטין מוזכר שחציה חו"ל, נמנע מלעבור שם. כאשר התבקש להגיע לישובי הדרום כמצפה רימון וכו', בדק האם הישוב מעבר לקו נחל צין או לפניו, ובאם היה מעבר לקו שע"פ דעתו היה חו"ל, לא יצא לשם.

כמובן שלמותר לציין שלא פעם ביקשווהו לטוס לחו"ל לברית, והציעו מטוס פרטי אשר יקח ויחזיר

תכף לאחר הברית וכו', אך רבינו דחה כל הצעה כזו בשתי ידיים. כך דקדק בכל צעד וצעד כפשוטו, לצד הסכמתו להגיע לכל ברית - אך לא כאשר יש חשש קל של יציאה לחו"ל שאסור לצאת לצורך המוזכר בהלכה.

לא פעם היה כרוך הדבר במאמץ רב, או כאשר לא חש בטוב או כאשר הזמן לכמה וכמה בריתות באותו היום. זכרוננו פעם שהיה ביום אחד תשע בריתות! כאשר ברית אחת נערכה בטבריה, אחרת התקיימה בבית שאן, דרך רמת גן ועד באר שבע שבדרום הרחוק, ולא סירב לאף אחד.

אמנם יש לדעת כי לא היה זה אצלו חשש ביטול תורה עקב הנסיעות הרבות, ופעם אף נשאל על כך ע"י חמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ואמר לו רבינו שכתוב שבשכר הסנדקאות זוכים לאריכות ימים, וע"כ ישלימו לו את שהפסיד...

ובאמת אמר לי, שהרבה פעמים בדרכים ובנסיעות הרבות "אני מלבן

באדיבות ארגון ארחות יושר

פרק מתוך הספר החדש "מרן שר התורה" -

תולדות רבינו הגדול מרן רבי חיים קניבסקי זצ"ל

זריחת האור הגדול

לידתו ושחר ימי ילדותו בפניסק שנת תפ"ח¹

הבית התמלא אורה

כעשור לפני חורבן יהדות אירופה, גזר קורא הדורות מראש, להעמיד עלי תבל את נשמת אחד מיוחד מהצדיקים. ביום א' לסדר שמות, ט"ו לחודש טבת שנת תפ"ח, התמלא ביתו של מרן הסטייפלר זצ"ל שבפניסק באור גדול עם הולדת בנו בכורו, הלא הוא מי שלימים התפרסם כמאור הגולה, רבינו חיים קניבסקי זצ"ל.

לרך הנולד היה ייחוס רם של צדיקים וגדולי תורה - סבו מצד אביו למשפחת קניבסקי, היה הרב הצדיק רבי חיים פרץ קניבסקי זצ"ל ת"ח ובקי בש"ס, שוחט ובודק בעיר טאשאן, מתלמידיו של האדמו"ר הגאון רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע; וסבו מצד אמו, היה רבה של קוסובה הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, ולמעלה בקודש 'בעל הפרדס' זצ"ל שהיה מקורב אל רבינו הגר"א זצ"ל, והגר"ר שמשון אבד"ק קעניגסבערג (נפטר בשנת תק"ד). וכמו כן היה מיוחס למהר"ל מפראג, ולרבינו זרחיה הלוי - בעל המאור.

ברית ופדיון הבן ביום אחד

שמחה גדולה שרתה בבית משפחת קניבסקי עם הולדת בנם בכורם, וקיוו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו. אולם הדבר התעכב ימים רבים, כפי שסיפר רבינו: "כשנולדתי אמרו הרופאים שאי אפשר לערוך את ברית המילה בעתה, כיון שמשקל גופי היה נמוך מדי והיה חשש סכנה... ולכן המתינו עוד ועוד. עד שחלף חודש ימים וכבר הגיע זמן מצות פדיון הבן ביום השלושים להולדתו. ובהשגחה פרטית נפלאה, הגיע פתאום באותו יום רופא מומחה לביתנו, ובחן את מצב בריאותי ושאל: 'מדוע לא מלים את התינוק? אין שום עיכוב לערוך את הברית עכשיו'. ואכן, מיד הביאו מוהל, וערכו את הברית, באותו יום יחד עם מעמד פדיון הבן."

הסנדק - אבי הבן

בשמחת הברית ופדיון הבן השתתפו כמה גדולי תורה, ביניהם: רבה הישיב של העיר פניסק, הגאון רבי אהרן וואלקין זצ"ל, הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל בעל ה'תורה תמימה', בנו של ה'ערוך השולחן', הגאון רבי שמואל ויינטרויב זצ"ל ראש ישיבת בית יוסף בפניסק, וכן השתתף בה אדמו"ר חסידי אחד.

אבי הבן מרן הסטייפלר, חשש שאם יכבד את אחד מהרבנים הנוכחים בסנדקאות, עלול חלילה לפגוע בכבודם של שאר הרבנים שהיו כולם גדולי תורה וראויים לכיבוד זה. ולכן מרן לקח לעצמו כיבוד זה, ושימש כסנדק. ולימים אמר רבינו, "עצם הדבר שאבא שימש כסנדק בבריתי, מעיד יותר מכל, על עוצם גדלות מידותיו, איך שהיה חושש כ"כ שלא יהיה אפילו אבק פגיעה על ידו".

ויקרא שמו בישראל 'שמריהו יוסף חיים'

בשעת קריאת השם, פנה המקריא לאבי הבן "ויקרא שמו בישראל" ונענה: "שמריהו יוסף חיים".

בתחילה סיכם מרן הסטייפלר עם הרבנית, לתת לרך הנולד רק את השם 'שמריהו יוסף' על שם חמיו, הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל - אולם בעת מעמד נתינת השם, חשש פתאום מרן הסטייפלר שמא לא יולד לו בן נוסף, ועל כן הוסיף גם את השם 'חיים' על שמו של אביו רבי חיים פרץ קניבסקי זצ"ל, ועל כן קרא שמו בישראל "שמריהו יוסף חיים".

אם הבן שמחה

אם רבינו, מרת פעשא מרים ע"ה, לא נכחה במעמד הברית עקב חולשתה, ולא נודעה מהוספת השם "חיים", ומרן הסטייפלר בתחילה חשש לספר לה בכדי שלא לצערה - לאחר כמה ימים בשעת הכושר גילה לה אודות הוספת השם חיים, ולפליאתו במקום שתהיה עצובה מכך, היא שמחה והודתה לו על הוספת השם "חיים", באומרה: "סייעת לי מאוד בכך, כי מרוב המורא שיש לי כלפי אבי, אינני מסוגלת להגות את שם התינוק שהוא כשמו של אבי זצ"ל". ואכן, מאז נקרא בשם 'חיים' בלבד.

פדיון הבן אצל כהנים רבים

וסיפר רבינו: "אבא מרן הסטייפלר זצ"ל היה פודה אותי אצל הרבה כהנים, והמשיך לפדות אותי גם לאחר נישואי כאברך - לאבא זצ"ל היתה חליפה ישנה יקרה, וכל פעם שרצה לפדות אותי אצל כהן מסוים, הוא נתן אותה לכהן במתנה על מנת להחזיר, במקום לתת תשלום של חמשה סלעים".

נחלת יעקב אביך

עד מלאות לו שש שנים, התגורר רבינו בפניסק. אביו לא שלחו לתלמוד תורה באותם ימים, אלא השאירו בבית. וכך גדל משעת לידתו באווירה של תורה, מאחר שאביו היה לומד רוב שעות היום בביתו, ובעודו תינוק היה שומע את קול התורה יומם ולילה. קולות התורה חדרו לאוזניו ומשם לנשמתו, שספגה אהבת התורה ללא מיצרים.

וידוע שסיפר מרן הסטייפלר בעצמו לימים: "כש'חיים' שלי היה תינוק בפניסק, אמרתי לאמא שהיא יכולה ללכת לישון, ואני אשמור עליו, כי ממילא אני נשאר ללמוד עד השעות המאחרות בלילה. מה עשיתי? לקחתי חגורה וקשרתי לעגלת התינוק, ותוך כדי תלמודי דחפתי את העגלה, עד שהיו נופלים על חיימקה הזעיר חבלי שינה" - וכך התינוק נרדם לקול התורה הערב והמתוק.

1 מקורות לכל האמור ניתן למצוא בספר.

הרי לנו עדות נאמנה שמימי הראשונים של רבינו קלטו אזניו יומם ולילה את קול לימוד התורה הערב של אביו הגדול, וכעין דברי הירושלמי (יבמות סוף פ"א) המספרת על אמו של רבי יהושע: "שהיתה מוליכה את עריסתו לבית המדרש כ'די שיבדקו אזניו בדברי תורה".

"בקי במדרש"

למון הסטייפלר היתה דרך מיוחדת כיצד לחנך את בנו בכורו חיים, והיא להחדיר בו אהבת תורה. עוד לפני שלמד קרוא וכתוב, וזאת ע"י שלימדו להכיר את "צורת הספרים שבארון" - את הש"ס את המדרש ועוד ספרים. פעם הגייע המשגיח של ישיבת פינסק לביקור בבית הסטייפלר, ופגש ברבינו שהיה ילד רך בשנים, ושאלו בדרך צחות: "היכן נמצא כאן מדרש רבה?" ולפליאתו הרבה רץ הילד חיימ'קע, והביא את מבוקשו 'מדרש רבה'.

המשגיח פנה לאביו הסטייפלר ושאלו בתמיהה: "האיך ייתכן שילד קטן יודע מהו ספר 'מדרש רבה', והוא אך בן שנתיים?" מה שהתברר, שהסטייפלר היה מלמד את בנו הקטן 'משחק הספרים', בכדי שיהיה מורגל בספרים. הוא לימדו היכן נמצאים ספרי הש"ס, המדרשים, הרמב"ם, והשולחן ערוך... והיה מרן מקריא בפניו שם ספר פלוני, והילד חיים היה מנסה בכוחות עצמו למצוא את הספר, עד שעם הזמן היה רבינו מזהה כל ספר וספר לפי מראהו החצוני. וזה כאמור עוד קודם שידע לקרוא!

חנוך לנער - שירת שמות המסכתות

נציין עוד נקודה על דרכו הנאדרת בקודש, שבה חניך מרן הסטייפלר את בנו חיים, והיא 'שירת שמות המסכתות' להחדיר בנפשו 'אהבת תורה'. וכפי שסיפר אחיינו של רבינו הג"ר חיים קלופט שליט"א, ששמע פעם מחותנו זקיני מרן הסטייפלר זצ"ל, שבעת שבנו רבינו, היה עדיין תינוק קטן ובכה בשעות הלילה, וכדרכו של עולם משמיעים ההורים בעת כזו שירי ערש לתינוק כדי להרדימו. ואמר הסטייפלר: "ואני, מה שרתי לו? את שמות כל המסכתות של ששה סדרי משנה. ולאחר מכן כשהתחיל לדבר, מה היו המילים הראשונות שלו? שמות המסכתות של ששה סדרי משנה, ברכות, פאה, דמאי, כלאים וכו', אלו היו המילים הראשונות שלו!"

ולא רק את שמות המסכתות היה הסטייפלר שר באוזני בנו היניק חיימ'קע, אלא גם את שמות הפרשיות ושמות כ"ד ספרי הקודש. לימים שח רבינו באזני מקורבו הג"ר אליהו מן שליט"א, שיש לו מכך טובה גדולה עד עצם היום הזה, "ששירה זו הכניסה בי חשק עז לתורה מקטנות, ללמוד ולדעת את כל המסכתות והספרים הללו על בורים".

"בקי בש"ס"

מעשה שהיה, בעת שהגיסים הגדולים מרנן ה'חזון איש' והסטייפלר זצ"ל, שהו יחד בכפר נופש ליד וילנא, ופנה הסטייפלר לגיסו ה'חזון איש' ואמר: "חיימ'קע שלי יודע לומר את כל הש"ס בעל פה". כאשר תמה ה'חזון איש' "היתכן? כל הש"ס אצל ילד בן שלוש?". פנה הסטייפלר לבנו ואמר: "אמור את כל הש"ס בעל פה!", והחל הילד לומר את כל שמות מסכתות ששה סדרי משנה, לפי הסדר - ה'חזון איש' הביע מכך קורת רוח.

'גזירות טובות'

לימים, רבינו העביר מורשת זו לבניו. רבינו לימד את ילדיו הקטנים את שמות המסכתות. וחזר על זה פעמים רבות, עד שגם הבנות זכרו כל ימיהן את שמות המסכתות לפי סדר הניגון ששמעו מאביהם, רבינו".

וסיפרה בתו הבכורה של רבינו, הרבנית שטיינמן ע"ה, כי בילדותה היתה אמה הרבנית מבשלת זגים עם חתיכות גזר, והילדים לא רצו לאכול את הגזר מחמת שלא היה ערב לחיכם כ"כ, והותירוהו בצלחת. רבינו שחשש על איבוד הגזר משום 'בל תשחית', החליט לערוך גורל בין כל הילדים מי יאכל את הגזר הנשאר, וכך היה הסדר: רבינו שורר פזמון מיוחד, ובכל מילה בפזמון היה מכוון ומצביע לכיוון אחד הילדים, ומי שבו הסתיים הניגון, הוא

"זכה" לאכול את הגזר. הפזמון ששר רבינו בפני ילדיו, היה לא אחר מאשר אותו 'שיר המסכתות' של סדר הש"ס ברכות פאה דמאי וכו', שהיה מלחינו במנגינה מיוחדת, כשהוא מצביע בכל שם מסכת, על ילד אחר, וכשהגיע למסכת עוקצין, מי שהיתה האצבע מופנית כלפיו, היה עליו לאכול את הגזר.

וכיובל שנים לאחר מכן, באחת הפעמים כשהגיעה אליו בתו הבכורה ע"ה, הראה לה רבינו שפלוני סידר לו מדבקות של שמות הש"ס על כל כרך וכרך, והוא טעה בסדר, והקדים מסכת אחת על פני מסכת אחרת. והיא תיכף ציינה את הטעות. רבינו התפלא: "מנין את יודעת?" והיא ענתה: "כיצד אפשר לשכוח את שמות המסכתות שלימדת אותנו בילדותינו...".

יודע לדבר, אביו לומדו תורה

מיד כשהתחיל רבינו לדבר, החל אביו מרן הסטייפלר ללמדו דברי תורה. וכדברי חכמים (סוכה מב ע"א) 'קטן יודע לדבר, אביו לומדו תורה וקריאת שמע' - אביו השקיע והשתדל רבות שיהיו דברי תורה נבלעים בדמו.

כבר הזכרנו, שעד גיל שש שנים, רבינו חי וגדל בעיר פינסק, בימים אלו רבינו לא למד בחדר המקומי, אלא למד עם אביו בביתו, ובהיותו ילד קטן החל רבינו ללמוד יחד עם אביו חומש.

ושח רבינו, שכבר בעת שהיה ילד צעיר לימים, אביו מרן הסטייפלר, הרגילו לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום עם טעמי המקרא.

ויש לציין, שפעם שאלו תלמידו הג"ר אליהו מן שליט"א: "הנכון הוא מה שהעולם סובר, שרבינו למד בילדותו שמונה עשרה שעות ברציפות?"

על כך השיב רבינו: "מסתמא שיחקתי כמו כולם, הג"ר בערל ויינטרויב זצ"ל היה חברי בפנסק, ויחד שיחקנו בחול".

למרות גילו הצעיר, זכר רבינו מאורעות מימי ילדותו בפנסק, כמו שסיפר לימים: "אני זוכר את הישיבה בפנסק, ואת האנשים שם. אני זוכר גם את מודעות האבל על פטירת מרן ה'חפץ חיים', זכורני שהרבה אנשים מעירונו נסעו להלוויה - אבל אבא מרן הסטייפלר לא נסע, אבא אמר לי אחר כך, 'שלא נסע, כיון שלא היה ברשותו כסף לנסיעה!' - כך למד מרן הסטייפלר תורה מתוך הדחק וההסתפקות במועט, עד שלא היה לו כסף אפילו להגיע להלוויה של גדול הדור.

מסופר, כי לעת זקנותו של רבינו בא לבקר במעונו שאר בשרו הרב שלמה אלפא, בנו של הגאון רבי אליעזר אלפא זצ"ל, רבינו, שהיה מבוגר ממנו בשלוש שנים, אמר לו: "אני זוכר את הברית שלך, ואני זוכר שמרן הג' רבי חיים עוזר שימש כסנדק שלך" - והדבר מפליא ביותר שרבינו זכר לאחר תשעים שנה את דמותו של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל מאירוע שנכח בו כשהיה פעוט כבן שלוש.

הליכות עולם לו

רבינו אף זכר חלקים מדברי התורה שאביו הסטייפלר אמר באותם ימים בישיבה באחת מדרשותיו, וזאת למרות גילו הצעיר: "אבא דרש פעם בסיום בחו"ל, והאריך בדברי חז"ל (נדה עג.) שאמרו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר (חבקוק ג' ו') 'הליכות עולם לו', ופירש שהביאור הוא - שענין כל השונה הלכות 'בכל יום', נלמד מהמילה 'עולם' שהכוונה 'בתמידות'. וענין זה שהוא בן עוה"ב, נלמד מעולם לו', ומקרא נדרש לפניו ולאחריו, והאריך בדבר שפעמים מקרא נדרש לפניו ופעמים לאחריו. על כל פנים כך התחיל את הדרשה".

חיים של תורה

כשהיה רבינו בן שש הגיע לגור בבני ברק. כבר מימי ילדותו של רבינו כל התעניינות שלו התרכזה סביב התורה, כמו שרבינו בעצמו סיפר: "פעם בילדותי ביקשתי מאבא שילמד עמי מסכת עירובין, כי ראיתי שם ציורים מעניינים וסקרן אותי להבין את פשרם" - כי כל ההנאות שלו וסקרנותו, היו סביב התורה הקדושה, כשאיפתו הטהורה של אביו - אביו השקיע עמל רב,

לימוד תנ"ך עם אביו

שח רבינו: "אבי החל ללמוד עמי תורה כבר מגיל צעיר, למדנו יחד חומש ונביאים ראשונים, כיון שאבא סבר שכל אחד צריך לדעת נ"ך. למדנו רק את הפסוקים עצמם בלא המפרשים.

נביאים אחרונים לא למדנו, כי זה לימוד יותר קשה, ובמקום זה עדיף לנצל את הזמן כדי ללמוד גמרא. אך ביקשתי מאבא שילמד עמי לפחות נביא יחזקאל, שמדבר אודות בנין הבית השלישי העתיד - ואכן אבי נענה לבקשתי. "אחר כך למדתי לבדי נ"ך עם פירוש רש"י ומצודות. המצודות היה קדמון והוא פירוש מצויין ומבאר הכל, לעומת פירוש רש"י שמקוצר ומתומצת."

בספר טעמא דקרא (בהעלותך עמוד יא) כותב רבינו: כי בילדותו כשאביו בעל ה'קהלות יעקב' למד עמו חומש, אביו הסביר לו כיצד יכול אהרן הכהן להניף את כל הלויים? והוא פירש, שאהרן הכהן עשה כלי דוגמת משקולת גדולה, על כף אחת נתן אבנים גדולות ועל הכף השניה עלה הלוי והתרומם, ועל ידי זה הניף בקלות את הלויים - ואמר רבינו, שמסתמא הסבר זה כתוב באיזה מקום, אמנם בגמ' מנחות (סא, א) נראה שהניף בידו מעלה ומביא מעלה ומוריד, וצ"ע - ע"כ.

מברר מהו 'כלך' ו'פתילת האידן'

את המשניות למד רבינו עם אביו ביסודיות, והיה מלא בחשק והתעניינות להבין כל דבר לאשורו. וכפי שסיפר הג"ר חיים קלופט שליט"א חתן רבי שאול ברזם זצ"ל:

"כולנו הרי אומרים בכל ליל שבת פרק 'במה מדליקין', ושם מוזכרים כל סוגי הפתילות, כגון 'כלך' 'פתילת האידן' וכו'. אמנם מי מאתנו יודע מה ההבדלים בין סוגי הפתילות? אבל רבינו כשהיה ילד, בעת שרק החל ללמוד משניות, חשקה נפשו לדעת כל דבר מהו, מה הם המינים הללו, והלך לחפש במפרשים מה כוונת המילה 'פתילת האידן', ומה כוונת 'כלך', ושוב הולך ותר אחריהם, ומוצא את הדברים הללו ושומרם בזכרונו. וזה מראה כמה חשקת התורה ואהבת התורה בערה בו, להבין כל דבר ולברר במה מדובר כאן."

ומעין זה סיפר רבינו מעשה איך שחינכו אביו: "פעם הלכתי עם אבא לקטוף עצים לסכך, ואבא קרא לי בהתרגשות 'בא מהר', והצביע על הירוק שעל פני המים, ואמר לי, 'שעל זה כיוונו חז"ל במשנה בשבת (פ"ב מ"א): שאין מדליקין בירוקה שעל פני המים' - הרי לנו שכל אחד רואה בסביבתו את הדברים שמעניינים אותו, ומרן הסטייפלר כשראה דבר הקשור למשנה, מיד ניצת בו הרהור תורה, אהא, זהו כוונת המשנה! ראש של תורה! - ומיד גם לימד את בנו מהו. חינוך של תורה!"

וכמו כן כשרבינו היה ילד ולמד עם אביו מסכת חולין, אביו לקחו לבית השחיטה, בכדי לראות מקרוב איך שוחטים בהמות, וכך יינסו הדברים בלבבו.

חשק בילדותו לחבר קונטרס על "אדני השדה"

כבר בשחר ילדותו של רבינו, ניכרו בו ניצני גדלות, כאשר למד את המשניות בעמקות ובהבנה ישרה, עד שאף חשק באותה העת להוציא חיבור מיוחד בעניני 'אדני השדה' המוזכרים במשניות כלאים (פ"ח מ"ה).

וכעדות רבינו על עצמו, כשאברך מ'קריית ספר' הוציא לאור קונטרס העוסק בענינים של 'אדני השדה', והיה מתכתב עם רבינו, ופעם כתב לו רבינו, 'שגם הוא איוותה נפשו להוציא ספר כזה. ולא מהיום, אלא "בילדותי רצית". ורבינו אף כבר הגה אז ברוחו שם לספר הייחודי: "ככר לאדן" - כיון שבספר יהיו ר"מ שאלות על ענין 'אדני השדה', בגימטריא של ככר=240.

זהירות מנטיעת כלאים

יש לציין, כי משניות כלאים הללו שלמד בילדותו עם אביו, באו אצלו לידי

הלכה למעשה כבר בילדותו בבני ברק. וכפי שסיפר הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א, שרבינו זרע בילדותו ערוגה, ושאל את דודו מרן ה'חזון איש' זצ"ל: מהו ההלכה, מה המרחק שיש להרחיק בכדי שלא יעבור על איסור כלאים?

והורה לו מרן ה'חזון איש' "להרחיק טפח וחצי כדעת הראשונים" ע"כ - ולא להחמיר בשיעור ו' טפחים כשיעורו של מרנא הגר"א מוילנא זצ"ל, ואף שמסופר, שהגר"א עמל על פסקו זה זמן רב, שבו היה יכול ללמוד חצי ש"ס בעיון.

"כותב תיבות יפות"

וסיפר בעל הצבא הלוי הג"ר צבי אליהו שטיינברג שליט"א: "שמעתי מאאמו"ר הג"ר שרגא פייבל זצ"ל ר"מ בשיבת בית יוסף בני ברק. שרבינו הגר"ח זצ"ל בקטנותו, ראה את אביו כותב ומחבר ספרים, ורצה גם הוא לחבר ספר, והיה כותב דברי תורה. ואחר שכתב מחברת שלמה, הלך לבקש הסכמות. והלך לשיבת 'בית יוסף', וביקש מהבחורים שיכתבו לו הסכמות, ואכן כתבו לו. ושוב הלך למרן החזון איש וביקש ממנו הסכמה, וכתב החזו"א "כותב תיבות יפות".

לימודו עם אביו במסכתות הש"ס

לאחר שגדל קמעא, אביו החל ללמדו את מסכתות הש"ס, וסיפר רבינו: "אבי למד עמי מסכתות מסדר קדשים, שלא נלמדות בעולם הישיבות, כמו מסכתות פסחים, זבחים, מנחות וחולין. באומרו 'שאת זה צריך לדעת לפני הבר מצוה'".

למד מסכת בכורות ופסחים

אף את מסכת בכורות למד עמו אביו בילדותו. רבינו הזכיר זאת בעת שהביא לפניו הג"ר יוסף ברמן שליט"א, את ספרו 'ברכת שי' על מסכת בכורות, ואמר לו רבינו: "בכורות למד עמי אבא כשהייתי ילד, ואמר שזו מסכת שצריך ללמוד אותה, אני זוכרה עד היום, הוא למד עמי את הגמרא עם רש"י וללא תוספות, ובתחילה למד עמי כמה פרקים ממסכת פסחים". מסכת בכורות זו גמרא לא קשה, ואפשר ללומדה עם ילד.

כותב חידושים על מסכת פסחים

כבר בילדותו כתב רבינו קובץ חידושים נפלא על מסכת פסחים. וכפי שסיפר הג"ר זאב איידלמן זצ"ל, שבעת שהגיע לארץ ישראל, הוא נקרא לשיחה ולמבחן בדברי תורה אצל מרן הסטייפלר, לפני כניסתו לשיבת 'בית יוסף' בבני ברק.

בבואו לביתו של מרן, ישב שם 'חיימ'קע בן השמונה אצל השולחן לצד אביו, ובידו מחברת מכורכת בה רשם את חידושי התורה שלו. כשנפנה הג"ר זאב לצאת מהבית, קפץ 'חיימ'קע מהשולחן, ופנה אליו, ואמר: "אני כותב כעת חידושי תורה על מסכת פסחים, יש לי כבר הסכמות מהקליינער (הג"ר שמריל גריינמן), ומהפעטער (הדוד) רבי אברהם ישעי' (מרן ה'חזון איש'), תסתכל גם אתה במחברת, וכתוב לי הסכמה".

בן י"ב מתרץ קושיות רעק"א במס' עירובין

וכך הלך רבינו מחיל אל חיל, וכשהיה בן שנים עשרה שנים בלבד, כבר למד עם אביו גמרא את כל מסכת עירובין עם פירוש התוספות, ולא זו בלבד, גם רחש לבו דבר טוב, וכתב אז קונטרס שלם עם תירוצים, על כל הקושיות שהגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל השאיר בגיליון הש"ס' שלו ב'צריך עיון'.

אביו הגדול מרן הסטייפלר, שהתווה עבורו את הדרך לאמיתתה של תורה באמת מזוקקת שבעתיים, ראה את הקונטרס והביע ביקורת נוקבת, ואמר לו: "נו, גם רעק"א ידע מה שאתה כותב, ובכל זאת הוא הקשה...".

רבינו קיבל בהכנעה את דברי המוסר מאביו, וגנז את הקונטרס, למרות הקושי שבדבר לוותר על חידושים פרי עמלו. אולם ברבות הימים סיפר רבינו: "כי כמה תירוצים טובים מהקונטרס הזה, הוכנסו לספרו 'שיח השדה'".

בהיות רבינו בגיל שלוש עשרה כשלמד בישיבת 'תפארת ציון', הוציאו לאור קונטרס מטעם הישיבה. רבינו כתב מאמר שלם בכדי לתרץ את קושיית רבי עקיבא איגר, בסוגיא של 'קם ליה בדרכה מיניה'.

ויש לציין, כי אביו הראה חובת קודש מיוחדת לספרי גאון ישראל רבי עקיבא איגר זצוק"ל. רבינו סיפר, כי פעם אירע שהדוור הביא בטעות מכתב לאביו מרן הסטייפלר, אולם בעצם היה ממוען אליו, וכפי הנראה הדוור התבלבל בשם המשפחה בתיבות הדואר.

"אבא הביא לי את המכתב שאני אענה, כיון שנשלח אלי" סיפר רבינו. במכתב שאל שולח המכתב, באיזה אחרונים ראוי לעיין וללמוד בישיבה? לאחר זמן שאלני אבא, 'מה ענית לוי? ואמרת: 'שלא ענית'. אמר לי אבא: 'תכתוב לו שילמד חידושי רבי עקיבא איגר'.

סבלנות אין סוף ללימוד התורה

אחותו הרבנית ברזם תח"י, סיפרה על התמדתו הגדולה של רבינו כבר בהיותו קטן ביותר: "אני הכרתי אותו בהיותו ילד קטן, וחוף ממה שהיה מבקש ממני שאבחן אותו על משניות, 'מסכתות שלמות בעל פה' - בעיני ראיתי, איך הוא מתמיד יושב ולומד 'בסבלנות אין סופית'".

הוא היה מחשב מה יצא מהגמרא, מה הם כל השיטות בהסוגיא, ואח"כ היה מסכם את דברי רש"י ואת דברי התוספות, את הראשונים, את המהרש"א, את הפני יהושע, עוד ועוד פעם, עד שהיו ברורים לו ומונחים בזכרונו - כל העת הוא בדק אם משהו לא ברור, והיה חוזר עליו עוד פעם - הסבלנות הזו יצרה את האדם הגדול הזה, אהבת התורה יצרה את ה'כי זה כל האדם', 'הוא נהיה אדם של תורה', 'אדם של סבלנות', אדם שכל כולו תורה ויראת שמים" - ונתקיים בו הפסוק, "חנוך לנער על פי דרכו גם כי זקין לא יסור ממנה".

וכך רבינו עלה והתעלה במעלות התורה, והלך מחיל אל חיל בכל תקופות חייו - תחילה כשהשתקע אביו בעיר בני ברק, החל הילד חיימיקע ללמוד בתלמוד תורה המקומי 'רבי עקיבא', ושוב בתפארת ציון, ואח"כ ב'לומזא' בפתח תקוה, ולאחר נשואיו עשרות שנים ביכולת חזון איש, ובכל מקום ובכל זמן כל ימי חייו השקיע את דמו ונפשו אך ורק בתורה.

עשות ספרים הרבה אין קץ

מגיל צעיר בערה בלב רבינו תשוקה עצומה ואהבת תורה מיוחדת. בכל ליבו שאף לדעת את כל התורה כולה על בוריה, ולא רק את המסכתות הנלמדות בישיבות כגון מסכת בבא קמא או בבא מציעא וכו', אלא כל נושא בתורה ענין אותו. ובפרט מקצועות בתורה שהם לא נחלת הכלל. כבר בצעירותו התעמק בהם, ולמדם בציימון עז, ואף כתב עליהם חיבורים, כגון חיבורו המפורסם 'נחל איתן' על הלכות עגלה ערופה, שכתב בבחרותו.

עם השנים, המשיך בהתמדתו מתוך יגיעה עצומה ומסירות נפש ובמטרה אחת לסיים את כל התורה כולה. כשהיה כבן שלושים כבר הספיק ללמוד ולדעת את כל חלקי התורה, והיתה כל התורה חקוקה בראשו - ואז התחיל לחבר את רוב חיבוריו, עשרות ספרים, בעיקר בנושאים שלא חוברו עליהם ספרים, ולא עסקו בהם רבים, והוא, אדרכה, התעמק בהם, ובראשם ספר 'שונה הלכות' (ג' חלקים), שעליו אמר רבינו: "חמישים פעם למדתי טור, בית יוסף, ב"ח, שולחן ערוך, מגן אברהם וט"ז, לפני שכתבתי השונה הלכות". וכן חיבר את ספרי 'דרך אמונה' (ה' חלקים), וכל שאר ספריו.

רבינו למד גם את כל הסוגיות הקשות בתורה, ולא דילג על שום סוגיא בתורה, עד שגם בשנים האחרונות כתב פירוש על ספר 'רזיאל המלאך', המיוחס לאדם הראשון.

וכה הלך וגדל רבינו כל ימי חייו, החל מידיעת שמות מסכתות הש"ס בהיותו כבן שנתיים, ועד לידיעת הש"ס בבלי, גמרא רש"י ותוספות, ואחר כך את כל הירושלמי, מדרשים, תוספתא, מכילתא, ספרא, ספרי, זוהר, עד שכל התורה כולה היתה פרושה לפניו כשמלה חדשה.

הדבר הזה לעצמו הוא מפליא מאוד. והדבר היותר מפליא הוא שבכל שנה הוא למד את כל התורה מחדש, עם כל החושים והחשק, כאילו היתה זו פעם ראשונה שלומדה!

לגמור ש"ס אלף פעמים!

כבר מקטנותו התמסר רבינו כל כולו ללימוד התורה הקדושה בהתמדה ובשקידה נפלאה. כל שאיפותיו כל ימי חייו היו ללמוד עוד הפעם את הש"ס ועוד פעם, וכן שאף לגמור את כל התורה כולה שוב ושוב - ודבר נפלא קרה לפני כמה שנים, נכדו הג"ר גדליה הוניגסברג שליט"א, שמע את רבינו ממלמל גמרא באמצע היום, והוא שאל, "סבא מה זה, הרי כבר גמרת החובות של היום?" וענה לו רבינו: "אני משתדל לגמור את הש"ס אלף פעמים!"

אלו היו שאיפותיו, לגמור ש"ס אלף פעמים!

למד עם אביו כל ימיו

את עיקר החשק והדחף ללימוד ולהתמסרות לתורה, קיבל מאביו. וגם זכה ללמוד עם אביו כל ימי חייו. כבר מעת היותו קטן בשנים החל אביו לקבוע עמו סדרי לימוד, ומאז, לא הפסיקו אף פעם ללמוד בצוותא. ועד סוף ימי אביו, היו לומדים יחדיו בכל שבת ושבת בצהריים, וכך למדו את כל התורה כולה יחדיו - השיעור האחרון שלהם היה ביום שבעה עשר בתמוז שחל בשבת, שנת תשמ"ה, שבועות ספורים קודם פטירת אביו, בלימודם האחרון עסקו במאמר המדבר על 'מיתת צדיקים מכפרת', וזה היה סימן ורמז קודר לבאות, עם פטירת מרן הסטייפלר בשבת קודש פרשת עקב כ"ג חודש אב באותה שנה.

"יש לי חובות"

כידוע היה שגור בפיו הביטוי "יש לי חובות", "אני צריך להשלים את החובות שלי". ולא מדובר בחובות כספיים... אלא 'חובות של סדרי לימוד', שקבע לעצמו לגמור בכל יום כך וכך, מכל חלקי התורה.

והעיר נכדו משמשו רבי יעקב ישראל קניבסקי שליט"א, מילים אלו "יש לי חובות" לא היו סתם דברים בעלמא - אצלו זה היה חוב ממש כפשוטו. רבינו לא הלך לישון לפני שגמר חובות.

הסוד הגדול של רבינו, שבזה הצליח בתורתו, היה 'הקביעות ללמוד בכל מצב'. גם בימים הקשים ביותר הקביעות לעולם לא התבטלה. פעמים רבות ראיתי את הסבא כאשר הוא עיף, עיניו כמעט נעצמות, לעתים היה עוצם אותן למספר דקות ומיד היה קם. כששאלו אותו מדוע קמת, הרי רק עכשיו הלכת לישן. השיב "שנתי מספיק". החובות היו טורדים את מנוחתו.

לפעמים הלך לישון, ואחרי כמה דקות אמר שלא יכול בכלל להרדם, כיון שיש לו חובות, וקם ולמד החובות.

כמו כן רבינו לא נסע למקומות שצריך ליסע אם לא גמר החובות. כידוע בשנים אחרונות רבינו היה נוסע לירושלים בחול המועד לבקר בבית חמיו מרן הג"ר אלישיב זצ"ל. ואני ואביו היינו נוסעים עמו. הג"ר אלישיב היה מחכה לביקור הזה, והיו מתקשרים מביתו לשאול האם כבר יצאנו לדרך.

אבל רבינו לא יצא מן הבית טרם שסיים את החובות. לא יעזרו שום טענות שמחכים לו... תחילה צריך לגמור החובות ולאחר מכן אפשר לנסוע.

ואלו חובותיו שבכל יום ויום תמידים כסדרן, שהשתדל מאוד שלא להחסיר אפילו יום אחד בחייו - רבינו איש האשכולות היה מתגבר כארי לעבודת בוראו ומשכים קום לאחר חצות הלילה, ומתחיל בסדר יומו: א. אמירת תיקון חצות. ב. לימוד זוהר. ג. לימוד ואמירת תהילים. ד. לימוד ג"ך. ה. לימוד משנה ברורה. ו. לימוד רמב"ם. ז. לימוד שו"ע. ח. לימוד תלמוד בבלי. ט. לימוד תוספתא. י. תלמוד ירושלמי - בכל שנה היה עושה סיום בערב פסח, לא על מסכת אחת, אלא על כל התנ"ך, תלמוד בבלי, ירושלמי, מדרשים, רמב"ם, שולחן ערוך ועוד...

מצוה קצו

להעניק לעבד עברי

שנאמר הענק תעניק לו וכו'

וכן לאמה עבריה

אינו לוקה, שהרי הוא לאו שאין בו מעשה, דכאשר משלח את העבד בלי להעניק לו לא עשה מעשה כשאינו נותן. וצ"ל דמעשה השילוח בלא הענקה הוא מעשה העבירה וחשיב לאו שיש בו מעשה. ועדיין אינו מבורר, דהשילוח עצמו אינו מעשה מסוים, אלא בגמר עבודת העבד הוא יוצא והולך לדרכו, ואין מעשה שילוח מצד האדון.

ובמל"מ מיישב דאין ה"נ דאפשר לומר דאין לוקין על לאו דלא תשלחנו ריקם מצד שהוא לאו שאין בו מעשה, אך הרמב"ם אתא לאשמועינן דבאמת הלאו ניתק לעשה, ונפק"מ דגם אם שילח את העבד בלי להעניק לו, הוא מחויב ועומד לבוא ולהעניק לעבד.

וכעין שאלת המל"מ יש לשאול דהוא לאו הניתן לתשלומין וא"כ אין לוקין עליו, אכן, אי נימא דהענקה היא חיוב ליתן צדקה לק"מ, אך אם יש חיוב תשלום של שכירות, יקשה מ"ט לא פטר הרמב"ם ממלקות מצד שהוא לאו הניתן לתשלומין.

כפיה על הענקה

עוד דן המל"מ (שם) אם כופין על הענקה, והנידון תלוי בספק הנ"ל, דאי הענקה היא חיוב תשלומין על השכירות פשיטא דכופין ככל שאר החובות המוטלים על האדם. אבל אם הענקה היא מצות צדקה, הדבר תלוי בויכוח הראשונים אם כופין על הצדקה או לא.

ולא זו בלבד אלא נפק"מ גם אם יורדים לנכסיו, והספק כנ"ל, דאם הוא חייב דמי שכירות אזי יורדים לנכסיו. אבל לגבי צדקה אין הכרעה להלכה, אלא נחלקו הב"י והרמ"א אם יורדים לנכסים לגביית צדקה והאריך בזה הקצה"ח (רצ"ס ק"ג), וא"כ גם הענקה תליא בהך ספיקא.

נשרף צאן גורן ויקב - אם יש חיוב תשלום במקומם

נפק"מ נוספת הביא המל"מ בנידון זה, דנפסק ברמב"ם שהאדון מחויב ליתן בהענקה מצאן גורן ויקב, ומה הדין היכא דנשרף לאדון הצאן והגורן והיקב. דאם נשאר מהם, פשיטא דחייב ליתן מהנשאר, אך אם לא נותר מאומה, תליא בהך. ויש להוסיף בזה הסבר דאם הוא חיוב צדקה, פטור מהענקה, דהתורה חייבה רק ממה שיש לו. אך אם הוא שכירות אין מקום לומר שחייב בדמי השכירות ליתן דווקא צאן גורן ויקב, דהשכירות היא ממון וגם כשאמרה תורה שיתן צאן גורן ויקב, כשאינו לו צריך לשלם כסף במקום. דנפסק להלכה דתשלום

נצטוינו להעניק לעבד עברי בזמן שיוצא לחירות "מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך ה' אלוקיך תיתן לו" (דברים טו יד), ומתנה זו היא מלבד התשלום שמשלם לעבד על שנות עבודתו. ובגמ' (קידושין יז.) פליגי תנאי אם הא דכתיב "צאנך גרנך ויקבך" הוא דווקא, וצריך ליתן חמש סלעים מכל מין ומין, ולפי"ז הא דכתיב "אשר ברכך" אתא לאשמועינן דלפי הברכה תן לו, דאם נתברך הבית בגללו יוסיף האדון על הענקו, ואם לא, יתן כשיעור האמור בתורה. ואידך תנאי סברי דנותן מכל דבר בשיעור חמש סלעים דכתיב 'אשר ברכך ה' אלוקיך', וצאן גורן ויקב בא למעט כספים או פרדות שאינן בכלל ברכה.

ובנוסף לעשה דהענקה, יש גם לאו שנאמר "וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם" (שם יג).

אם הענקה היא תשלום שכר או מתנה של צדקה

ויש לדון בגדר תשלום הענקה, האם התשלום הוא תוספת על מה שמשלם לו בעה"ב על העובדה שעבד, דגזרה תורה ליתן לו תמורת עבודתו תוספת תשלום, ויש לתשלום גדר של שכירות המשתלמת תמורת העבודה. או דלמא דהענקה חיוב צדקה היא שחייבתו תורה לתת למי שעבד עימו שש שנים.

וספק זה הוא כעין שמצינו שנסתפקה הגמ' (ב"מ צב.) לענין האוכל שאוכל פועל משל בעה"ב כמו שנאמר "ואכלת... כנפשך שבעך", אם משלו הוא אוכל בתורת תוספת שכר על עבודתו, או משל שמים הוא אוכל במתנת גמילות חסדים, כשאר מתנות עניים.

ביומו תתן שכרו בהענקה

בתו"כ (בהר"פ ה"פ"ז) דרשו על הפסוק "וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבוד בו עבודת עבד. כשכיר כתושב יהיה עמך" (ויקרא כו ט"מ) "כשכיר, מה שכיר ביומו תתן שכרו, אף זה ביומו תתן שכרו". ומפרש הראב"ד וכן בפ"י המיוחס לר"ש דהענקה הניתנת לעבד עברי צריכה להינתן ביום היציאה, כמצות 'ביומו תתן שכרו' לתשלומי שכיר. חזינן דהענקה כשכירות חשיבא, ודוחק לומר דמתנה היא וקמ"ל קרא דדמיא לשכירות רק בדין זה.

אין לוקין על הלאו של שילוח בלי הענקה

כתב הרמב"ם (פ"ג מהל' עבדים הי"ג) "כל המשלח עבדו ואמתו ריקם עובר בלא תעשה, שנאמר 'לא תשלחנו ריקם' והרי הכתוב נתקו לעשה שנאמר 'העניק תעניק לו'". והקשה המל"מ דבלאו הכי

כתב החינוך (תפב) "נוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות בזמן הבית, שאין דין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג... ומכל מקום אף בזמן הזה ישמע חכם ויוסף לקח, שאם שכר אחד מבני ישראל ועבדו זמן מרובה או אפילו מועט שיעניק לו בצאתו מעמו מאשר ברכו השם". והק' במנחת חינוך דלהלכה אין מעניקין למוכר עצמו אלא למכרוהו ב"ד בלבד, וא"כ פועל דומה יותר למוכר עצמו, ומנא ליה לדמות פועל לעבד עברי. וצ"ל דמרוח הדברים שגילתה התורה שכן ראוי לנהוג, ידעי' שגם מוכר עצמו וגם פועל ראוי ליתן להם יותר על מה שעבדו. והנה זה ודאי דתוספת כזאת אינה חיוב שכירות ולא חובה של תשלום, אלא נתינה של צדקה.

הענקה באמה עבריה שמת אביה

לעומת זאת פסק הרמב"ם (שם) דהענקה של אמה עבריה שייכת לאביה, ואם מת האב הרי הן של עצמה ואין לאחיה בהם כלום שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו. ויש לשאול דשאני מקנס שאין האחים נוטלים כשלא עמדה בדין מחיים דלא זכה האב ואינם יורשים את הקנס, דאילו התם באמת לא זכו מחיים, ואילו הענקה מקבלת לאחר מיתה ככל תשלום על עבודה שעשתה מחיי אביה. והוכיחו הקה"י (קידושין שם) ובזכרון שמואל (סי' נא) דאם החיוב של הענקה הוא צדקה, אין לבנים בהענקה זכות כלל, דאין כאן חוב ממוני ואין מה שירשו ממנה. ובשלמא האב מקבל דהחיוב צדקה הוא למי שעבד והוא מקבל את זכויותיה, אבל הבנים אינם שייכים כלל למה שהאמה עבדה.

הענקה - חובה ליתן כשכירות, ועצם התשלום הוא

צדקה

והנראה דהא בהא תליא, דודאי שיש חובת תשלום של שכירות, והיא הענקה. אמנם, חיוב זה אינו של תשלום ממוני על העבודה, אלא התורה מצוה למעביד לתת צדקה למי שעבד אצלו. דכוונת התורה שמגיע לעובד לקבל צדקה מהמעביד, עצם החובה היא שכירות והתשלום עצמו הוא צדקה.

ונזכיר שוב את הדמיון לפועל - שלעובד מגיע לקבל את זכות האכילה, אע"פ שאי"ז תמורה. ולכן שייך בזה חובה של ביומו תתן שכרו, וכן שכופין אותו על קיום החיוב.

נמצא - חיוב הענקה הוא מכוח העבודה שעבד העבד, שלכן חיוב האדון להעניק לו, אמנם עצם התשלום הוא צדקה ואינו תמורת העבודה.

שכירות אינה מוגבלת לדבר מסוים, אלא חייב בכל אופן. וא"כ כשנשרף חייב להשלים מממונו.

שעבודא דרבי נתן בהענקה

הגמ' בקידושין (טו.) דנה אם יש שעבודא דר"נ על הענקה, ואיכא מ"ד דממעט מדכתיב "הענק תעניק לו" ולא לבעל חובו, ואידך מ"ד בעלמא נמי לית ליה לדר"נ. ועמדו בתוס' שם לפרש את פשט הדברים. ובש"ך (ח"מ פו סק"ג) כתב בדעת הרמב"ם דהא דאמרו "בעלמא נמי לית ליה לדר"נ", היינו משום דבצדקה ליכא דינא דשעבודא דר"נ.

והק' בקצה"ח דהנפק"מ בשעבודא דר"נ בגמ' שם לענין הענקה היא דגם היכא דהעבד קיבל את ההענקה, אין בעל חובו גובה הימנו. ולכאור' דין זה אינו שייך כלל לשעבודא דר"נ, דאינו בא לגבות חוב שיש לו על חבירו ממלוה של חבירו קודם שיגבהו, אלא מבואר ברמב"ם (שם הט"ו) דאין הבע"ח גובה כלל מהעבד גם אחר שגבה העבד את הענקו. ומבאר הקצה"ח (שם סק"ג) דעני שנטל צדקה אין הבע"ח גובה הימנו את הצדקה שניתנה לו לצורך פרנסתו, והטעם דלאו אדעתא דבעלי חובות נתנו לו את הצדקה, אלא הצדקה ניתנת לו לצרכו בלבד. וה"ה הכא "מה שנתן ודאי אדעתא שלא יהא לבע"ח רשות נתן". והלשון טעון תיקון, דאין האדון נותן את ההענקה אדעתא דעני כלל, אלא אדעתא דגבוה, דרחמנא אמר להעניק וכוונתו לקיים את המצוה. ונראה כוונתו דמהות נתינת הצדקה אינה לצורך בעלי חובות, ולא לשם כך גובים את הצדקה, אלא כל המצוה היא ליתן לעני די מחסורו. ולפי זה לא שייך כלל דינא דשעבודא דר"נ בצדקה, דהבע"ח מופקע לגמרי מהממון הזה, ולכן אינו גובה, ולא מצד שהוא מנוע מגביה מבע"ח.

מאיך הקשה הקצה"ח (לט סק"א) על הא דתניא (בקידושין טז): "ואלו מעניקין להם היוצאים בשנים וביובל ובמיתת האדון", דבמקום שמת האדון, מתחייבים היורשים ליתן הענקה. ולמ"ד שעבודא לאו דאורייתא, מה מחייב את היורשים ליתן. ומיישב הקצה"ח דחשיב כמו שירשו היורשים את העבד ויוצא מהם ולכן מחויבים בהענקה. ותמוה, דהא העבד יוצא במיתת האדון, וכיצד אפשר לומר שירשוהו היורשים. ובע"כ דאין כוונת הקצה"ח לומר דהיורשים ירשוהו בפועל, אלא דמכיון שהיה העבד ראוי ליכנס לרשותם במיתת אביהם ורק בגלל דין היציאה נשתחרר, חשיב כמו שיצא מרשותם. אמנם צ"ב דהקצה"ח הקשה רק למ"ד שעבודא לאו דאורייתא, ומשמע דלמ"ד שעבודא דאורייתא ניחא, ולכאור' איזה שעבוד יש כלפי העבד מחיים, הלא חובת הענקה חלה בשעת יציאה לחירות. וכן נקט המנחת חינוך (מצוה תפב) כדבר פשוט דאין גובים הענקה מלקוחות שקנו קודם שעת יציאה, ובקצה"ח נקט דהחיוב חל מחיים, והוא פלא, דהקצה"ח בסימן פו העמיד דהענקה היא צדקה, וכיצד יתכן שיחול חיוב הצדקה כבר מחיים.

תורת המידות

פרקי יסוד בעבודת המידות על פי ספר 'אמונה וביטחון' לחזון-איש

שיעורי המשגיח הגאון רבי יונתן אבר שליט"א

השורש הפנימי ליצירת שינוי בחיים

פרק א

התאוריה העומדת מאחורי התפיסות הרפואיות הללו היא, שבכדי לרפא איבר מסוים, לא מטפלים בו ומרפאים אותו באופן ספציפי, אלא מרפאים את המכלול, וע"י כך הגוף יכול לרפא את עצמו. זה פירוש המילה 'רפואה הוליסטית' – רפואה כוללנית.

לעומת זאת, ה'רפואה הקונבנציונלית' מטפלת בכל איבר ואיבר בנפרד. כמובן, בצורה שלוקחת בחשבון את ההשלכות של כל תרופה על איברים אחרים, כדי שלא לפגוע בהם. אך ההתמקדות הרפואית היא באיבר הפגוע באופן ספציפי, תוך התעלמות משאר חלקי הגוף (על דרך זה, גם ההתמחות הרפואית נפרדת לענפים רבים, כשבכל ענף מתמחים בנפרד).

מצד הגישות ה'לא קונבנציונליות' הייתה ביקורת חריפה, על כביכול התעלמות מתפקודו של האדם כמכלול שלם. שהרי לטענתם ישנה איזו 'אנרגיה' (או שלל כינויים אחרים לאותו הדבר, כגון 'הילה', 'נפש' וכדו') שהיא כח כללי הזורם בכל הגוף, ואם נרפא אותו – כל הגוף יתרפא. ולעומת זאת, אם נזניח את שורש הבעיה, החלק הפגוע לעולם לא יהיה באמת בריא.

השינוי מתחיל מהשורש...

בדומה לוויכוח זה, החזו"א בא לעקור את הרושם הנקבע בדעת רבים, מתוך הרגל, כביכול ניתן לעבוד על מידות הטעונות שיפור, כל אחת בפני עצמה; על קנאה לבדה, על כעס לבדו וכדומה.

"ואמנם זה אמת מצד חלי הנפש ומצד מערכת הקרב כנגד משחתותם".

אין מחלוקת על צורת העובדה בפועל – "מערכת הקרב כנגד משחתותם" – צריך לטפל במידה הדרושה תיקון בנפרד. אך אי אפשר להתעלם מהשורש שמזין את כל הכישלונות כולם.

על דרך המשל: גם רופא המטפל בשיטה הוליסטית מסכים, שצריך לטפל באיבר הפגוע, אבל הטיפול יבוא מתוך ראייה והתייחסות כוללת לכל הגוף כולו.

כך גם בנפש:

"אבל בשרשם אין כאן רק מדה אחת טובה ומדה אחת רעה".

תורת המידות – איברים נפרדים

גישה רווחת למידות וכוחות הנפש, המצויה גם בקרב ההוגים בספרי המוסר, היא שישנם מידות רבות ושונות בנפש האדם. המידות מחולקות, כביכול, לאיברים שונים ונפרדים בנפש ואינם קשורים זה בזה.

על-בסיס נקודת הנחה זו, יכולות להתפתח השלכות רבות הנוגעות לעבודה המעשית לתיקון המידות.

רושם זה נוצר גם בעקבות חלוקה הקיימת בספרי המוסר. ב"ארחות צדיקים", "פלא יועץ", "מסילת ישרים" (שער הנקיית) ועוד – יש סדר המחלק את המידות, מה שיוצר את הרושם אצל האדם, שהנפש עצמה מחולקת לאיברים נפרדים¹. ואם כך, כל המידות – הטובות והרעות – מתחלקות לחלקים שונים בנפש ואינם קשורים אחד בשני.

כותב החזון-איש ב'אמונה וביטחון' [פרק ד']:

"תורת המדות העמידו חכמי היראה לפרק מיוחד בשלמות העבודה, ואף שקדו עליהם לפרקם למדות מספה, כמו כעס, גאווה, תאוה, אהבת הכבוד, אהבת הנצוח, נקמה, צרות עין וכיוצא בהן, ומרב ההרגל נקבע בלב רבים שבאמת השלימות היא בעלת אברים נפרדים".

רפואה כוללנית מול רפואה מקומית

בכדי לקרב את הדברים להבנה, נמחיש את היסוד שאומר החזו"א, על פי משל מעולם הרפואה (על פי דרכם של הרמב"ם והחזו"א, שמביאים דוגמאות לעבודת המידות מעולם הרפואה).

בעשרות השנים האחרונות, מתפשטות תפיסות רפואיות המכונות 'רפואות לא קונבנציונליות', או 'רפואה אלטרנטיבית'. ישנו קו מאחד מרכזי, העומד מאחורי מרבית הרפואות הללו, דרכו ניתן יהיה להבין את כוונת החזו"א.

בסיס הרעיון של אותן רפואות הוא, שכל חלקי הגוף קשורים האחד בשני. כך שאם לדוגמה יהיה איזה חולי ביד, נוכל להבחין בזה בכל הגוף. איברים מסוימים, רגישים ועדינים יותר, יבלוט דרכם החולי, ובהם ניתן יהיה לאבחן את שורש הבעיה. [על יסוד זה מתבססים אבחונים בגלגל העין, בלשון וכדו', דרכם מאבחנים מחלות בכל איברי הגוף.]

1. הרמב"ם בתחילת שמונה פרקים (הקדמה למסכת אבות) עוסק בשלילת עניין דומה. דעת הפילוסופים הייתה, שכביכול יש נפשות שונות, כלומר שכל מידה עומדת ככח בפני עצמה. ע"ז פתח הרמב"ם וכתב "דע כי נפש האדם אחת היא". החזו"א שולל רק את ההבנה לפיה יש חלקים שונים בנפש.

ישנו שורש אחד המזין את כל המידות הטובות, ושורש אחד המזין את כל המידות הרעות²; המידה הטובה – מזינה את כל האיברים הטובים בנפש, והמידה הרעה – מזינה את כל האיברים הפגומים בנפש.

למשל: אדם הנכשל בקנאה; אף אם ילמד מאמרי חז"ל וספרי מוסר העוסקים בגנות מידת הקנאה, יחזק את עצמו באמונה בהשגחת השי"ת, בהבנה שכל אדם מקבל את מה שמגיע לו וכדו'. זה אמנם 'ירגיע' את הקנאה, אך יחד עם זאת, אם הוא לא יעבוד על השורש שבו נמצאת הבעיה העיקרית – לעולם לא תיפתר הבעיה.

הגישה הזו מחייבת אותנו, כשאנו באים לעסוק בעבודת תיקון המידות; אנחנו צריכים להבין, כי לכשלוך בתאוה, חסרון בכבוד הזולת, גאוה וכדו' יש יסוד אחד – מידה פנימית אחת העומדת מאחורי הכל.

השורש הפנימי של הרע

מבאר החזו"א, מהי המדה הרעה הפנימית:

"המדה הרעה היא ההזנחה את החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי, ובלי כל השתדלות ישתלם במדות הרעות כולן, יהי' כעסן מצוין, נוקם מצוין, גאה מצוין וכן הלאה, לא יחסר לו מכל המדות הרעות שמנו חכמים מאומה".

ננסה לבאר מהי אותה 'מידה רעה' הכוללת בתוכה את כל המידות הרעות – "ההזנחה את החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי".

החזו"א מתאר אדם החי בתחושה שבסך הכל הוא ב"מסגרת" – החיים מוליכים אותו בצורה חיובית, ולא צריך שינוי מהותי ממהלך חייו.

תחושה זו יכולה להימצא אפילו בקרב ציבור בני התורה³; אדם חש כי הוא בתוך מסלול טבעי – החל מהתלמוד תורה, אותו התחיל עוד בגיל הינקות, דרך ישיבה קטנה, ישיבה גדולה, כולל אברכים ועל זה הדרך. ההמשך צפוי וברור עד לבית הקברות... מבחינתו 'הוא נמצא במסלול הנכון'... לא נדרשת עבודה גדולה, או שינוי מיוחד. לכל היותר, יש להשקיע מאמצים להפיק את המיטב מהמקום הטבעי בו הוא כבר נמצא.

אין בכך סתירה לרצון ושאפה לגדלות, עשיית שטייגען או חיפוש משרה תורנית. אך הכל בא בגישה של 'להמשיך במסלול', ללא כל התעסקות בשינויים או יצירת מהלכים חדשים; בהזנחת עבודת המידות והישרות עם תכונותיו ומידותיו הרעות הטבעיות – אשר יכולות לצמוח ללא כל רסן.

גישה כזו שייכת בכל חלקי עבודת האדם בעולמו, אף בעסק התורה וקיום המצוות. החזו"א כאן מתמקד בפרט בעבודת המידות; מצב בו האדם משלים עם חסרונותיו ומידותיו הרעות, ומתנחם ומתמקד במהלכו הטבעי, מבלי להשקיע בשינוי טבעו ומידותיו.

2. בדומה לחוק הפיזיקלי 'חוק כלים שלובים'; גם בנפש, יש כמין צינור אחד הממלא באותה מידה את כל ההסתעפויות שלו.
3. צריך להדגיש כי ספר אמונה ובטחון נכתב לבני תורה – אלו שילמדו "חזון איש"...

◆ לע"נ ר' אשר משה כ"ר ישראל גרוס נלב"ע כ"ז אדר הונצח ע"י בני משפחתו ◆

וזאת למודעי!

הדברים נכתבו לפי הבנת הכותב וע"כ, כל טעות, שגיאה או קושי בהבנה יש לתלות בו בלבד. נשמח לקבל כל הערה והארה!

בית ועד'

השיחה השבועית ושיעורי המשגיח שליט"א
מידי שבוע במייל
להצטרפות: 4160846@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למכון 'ישרים דרכי השם'

להנצחות פניות והערות:

053-31123-76 | 02-567-24-74
y0533112376@gmail.com

עינינו גל

מאמרים ותפיסות עומק בעולמם של עמלי תורה
מבית "עין לא ראתה"

פרשת
ויקרא

התצלומים... כעבור שנים רבות כשהקים בית והתברך בבנים, הגיע פעם לבית מרן עם אחד מילדיו לפני הבר המצוה לבקש את ברכתו. היה זה בקבלת קהל שגרתית מרן נעץ בו מבט חודר ומיד אמר לו: אני מחפש אותך 25 שנה!! אתה הבחור שצילמתי אותי בשעתו, רצייתי לבקש סליחה שכעסתי עליך... ממש פחד פחדים, יראת החטא וכוח התפיסה המבהיל של מרן...!

ג. נסיים במש"כ לי אחד מנכדיו שיחי, שבטעמא דקרא (תצא כד, א) הביא שאמר הגר"א דלכן נקרא גט משום שאותיות ג"ט לא מצינו סמוכים זה לזה בכל הפסוקים ולכך הוא סימן להרחקה, והק' שם הרי גם אותיות ג"ק ז"ט ז"ץ ז"ס"ץ אין סמוכים בפסוקים (אבל השאר נמצאים ישר או הפוך). ות"י דגט הוא הראשון שאינו סמוך וכו' עיי"ש. ואחי הקשה לו אולי אותיות אלו אמנם אינם סמוכים באותה מילה אך הם סמוכים בב' מילים כגון ג"ק סמוכים בפסוק כל הורג קין. והרהר מעט כדקה והשיב שגם ג"ט סמוכים בשתי מילים בפסוק מטה משפט גר, וא"כ ע"כ כוונת הגר"א למילה אחת, ע"כ המעשה. עצם הדברים הכתובים בטעמא דקרא לא יתכן מי שיכתוב אותם אלא היודע לספור את אותיות התורה, ובדקתי במחשב וכל צירופים אלו אינם סמוכים באותה מילה (ושהשאר כן סמוכים אין לי זמן לחפש), וגם שבהרהור רגע מצא זאת, הוא מופת יותר גדול לדעתי. עכ"ל. וזהו ביאור המכילתא כשאתה קדוש, הרי אתה שלי! (ופלא שחיים קניבסקי גי' קדו"ש).

ד. והנה כל הדברים הללו מחייבים אותנו למעשה, בפרט עתה כשנכנסים לחג הפסח, דהנה בחתימת הברכה האמצעית של שבת אנו מבקשים כמה בקשות שלכאן הם כסדר המועדות, "קדשינו במצוותך" כנגד פסח שבו יש ריבוי מצוות עצום, עד שאמר רבי אלחנן בשם הגר"א שיש בליל הסדר 64 מצוות, "ותן חלקינו בתורתך" כנגד שבועות בו אנו מקבלים תורה. "שבעינו מטובך" כנגד ראש השנה שבו נגזר חיים טובים לכל השנה, "ושמחינו בישועתך" כנגד יוה"כ דישעי ביוה"כ, "וטהר ליבנו לעבדך באמת" ר"ת לול"ב כנגד סוכות, בו זוכים לטהרה שאחרי יוה"כ, ואפשר לעבוד לה' באמת.

א"כ חג הפסח הוא מנוף אדיר של "התקדשות" וע"י שאדם נעשה קדוש הוא נהיה של ה' יתב', שאין מתנה יותר גדולה מזה בעולם, שזוכה שכל חייו בהתרוממות.

רבי חיים קודש הקדשים

א. כעת מתחילים חומש ויקרא, בו כלולים כל עניני סדר קדשים, ובפס' נאמר "ואנשי קדש תיהיו לי" וכתב במכילתא שם: רבי ישמעאל אומר כשאתם קודש, הרי אתם שלי! חזינו שאיש 'קדוש' מגיע לדרגה מיוחדת, שזוכה להיות 'של השם'...!! ובדורינו ראינו ציור איש קדוש חסידיא ופרישא, מרן שר התורה זללה"ה שכולם ראו כיצד הוא 'של השם', והתגלה לכל איך שדיבוריו הליכותיו והכרעותיו היו כולם שמיימיות ועל טבעיות.

ושמעתי מבן משפחתי עד ראייה, שראה כמו עינו איך שפעם בקבלת קהל וניגש יהודי תימני כבן חמישים לבקש ברכה על שידוך ואמר לו מרן תיכף: קודם תגרש הראשונה ואז תישא את השניה...! התברר שהלה חשב להקל בחרם דרבינו גרשום שאוסר לשאת שתי נשים, שלדעתו אי"ז מחייב את קהילת בני תימן, אך לא שיער ולא האמין שמרן זללה"ה יצפה זאת ברוח קודשו...

יש גם סיפור ידוע על בחורה מבוגרת שביקשו בשבילה ברכה ממרן זללה"ה, והשיב תשובה מוזרה ביותר: "מי אמר שהחתן שלה כבר נולד"? כעבור שנה התארסה עם גר צדק שהוא כתינוק שנולד אחרי ברכתו של מרן זללה"ה, ולא נפל מדבריו ארצה. עוד מעשה ביהודי שהתקשר מחו"ל שיש לו משפט על מליון דולר! והאם מותר לו בכה"ג לקחת עו"ד, השיב מרן: מי אומר שהוא צריך לגשת למשפט...? יהודי זה ישב בחיבוק ידיים, ויום לפני המשפט משכו את התביעה...

ב. סיפור נוסף פלאי לא פחות מקודמיו, שסיפר הגאון ר' ראובן רייך שליט"א חתנו של ראש ישיבת ליקווד, שמכיר יהודי אחד שבבחרותו אהב לצלם את גדולי הדור תמונות רבות, ופעם הזדמן בשעה שקיטה אל ביתו של מרן שר התורה זללה"ה ותפס אותו בעדשת המצלומה בקטע נדיר ביותר כשהוא מאכיל חתול שכנראה אחז שמזונותיו עליו, וכשראה מרן זללה"ה שהוא מצלם אותו נוף בו שיפסיק לצלם, אבל הלה המשיך לצלם עוד ועוד תמונות, אז כעס עליו מרן זללה"ה ואמר לו חצוף! אמרתי לך להפסיק לצלם! בשלב זה הבחור נבהל, ופתח את ה"פילם" של התמונות (מי שזוכר מה שזה...) ושרף את כל

א. אין "צור" כאלקינו, דרשו חז"ל אין "צייר" כאלקינו, אכן מי האמין לפני כמה חדשים, איך שנאורים יתהפכו לשוטמים המשתמים לעין כל, אי"ז אלא כוח הציור של הבורא עולם לגלות את הסיאוב של הרע, ותעל צחנתו.

זנב הלטאה יש בו ריבוי עצום של עצבים, עד כדי כך שגם כשהוא נחתך, ממשיך לקפץ ולפרכס מצד לצד ונראה כא"י יש בו חיות, אך אי"ז אלא רפלקס אוטומטי חסר חיות אמיתית. כמפ" במס' אהלות (א,ו) שהנחתך ראשו וגופו מפרכס כזנב הלטאה, חשיב כמת גמור שמתמא, וההורגו לא יחשב רוצח, ואף שרואים אצלו תנועות של קפיצות וניתורים, הרי זה כזנב הלטאה שגם אחר שנחתך מן הלטאה ממשיך לפרכס ולקפץ בחינם.

וכך לשון התפארת ישראל: "...הותזו ראשיהם" שהותזו המפרקת ורוב בשר עמה "אע"פ שמפרכסים טמאין" ה"ה באדם... אם הותזו ממנו ראשו אף שמפרפר עדיין, אפ"ה דינו כמת "כגון" ר"ל הא למה זה דומה "זנב של הלטאה" שהיא מפרכסת, שאין בו חיות כלל ואפ"ה מטמא, והייתי אומר דהמשל מזנב הלטאה לא בא לאשמעינן אלא הטעם מפני מה הפרכוס אינו סימן החיים ואמאי מטמא, ע"ז אמר דתנועת הפרכוס הוא כרפרוף זנב הלטאה שנפרד מהגוף לגמרי אפ"ה טבעו שמפרכס עוד, אלמא דהפרכוס הזה אינו כלל סימן חיים רק תנועות שגרונא (הוא קראמפף בלע"ז) ... ע"כ.

כמדומה שזה מצב הערב רב היום, שבאמת הנה כבר הותזו ראשיהם ואיבדו כוחם, ואף הם רואים איך סופם קרב, וכל הצרמוניה וההפגנות אינם אלא פירכוס זנב הלטאה שמציגה תנועות חיים ע"י קפיצות וניתורים, אך אי"ז אלא מערכת עצבים שבנויה על רפלקסים שמשחררים לאט לאט. וכאן שמדובר על הזנב של התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו, הלא הוא זנבו של נחש הקדמוני, אזי כשהוא נשחט, מרכז העצבים שלו הולך ומתפרע ברמה, ומכה מצד לצד בזנבו המגודל, ופעמים שלגודל ההשתללות עלולים לטעות שכאילו יש כאן חיות כל שהיא, אך באמת צריך להמתין קמעה, ולגלות שכבר מת הוא מכבר, מעת שהותזו ראשו, ראש הנחש.

ב. והנפק"מ בכל זה, להבין את השגחת ה' עלינו, ואף שבכלל לא מעניין אותנו כל מוסדות השלטון החילוני, שלגבינו אין כל נפק"מ בין כנסת המינים, לבתי המשפט השונים, כולם כאודים עשנים, תשאם הרוח והעננים, אכן אין סיפק בידינו ברפורמות גרידא, אלא עז רצונינו, שישתלקו כל רשעי עם מכל מוקדי השלטון, וישובו בני

עמינו בתשובה שלימה לפניו יתב', ויקבלו עליהם את הנהגת מורי ומאורי התורה, שאין כמותן ראויין להנהיג את כל הדור כולו. כי מוסדי השלטון גזולים בידי רשעי עם כבר ע' שנה, ועתה בא יומן, להאביד זכרן מן העולם, וכנא' בישעיה פי"ט "וסכסכתי מצרים במצרים, ונלחמו איש באחיו, ואיש ברעהו, עיר בעיר, ממלכה בממלכה" שהי"ת מפלג ומסכסך אותם בעצמם הכל כדי לאבדם.

ג. ופעם שאל מלך פראג את רבי יונתן אייבשיץ איך אתם מאמינים שהמשיח יצא וישלוט בכל העולם, וכי אדם מהעם היהודי שסחוף ומושפל בין הגויים יצליח לגבור על כל העולם, ורצה רבי יונתן להמחיש לו את התשובה, וביקש ממנו לתת הוראה לכל השרים לגדל תרנגול שלשה חדשים ולהאכילו מכל טוב, ואח"כ יום שלם להרעיבו, וביום מוכן מראש, הביאו כל השרים את תרנגולם המנופח, וגם רבי יונתן הביא תרנגול שדוף עצמות ומדולדל בשר, והכניסו את כל התרנגולים הרעבים לתוך שטח סגור, וכל השרים עם המלך עומדים מסביב וצופים במחזה, איך שרבי יונתן מפזר קצת זרעונים ביניהם, והתחילה מלחמה עצומה ביניהם והיו מכים זה את זה עד זוב דם, אך התרנגול של רבי יונתן החלוש עמד והצטנף בצד והמתין בנחת, וכעבור כמה דקות כשכבר שכבו כל התרנגולים באפס כוחות גוססים מנחל דם שניגר מהם כמים, או אז יצא תרנגולו של רבי יונתן ופסע מעדנות אל בין התרנגולים וליקט לעצמו את כל הזרעונים ללא שום קושי ומלחמה. אמר רבי יונתן למלך, כך יהיה ממש לפני שיבא המשיח, שכל האומות יתגוששו ביניהם ויהרגו זה את זה, ואז אז יבא משיח ויטול את כל העולם ללא שום מלחמה וכוח.

וכמו שכאן בארץ ישראל, הקב"ה מסכסך מצרים במצרים, חברי ממשלה בבית משפט, בכדי לגלות לפני כל העם את אפיסתם המלאה, וגודל ריקנותם הנוראה, איך שעל לא מאומה, יוצאים לדרך עקומה, נבזי אישים משולי האומה, בעלי בשר מרבי רימה, ומחוללים רעש ומהומה, בתכנית זדונית רקומה, להרוס ולזרוע שממה.

כך בכל העולם, מקבלים אנשי הרשע, גושפנקה זה מזה, לנופף בצורה מסוכנת בנשקם האטומי, וכך נלקט מכל קצוות עולם, אר"ס הנחש, (אר"ס ר"ת: אירן רוסיה סין) בברית מוזרה שנכרתת בין קצוות תבל, וכל עניינם להטיל מורא על כל העולם, ולשלוט בכוח הזרוע, ואינם אלא כהתרנגולים של השרים, שתכף יהרגו זב"ז ויריבו עד לאפיסת כוחם במהרה, ואז תתקומם כנסת ישראל, התנערי מעפר קומי כהדין תרנגולא דמתנערא מעפרא, ויתנו לה' יתברך את כתר המלוכה, במהרה בימינו אמן.

א. חג הפסח הוא חג האמונה, ובזוהר כתוב שהמצה נקראת "מיכלא דמיהמנותא" שזה מזון שמזין את כלל ישראל באמונה טהורה שנספגת בגוף ויורדת עד לשד העצמות, וכמו שצריך להכין כלים להכיל את השמחה של פורים, כך צריכים אנו עתה להכין כלי ענק, לאסוף בהם מלא חפנים, מנחלי אמונת אומן השוצפים בפסח.

ולמעשה אחד מהיסודות של האמונה הוא "הרחבת המבט", ובזה יש הרבה דרגות, כי באמת האדם חי רק את הרגע ורק את עצמו, וקשה לו עד למאד לתפוס את המכלול ולחיות על פיו, וזהו ההבדל בין קטנות לגדלות שבקטנות רואה רק את צרכיו ורצונותיו, אבל אדם גדול שמתגדל, נעשה "איש כלל", ומתחיל לראות את אנשי סביבתו מה צרכיהם ומה הוא יכול להועיל ולסייע להם.

ובהגדה נאמר מה צריך להיות היחס הנכון אל הרשע שטוען "מה העבודה הזאת לכם", שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' "לי" בצאתי ממצרים, "לי" ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל, וביארו מפרשים, שהגאולה היתה לכלל ישראל בהצטרפותם יחד לעם שלם, אבל הרשע שתופס את עצמו בצורה פרטית הוא מאבד בזה את הזכות להגאל ממצרים, כי אנשים יחידים לא יצאו.

והתפיסה האמיתית היא תפיסה רחבה ומקיפה של כל שית אלפי שנים, להבין שהכל פלפול אחד מתמשך נדבך ע"ג נדבך, ואין מי שיורד לעולם כייצור בלעדי עצמאי, אלא כל אחד הוא חלק מפסיפס של חלקי אדה"ר, וחלקיקי נשמות שמצטרפים לפארות וענפים ולשרשי הגזע של כל נשמות ישראל עד האבות הקדו.

ב. והנה כל אדם לפני שהוא יורד לעולם, מראים לו את כל החיים שעליו לעבור כאן בשבעים שנותיו בזה העולם, את הסבל שיסבול, והתיקונים שיתקן, ומכלול הנסיונות שיהיה עליו לעבור ולהתמודד, והוא רואה ומבין את התיקון שבכל גיל ומסכים, ורק אז יורד בגוף. אבל כשהאדם חי כאן בעוה"ז הוא כבר לא זוכר את מה שהראו לו, ואז הוא עלול ליפול לצמצום הדעת, ולצרות המחשבה, שתפוסה רק בתוך מה שמרגיש וחש הרגע.

וסיפור יציאת מצרים פותח את השכל, ומרחיב את אפיקי הראיה, שהנה הוא יושב לספר על ההשתלשלות מראשיתה, ולא ישר מהמכות, אלא החל מחיי האבות הקדושים "בעבר הנהר ישבו אבותיכם" הכולל את אור כשדים ועשרת נסיונותיו של אברהם אבינו, "ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם...", רמאויותיו של לבן

על יעקב אבינו, ושבעים נפש בית יעקב שירדו למצרים ליוסף הצדיק, ומשך השיעבוד רד"ו שנים בעבודת פרך בפיתום ורעמסס, "והיא שעמדה" ברית בין הבתרים בו הראה ה' לאברהם את כל הגלויות... כי מבינים שהתחלנו איזה "תיקון" במצרים, שאנו אמורים להשלימו במשך ארבעת הגלויות, שהם ד' כוסות וד' לשונות של גאולה.

א"כ בעת שמתרחש איזה מאורע לאדם, הוא מקבל תמונה שונה לחלוטין ממה שהיתה לו עד כה, כי עד עתה הוא היה מחשבון איך הדבר משליך על נוחות חייו, ובוזה היו נתונים כל מחשבותיו, אבל אחרי ליל הסדר מקבל פתאום מבט מרום, שהמאורע שקרה אצלו מכוון לאיזה תיקון, והוא הגיע אליו כחלק מהתכנית הכללית של בורא עולם לתקן עולם במלכות ש-ד-י, כי גלגל חוזר בעולם, ומבין שכבר היה כאן בגלגול קודם, וכעת ניתנו לו אתגרים מכוונים, בכדי להשלים נשמתו.

ג. וכך מגיעים לאהבת ה', כי כל עוד שחי את עצמו, הוא בעצם בהתנגשות עם רצון ה', וגם אם הוא משתדל "להסתדר" עם דרישות ההלכה, ולסמן וי על התפילות, סוף כל סוף הראש שלו בעצמו והנאותיו, וכשמתרחש דבר שלא כפי תוכניתו, יוצא משלוותו ומשתולל וכועס. אבל אם הוא מתחיל לתפוס שהענין הרבה יותר רחב, והוא בסך הכל בורג מתוך מערכת ענקית של תיקון, וזה עיקר תפקידו עלי אדמות, להשלים את חלקו בפאזל הענק של קומת כלל ישראל, א"כ להיפך כל מה שקורה לו זה הכי בתכנית שלו, כי המאורעות ה"לא מתוכננים" הללו, מביאים אותו ב"מדויק" אל עיקר שטח עבודתו.

ומכאן נוכל להבין כמה רחמנות יש בכל מעשה של הקב"ה, שהקב"ה מייצר לכל יהודי את מסכת חייו שלו, ע"י כל התיזמונים המקריים שמתרחשים בסביבתו, עד שאין פרט קטן שחלילה בלי שליטה, וכ"ז בנוי על הכלל הנורא שלימד אותנו הרמב"ן (סוף פר' בא), שאין לנו חלק בתורת משה עד שנאמין שכל דברינו ומקרינו אין בהם טבע ומנהגו של עולם, רק הכל בגזירת עליון בין ברבים ובין ביחיד... כי אם חלק ממסכת חייו היתה נארגת ע"י מקריות וטבע, אותם דברי הטבע לא היו שייכים באופן פרטי ומסויים לאותו אדם, כי במקרה נקלע לעסק ביש וכדו', אבל מכיון שכל דבר קטן וגדול שנעשה סביב חיי אדם בכל שעות היממה זה רק בגזירת עליון, א"כ שפיר מסדר לו הקב"ה רקע ותפאורה מדויקת המתאימה לאופי שליחותו בכל דקות יומו עלי חלד, ובדיוק לשם צריכים להתרום עם ההגדה של פסח, להראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ולהאמין שהי"ת שולט בטבע.

ובתחילת דרכו לא חש בעומק הבנתם, אם יתעקש יזכה לזה בסוף, וז"ל: "א"ר יוחנן לכבר תלוי באוירו של בית, טיפש אומר מי יכול להוריד את זה, פיקח אומר ולא אחר תלאו, אלא מביא שני קנים ומספקן זה לזה ומורידו" כך הטיפש אומר מי יכול ללמוד תורה שבלב החכם, מי שפיקח אומר והוא לא מאחר למדה, אלא הריני לומד ב' הלכות היום וב' למחר עד שאני לומד את כל התורה כולה". הרי שהמשיג את התורה לכבר תלוי באויר, כי הכבר יש בו טעם אבל כשהוא תלוי באויר קשה להגיע אליו, וצריך להאמין בכוחותיו שאפשר ויכול להגיע, וזה כל העיצה שמוצא החכם, שמבין שאם מישהו תלה זאת גם הוא יוכל להגיע לשם, וכך בלימוד דברי תורה יכול לחזק את עצמו בעיצה זו, שכל דבר חכמה בתורה זוכים לו בעמל ויגיעה, ויחזק את עצמו כמו שבכל הדורות זיכה הקב"ה את חכמי התורה ע"י העמל והיגיעה, כך בדורינו אם אעמול, אזכה.

המשל השלישי: עוסק בבעיית השכחה, "א"ר לוי, מושל לטרסקל נקוב ששכר בעליו פועלים למלאתו מי שטיפש מהו אומר, מה אני מועיל מכנים בזו ומוציא בזו, מי שפיקח אומר, ולא שכר כל חבית וחבית אני נוטל, כך מי שהוא טיפש מהו אומר, מה אני מועיל ללמוד תורה ומשכחה, מי שהוא פיקח מהו אומר, ולא שכר יגיעה הקב"ה נותן. "ע"כ, וצ"ע, מדוע המדרש לא הציע כל מיני רעיונות לזכור את הלימוד, שינון דפים סימנים ותזכורות, נגינה ושירה, וכדמצינו כיום כל מיני אנשים בעלי שיטות שמייצרים פתרונות לשכחה, וכי חז"ל לא ידעו עיצות אלו, ולא יכלו לתת גם רעיונות...?

ונראה ללמוד מכאן, כי השיטות מועילות למי שיש לו איזה נתוני זיכרון, שמסוגל ומתאים לזה ויכול לישפר את היכולת ע"י שיטות שמציעים, אבל יש כאלו ששום עיצה לא תועיל להם כי אין להם בסיס מוחי לקליטת מידע לטווח רחוק, ולא שייכים לענף הזה, דוגמי לימוד פיתוח הקול, שבודאי לא יועיל. לבעל קול של עורב.

לכן אומרים חז"ל, שבמקום לחפש פתרונות, ולנחול אכזבות חוזרות ונישנות משכחת לימודו, יש להתעודד שבאמת לא קורה כלום ששוכחים, שאפילו מי שמוחו בגדר טרסקל נקוב שמכנים בזו ומוציא בזו עד כדי כך שכשקם מהסדר הולך להתפלל ושואלים אותו אחרי התפילה "מה למדת היום" ומנסה להיזכר איזה מסכת לומד... אם אכן פיקח הוא, ימשיך בעמלו בתורה ויטול שכרו משלם, ויש בזה עידוד נפלא למתבונן. וזה העיקר לשמוח שמחה עצומה, ולשמח את בני משפחתו, על שזכה לעסוק בתורה עוד זמן חורף, אין לתאר זכיה כזו!

א. בסיום הזמן עומדים לפעמים בפני מציאות עגומה כשמביטים אחורה ותוהים מה כבר נשאר מכל הזמן? ואכן אלו שכותבים חוזרים, נבחנים ומוסרים חברות, לאלו בוודאי נשאר, אבל רבים וטובים שעמלו בהחלט על הסוגיות במשך כל החורף, אך למעשה לא מצאו זמן או כוח לחזור, או שניסו לחזור פעם פעמיים ומוחם לא מצליח לזכור ולהכיל כל הנלמד. יש ג' משלים שנכתבו במדרש רבה (מצורע), ובהם עידוד נפלא לא רק לשכחנים אלא לכל מיני קשיים שפוגשים בלימוד:

המשל הראשון: מדבר בדברי תורה עמוקים שנראה שאין בהם צורה וריח וטעם אלא הם כתלולית של עפר בלי חומר בלי צורה, וז"ל: ר' חנין דציפורין פתר קרא בתלולית זו של עפר, מי שפיקח אומר, הריני קוצץ ב' משפלות (קופות) היום, ב' משפלות למחר, עד שאני קוצץ את כולה, כך מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד את התורה, נזיקין שלושים פרקים כלים שלושים פרקים, מי שפיקח מהו אומר: הריני שונה שני הלכות היום, שני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה כולה". וזה חיזוק עצום למי שמרגיש שלועם תורה כחול ועפר ולא חש טעם בסוגיות, (ונבחרו כאן ב' דוגמאות של נזיקין וכלים שהם ארוכות ביותר, שאז הבעיה כפולה, גם בלי טעם וארוך) מ"מ קובץ על יד ירבה, עד לסיום המלאכה.

ומדויק במדרש, שלא מדובר שלבסוף יזכה בטעם בלימוד, אלא שלכל הפחות יזכה לסיים, כי עצם הסיום ממלא את הלומד בשמחה לגומרה של תורה, וזה עיצה נפלאה, שגם כשלא זכה להעמיק בלימוד, אם בכל זאת זוכה לדבר שלם, ללמוד מ"כריכה לכריכה" מונח בזה סגולה להתמלא בשמחת התורה, וכמו שאנו מוצאים בקרב בעלי בתים שלא מצליחים לפנות ללימודם יותר משעה ביום, ובכל זאת כמה שמחה יש להם בכל סיום מסכת שזוכים לה, ובפרט בסיום הש"ס כולו, כי אע"פ שאינם זוכרים את הנלמד, וגם לא כ"כ הבינו את עומק כל סוגיה וסוגיה, בכל זאת זוכים לשמחת השלימות.

והבי' בשמחה זו, דמאן דירית מסכתא חדתא ירית עלמא חדתא, ועצם השלימות של דבר בתורה, מקנה זכות בהיכל בשמים שכנגד מסכתא זו, וממילא כשזכה הלומד לסיים ענין בשלימות, אזי בנשמה מתווספת שמחה עצומה, כי חשה איזה מתנה היא קיבלה עכשיו, שבזכות סיום זה היא תזכה להיכנס להיכל דלעילא.

המשל השני: מדבר בעניינים עליונים ועמוקים שלומד הסוגיות המתחיל מתקשה להגיע לחיקרם,

א. כמה יקר ליל הסדר הקדוש, בו כל אב מעביר את לפיד האמונה לבניו אחריו. ענין האמונה מושתת על המסורת שאב מעביר לבנו, ולשון ראשונים שאמונתנו במעמד הר סיני בנויה על ההנחה שהאבות לא ינחילו שקר לבניהם. אב מתוך אהבתו העצומה לבנו מעביר לו רק את האמת המוחלטת, המנוקה מכל שמץ זיוף.

לצערינו במאה השנים האחרונות, מעת שהחלה תקופת הצינונות, חלה איזו התפוררות בהנחה זו. עינינו הרואות כיצד אבות רבים מעבירים לבניהם חילוניות וכפירה, מרדנות ופריקת עול, רח"ל. אנשים אלו עקרו את עצמם מכלל ישראל, ובגדו בכל המסורה הצרופה.

לעומתם אנו רואים יהודים רבים שאמנם ניהלו חיים ירודים מבחינה רוחנית, אבל לפחות בסילוקן מהעולם שבו בתשובה שלימה והתוודו לפני ה', וזכו שבניהם אחריהם יתעוררו ממות אביהם להניח כיפה, מחפשים איזהו תוכן רוחני, ולפעמים אפילו חוזרים בתשובה.

הז"ל אומרים במסכת נדה, דהאב נותן בבן לובן שבו, והאם נותנת אודם שבו, רמזו בזה חכמינו ז"ל, למצה וליין שהם כאב ואם לנו, האב נותן את הלובן, זהו המצה הלבנה שבאה במנין ג' בדווקא כנגד ג' האבות. והאם נותנת את האודם זה היין האדום שבא במנין ד' כנגד ד' אמהות, כי מהאב והאם שנמסכים ונבלעים לתוך דמינו וגופינו, אנו מקבלים בהירות עצומה באמונה, חיזוק נפלא בעבודת ה', ורוממות נשגבה בתורה ובמצוות.

מי שזוכה לנצל היטב את עבודת ימי הפסח, להתרוממות והתעלות, מעמיד לעצמו שנה חדשה מתוקנת, וכאילו הוא נולד מחדש לאב ואם שמעלים ומרוממים אותו כראוי. אח"כ, בחלוף ימי הקיץ בהם איננו מצליחים לשמור על הגובה של ימי הפסח, באים ימי הרחמים והסליחות, ואז נוהגים ישראל קדושים לומר פעמיים ביום את המזמור בתהילים בו מתאונן דוד "כי אבי ואימי עזבוני והי' יאספני", כי אז חשים שכבר אבד הרושם האדיר של האב מצה והאמא יין, ואז עלינו להשען רק על ה' ולקוות לרחמים וחסד ממנו.

ב. אנו רואים שיש בישראל ד' מיני בנים, כי לכל אחד צריך לפנות בשפה שלו ובאופן המיוחד לו. ופלא והפלא מש"כ אחד מגדולי הפוסקים מתקופת הראשונים, בעל ה'כל בו', שהטעם שבפיסקת 'ברוך המקום יש ד' פעמים 'ברוך', הוא כנגד ד' בנים שדברה בהם תורה, ורצה מחבר ההגדה ללמדינו שהאדם צריך להודות ולברך את בוראו על כל בן שהוא קיבל, בין אם

הוא חכם ובין אם הוא חלילה רשע, כי לא ברא הקב"ה דבר בעולמו לבטלה, וכמו שמצינו אצל דוד ששאל את הקב"ה לשם מה ברא השטות עד שהבין כשניצל עי"ז מיד רודפיו, וכך יש כל שלבים בתיקון העולם שנעשים רק ע"י הרשע, וכאשר נעשה בנו רשע ח"ו, יברך את הקב"ה ויודה לו מעין הטובה, כמו אילו היה לו בן חכם.

עוד הוא אומר שם, ששאינו יודע לשאול כמוהו כרשע, כי איך הוא יכול לעצום את העינים ולא לראות אמונה בחוש, ואיך יתכן שמתנהג כבהמה ולא יודע לשאול, אלא בוודאי שבשורש נשמתו חבר הוא אל הרשע... (ושמעתי לדקדק זאת בד' מיני ברוך שם, שכנגד החכם אומר 'ברוך המקום', שהקב"ה מקומו של עולם, ומיום שחבר ביהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, וע"י הבן התם השלישי מתגלה 'ברוך שנתן תורה לעמו ישראל' שאף שאינו טמון בדרגת ד' אמות של הלכה, בכ"ז הוא קובע עיתים לתורה, והוא שייך לנתינת התורה לישראל, אבל על הרשע ועל שאינו יודע לשאול אומרים סתם 'ברוך הוא', ד"הוא' בלשון נסתר, שהקב"ה מגלגל את התיקון של העולם בדרך נסתרת ומשתמש לזה ברשעים.)

ומבאר הכל בו שזהו שאומרים אילו היה שם לא היה נגאל, כדי שילמד כל אדם את יוצ"ח ובניו אחריו, שכך היא הנהגת הקב"ה תמיד שלא עושה נס ושינוי הטבע, אלא לחכמים שעוסקים בתורה, או בשביל התמימים שעושים מצוותיו בדקדוק, אבל הרשעים ואלו שאינם יודעים לשאול שמתנהגים כבהמה, להם אין הקב"ה משנה את הטבע לנס, ולכן אילו היה שם לא היה נגאל.

ג. אמנם חזינן הבדל מהותי בגישה, שאותו אדם שמנהל את חייו כבהמה ברדיפה אחר התאוות, ואפי' לא מברר כלום על יהדותו, כלפיו יש לנו חובת ערבות ומחוייבים אנו לקיים בו 'פתח פיך לאילם' ולהתגלגל עימו בדברים בבחינת 'את פתח לו', ואף שכבר עשינו הרבה שישאלו... ועדיין לא התעורר מהשינויים, בכל זאת מעוררים אותו לשאול ומעניינים אותו על יהדות...
אבל הרשע בא כ'מתרים', יש לו טענה מה העבודה הזאת לכם? וכי ללמוד בכלל זה עבודה? איך תפרנסו? איתו לא מתעסקים! רק מחזקים אנו את עצמינו מול לעגיו, שאילו היה שם לא היה נגאל, כי זה שמתלבש כחרדי לא הופך אותו אוטומטית לבן מלך... לכן הקהה את שיניו! כי הוא רוטן על ריבוי האברכים, מביא ראיות מפעם שלא היו כ"כ הרבה לומדים... לכן אומרים לו: אם אתה כ"כ רוצה לחזור לפעם... אז גם פעם כשהיית תינוק היו לך שיני "חלב" שהיו פחות חדות מעתה, הבה נחזירך לפעם... ויה"ר שכל ילדינו יהיו צדיקים.

בפרהסייה, ד. לפרסם שמחה של מצוה כמו"כ עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים... בחוצות דייקא.

תכשיטים. בספר עבודת ישראל כתב, דמה שנכנס כה"ג לפני ולפנים רק בבגדי לבן, כי שם נכנס ליחוד, ובשעת היחוד הכלה פושטת תכשיטיה וכמו שנוהגין אפי' בשעת החופה... להכין היחוד ומבשרי אחזה אלוק. וכתב בספר ברכת אהרון (הובא בשולחן העזר), המנהג בעת החופה מוסר החתן כל החפצים שיש לו בכיסו לאיש אחר והולך אל החופה בכיס ריק, והטעם להזכיר לו יום המיתה שאין מלוין לו לא כסף ולא זהב.

ברכה. נוהגין שהאבות והקרובים אנשי צורה מברכין את החתן ואת הכלה, ומתפללים עליהם שזיווגם יעלה יפה (קיצשו"ע קמז,ד), ומקור לזה בתניא רבתי (צא) מנין לברכת הכלה מן התורה שנאמר ויברכו את רבקה, א"נ מדכתיב ויברך אותם אלקים, ובשולחן העזר כתב לפי שאז קודם החופה מוכשר העת לברך ולקבל את הברכות מחמת שליבם נשבר ומכוונים לש"ש יותר, דוגמת שמברכין האבות את הבנים בערב יוה"כ, ע"כ.

הכנסת כלה. כתב בדרישה (אהע"ז סה) הכנסת כלה פרש"י שמלוין אותה מבית אביה לבית חופתה, וצ"ע למנהג שלנו שהקהל עם הרב מלוין החתן מבית אביו לחופתו ולא הכלה, הא המצוה רמי יותר בכלה, וכדייק לישנא הכנסת כלה לחופה... אמנם אנן מקיימין הכנסת כלה במה שהולכין כל הקבל עם החתן או אביו ומיודעיו לכסות ראש הכלה, זהו הנקרא בזמנינו הכנסת כלה...

כובד ראש. כתב בשבט מוסר בליקוטים, שמעת ממוהר"ן רוזליו, שאמרו בחלום השותה טיטון (סגריה) תחת אפריון של חתן וכלה, דלעולם הבא נענש בסימוי עיניים, רמז לדבר "עשן בחופה למה", כלומר אין ראוי לעשן שם עשן, ועי' בשולחן העזר (ז,ה) דמשמע דאם האיש עומד חוץ לחופה אפשר דשרי, אמנם באמרות שלמה נקט דאין חילוק, ושאין לעשן במעמד החופה.

נרות. כתב המטה משה, ויש מקומות שנוהגין שכל הזייכים בה נושאים נרות... כמו שכתב התשב"ץ רמז למתן תורה דכתי' ויהי קולות וברקים, ויש מקומות שאין המנהג הזה רק השני שושבינין יש לכ"א נר בידו, ונראה לי הטעם כי לאשה יש רנ"ב אברים ולאיש רמ"ח וביחד הם ת"ק שעולה בגי' ב' פעמים נ"ר, לכן נושאים שתי נרות לפניהם לרמוז לזיווג איש ואשה, ועוד, ב' פעמים נ"ר גי' פר"ו ורב"ו הוא סימן שיהיו פרים ורבים. ובליקוטי מהרי"ח כתב שהמנהג שנושאים אבוקות נרות קלועות דאבוקה מקטיף קטיפי והוא כעין ברקים. ויה"ר שיעלה הזיווג יפה ויזכו לבנות בית נאמן בישראל.

לכבוד השמחה השרויה במעוננו, בחסד ה' עלינו, ביום כלולת ביתנו תחי', הנועדה להיות בר"ח ניסן דהאי שתא, נציין כאן ידיעות מעניינות ממנהג ישראל תורה, אודות ההנהגה הראויה לחתן וכלה מחותנים ומוזמנים.

יום החופה. כתב בשל"ה הקדו' (שער האותיות ק): וצריכין החתן והכלה להתקדש עצמן במאד מאד בהכנסתם לחופה, ראשית דבר נודע מה שאמרו חז"ל, הקב"ה מוחל להם עוונות, ע"כ יעשו תשובה ביום קודם החופה כי נהגו בכל ישראל שמתענין, ויתעוררו מאד בתשובה, ויפשפשו במעשיהם מיום הולדם עד היום הזה, ויתוודו ויבקשו מחילה וסליחה וכפרה מהי"ת, ויהיו מודים ועוזבים ויתחרטו חרטה גמורה בשברון לב ויעשו הסכמה מהיום והלאה לעבוד את ה', באמת ובתמים להיותם קדושים וטהורים, ויתפללו שהקב"ה ישרה שכנה ביניהם וכדאמרו חז"ל איש ואשה זכו...

תענית הכלה. מבואר ברמ"א דמנהג זה להתענות ביום החופה, קבלו עליהם החתנים וגם הכלות, אולם באמת התענית אצל הכלה קיל קצת יותר, ובליקוטי מהרי"ח כתב שברוקח ובמטה משה משמע דרק החתן מתענה ולא הכלה, ובמקום הצורך ובפרט בזמנים שיש חילוקי דעות אם להתענות, אז לגבי הכלה קיל טפי.

שושבינין. המנהג שמוליכין החתן וכלה לחופה מקורו בדברי חז"ל (ברכות סא,א ועירובין יח,ב) "ויביאה אל האדם" מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון, מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבינות ואל ירע לו, ובמדרש רבה (פ"ה) א"ר יודא בר סימן, מיכאל וגבריאל הם היו שושבינין של אדם הראשון, ובזהר (בראשית מט) וביאה אל האדם, מכאן למדנו שצריכים אבא ואימא של הכלה להכניסה ברשות החתן כמו"כ את בתו נתתי לאיש הזה, ובתשב"ץ קטן (תסד) כתב: חתן דומה למלך מה מלך חייליו מקיפין אותו אף חתן שושביניו מקיפין אותו.

מקום החופה. כתב הרמ"א (סא,א) יש אומרים לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים, ע"כ. (ויש לדון דלפ"ז הוא רק בחופה שעושין בלילה, וכן דנים בתקרת זכוכית אם מהני). והגאון מהרי"א אסאד (ח"א לח) כתב כמה טעמים בזה: א. דומיא דמתן תורה שכפה עליהם הר לחופה כמובא בזהר. ב. קידוש הלבנה כדוגמתה ג"כ נעשה בחוץ והאשה נמשלה ללבנה. ג. לתקן את מה שעוותו בעגל להתיר להם עריות בפרהסייה, עושים את החופה לברך את ה' שאסר לנו את העריות, לכן עושין זאת בחוץ

נושא הגיליון

'דיני בחזקת בשרי'

כמה 'מתין אחרי' בחזקת בשרי

אכילה כהלכה: נושאי הגיליונות בסדרת 'אכילה כהלכה', גיליון 387 'המתנה בין בשרי לחלבי'. גיליון 388 'המתנה בין חלבי לבשרי'. גיליון 389 'המתנה לאחר אכילת גבינה צהובה'. גיליון 390 'המתנה לאחר אכילת פיצה'. גיליון הנוכחי האחרון בסדרה מספר 391 בנושא 'המתנה אחרי אכילת בחזקת בשרי'.

נושא הגיליון הנוכחי בהמשך לגיליונות הקודמים, מאכל פרוה עם בליעות של בשר, כמה ימתין אחריו כדי לאכול גבינה, ומצוי שאדם נוגע לאירוע, וכתוב 'האוכל בחזקת בשרי' מה המשמעות ההלכתית, ומה הדין לגבי המתנה בכדי לאכול חלב? פירוש המילות: הדבר הראשון שצריך לדעת הוא משמעות המושגים; 'תבשיל בשרי' פירושו מאכל פרוה שהתבשל יחד עם בשר ונבלע בו רוטב של הבשר, אלא שהוא לא בשר בעצמו. 'בחזקת בשרי' הוא מושג שמכיל בו כמה דרגות, 'בחזקת בשרי' מאכל פרוה שלא התבשל יחד עם הבשר, אלא שנכנס בו בליעות של בשר (על ידי סיר בשרי בן יומו, תנור בשרי בן יומו, דבר חריף בדוחקא דסכינא בן יומו - או שאינו בן יומו). 'בחזקת בשרי' שלא התבשל עם הבשר, ולא נכנס בו בוודאות בליעות של בשר, אלא שיתכן שנגע בבשר.

1. תבשיל בשרי ותבשיל חלבי

מחלוקת ראשונים: לגבי נטילת ידים מבואר בגמ' (חולין דף קה:) אמצעיים רשות, אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה - חובה. והביאו התוס' (ד"ה לא שנו) את פירוש הרשב"ם שרק בין תבשיל של בשר לתבשיל של בשר נטילת ידים רשות, אבל בין גבינה לתבשיל בשר נטילת ידים חובה. ובין תבשיל בשר לגבינה צריך להמתין לסעודה אחרת ולא מועיל ליטול ידים.

ונחלק עליו רבינו תם שבין תבשיל בשר לגבינה מספיק וחובה ליטול ידים. אבל בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה רשות ליטול ידים, כיון שאינו בעין ויש רק טעם לא החמירו. בין תבשיל בשר לגבינה: לדעת השו"ע (סימן פט סעיף ג)

הודעת מערכת:
בשבועות הקרובים לא יופיע גיליון הגיליון הבא יופיע אי"ה ביום ג' פרשת אחרי קדושים ד' אייר תשפ"ג בברכת א כשר'ן פריילעכן פסח!

דבר העורך

שלא חסר בעולמו כלום

שואלין ודורשין: כשייעתא דשמיא במסגרת שיעורי ההלכה שהתקיימו בסוף זמן חורף תשפ"ג על ידי ועד ידידי הילכתא, השבוע התקיים השיעור האחרון לזמן חורף, ביום חמישי כ"ג אדר, על ידי הג"ר יצחק דוד שליט"א מחבר שו"ת שבות יצחק ומגדולי תלמידיו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, בענייני בדיקת חמץ ומצוות ליל הסדר.

במהלך השיעור נידונו בין השאר ארבעה חלקי מצות ביעור חמץ, אופן הבדיקה במציאויות שונות, כמו כן הונחש צורת ההסיבה כהלכתה כפי הוראת הגרי"ש אלישיב, וכן יין ומיץ ענבים לד' כוסות, שיעור המצה ואופן אכילתה, וזמן חצות לאפיקומן.

מאות לומדים השתתפו בשיעור, ויצאו עם ידע מקיף בהלכות הפסח כפי שנמסר מרבותינו מעתיקי השמועה.

במהלך השיעור הוחזרו מאות כרטיסי זיכרון מלאים וגדושים באוספים של שירים ומנגינות יהודיות כשרות, כפי שהורחב בשיעור הקודם אודות הנגינה היהודית הכשרה.

בס"ד השבוע עומד להתקיים ביום חמישי א' ניסן סיור מיוחד מודרך בענין ברכת האילנות באזור ישיבת מיר עם הג"ר אלחנן בקרמן שליט"א המומחה במציאות העצים השונים והפריחה שבכל מין וסוג. ניתן להירשם לסיור בקו הילכתא 02-5377085 שלוחה 9.

בברכת התורה
עקיבא זסוף לוי

יום ה' ויקרא א' ניסן

יום ה' ויק"פ כ"ג אדר

3. דבר חריף בכלי בשרי

אחרי בליעות של בשר: תירוץ אחר על קושית הש"ך כתבו **הגרע"א** (על סימן פט סעיף ג), **והבית מאיר** (על הש"ך סימן פט ס"ק יט), שהחידוש של הרמ"א הוא, שאפילו במאכל פרוה חריף שהתבשל בקערה בשרית, שלא שייך בו את ההיתר של נ"ט בר נ"ט ואסור לאכלו עם גבינה (שו"ע סימן צה סעיף ב וסימן צו סעיף א), בכל זאת לא צריך להמתין אחריו כלל.

כלומר, בדבר חריף התחדשו ג' דינים, נ"ט בר נ"ט אסור כמו נ"ט, אינו בן יומו אסור כמו בן יומו, קר בולע בדוחקא דסכינא כמו על ידי בשול, וכפי שהתבאר פרטי הדין **בגיליון עומק הפשט** (מספר 385), וכלפי שני הדינים הראשונים מבואר בדברי הגרע"א והבית מאיר שלא צריך להמתין אחריהם, והגדר הוא שחייבו המתנה רק לאוכל בשר ממש, ולא לאוכל פרוה עם בליעות של בשר, וכלול בדבריהם לגבי הדין השלישי, שאם חתך בצל בסכין בשרי מותר לאכול אחריו גבינה, שהרי התירו אפילו בנתבשל, קל וחומר לחריף בדוחקא דסכינא. סיכום כל הענין בספר **הלכות בשר בחלב** (הופשטטר פרק ב ענף ד).

אחרי בשר ממש: אם אכל בשר, ורוצה לאכול פרוה חריף שנחתך בסכין חלבי, נחלקו הפוסקים בדינו, לדעת **הפרי מגדים** (או"ח אשל אברהם סימן תצד ס"ק ו) יש לומר שאסור לאכול צנון חריף שנחתך בסכין חלבי תוך שש שעות לאכילת בשר.

הטעם להחמיר, מבואר **ביד יהודה** (ביאור הארוך אות ה ד"ה ויש, ביאור הקצר אות כט), למרות שהיקל הגרע"א בדבר חריף שבלע טעם בשר לאכול אחריו דבר חלב, כיון שלא אכל בשר ממש, אבל באופן שאכל בשר גמור, יש להחמיר שלא לאכול אחריו דבר חריף שבלע גבינה כי סוף סוף יש לו בשר בין השיניים. וסיים, שאם מאכל פרוה התבשל בקדירה חלבית שאינה בת יומה, יש להקל.

אך **הדעת תורה** (או"ח סוף סימן תצד סעיף ג, יו"ד סימן פט סעיף ג), מצדד להקל בדבר חריף שבלע מסכין חלבי, על פי סברת הגרע"א שדבר חריף לא הופך אותו לבשרי, כך גם כשאכל בשרי מותר לאכול דבר חריף חלבי, ומצדד לומר שגם הפמ"ג החמיר רק בסכין שנשאר בו ממשות בשר, אבל בסכין נקי גם לשיטת הפרי מגדים לא צריך להמתין, וכל שכן בסכין חלבי שרוב תשמישו בצונן, וכל שכן באינו בן יומו, ולכל הפחות לאחר שעה אפשר להקל, וראה **בדרכי תשובה** (סימן פט ס"ק מב), שהביא את מחלוקת הפוסקים בזה.

4. הוראות גדולי הדור

נחלקו גדולי הדור איך להכריע בזה למעשה, ונאמרו השיטות הבאות:

כלי חלבי - לא חריף: אכל בשר ותוך שש שעות רוצה לאכול מאכל פרוה (שאינו חריף) שהתבשל בכלי חלבי, לדעת **הטוב טעם ודעת** (תליתאה סימן קפג), הביאו **המנחת יצחק** (חלק ט סוף סימן עז), אין להחמיר בזה, והמחמיר מביא לידי גיחוך, והאריך בסברות להתיר.

מאידך לדעת **הג"ר חיים יוסף דוד וייס שליט"א** (שו"ת ויען דוד חלק ג סימן קלו הערות בסימן קטו), הרבה מקפידים כשאכל בשר לא לאכול 'בחזקת חלבי' אפילו כשאינו דבר חריף, וכן אמר **הסטייפלער זצ"ל** (ארחות רבינו מהדורה חדשה חלק א עמוד שסא אות יא), למרות שמצד הדין מותר, החמיר לעצמו שלא לשחותו, וכתב **בשו"ת חיי הלוי** (חלק ה סימן ס אות יז, הובא באהל יעקב בשר בחלב עמוד רמו), בשם **הגר"ש ואזנר זצ"ל**, והגרמ"נ זצ"ל **אב"ד סקווירא** שמצד הדין מותר, ויש שנהגו

הלכה כשיטת רבינו תם לקולא, שבין תבשיל של בשר לגבינה, או בין תבשיל של גבינה לבשר, חובה ליטול ידיו, ולא צריך המתנה. מאידך לדעת **האיסור והיתר הארוך** (שער מ סימן ב) המנהג להחמיר כשיטת הרשב"ם להמתין אחרי תבשיל של בשר, למרות שלא נדבק בין השיניים מכל מקום טעמו נמשך כפה זמן ארוך, וגם משום טעם **המרדכי** (פרק כל הבשר) בשם **מהר"ם** גזירה אטו בשר בחלב בעין, וכתב **הבית יוסף** (אורח חיים סימן קעג), וכך נפסק **ברמ"א** (סעיף ג), שמנהג העולם כשיטת הרשב"ם שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כלל, כאילו אכל בשר, ואין לשנות ולפרוץ גדר.

בין תבשיל לתבשיל: לדעת השו"ע (יו"ד סימן פט סעיף ג) הלכה לקולא כשיטת רבינו תם, שבין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה לא צריך להמתין, והנטילה רשות. ונחלק עליו **הרמ"א** בשם **השערי דורא** שחייב נטילה, וכתב **בביאור הגר"א** (ס"ק יג) שהרשב"ם אמר דוקא בין תבשיל בשר לתבשיל בשר רשות, משמע שבין תבשיל בשר לתבשיל גבינה חייב נטילה, ולדעת **התורת חטאת** (כלל עו, הביאו הגרע"א), צריך גם קינוח והדחה.

ומבואר **במהרש"ל** הובא **במנחת יעקב** (אות יא) ו**בהגהות הגרע"א** (על סעיף ג), שהמנהג להחמיר בין תבשיל בשר לתבשיל גבינה להמתין שש שעות, וקשה להקל ולהתיר, וכך נקטו **בכנסת הגדולה** (הגהות הטור אות מב) ו**זבחי צדק** (אות לד), ו**כף החיים** (ס"ק נז), והוסיפו שהוא הדין להיפך, בין תבשיל גבינה לתבשיל בשר צריך נטילת ידים קינוח והדחה, וכן נוהגין אף בבשר עוף.

טעם המנהג מבאר **האגרות משה** (יו"ד חלק ב סימן כו), שלא מסתבר שנחלקו במציאות האם מושך טעם ונשאר בין השיניים, אלא הטעם להחמיר הוא משום 'לא פלוג'. ולדעת **הג"ר צבי ובר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), המנהג למעשה להחמיר, אחרי תבשיל בשר להמתין שש שעות, ואחרי תבשיל גבינה לעשות קינוח והדחה.

2. בחזקת בשרי / בחזקת חלבי

פרוה שהתבשל בסיר בשרי: סיר בשרי שבישלו בו תבשיל פרוה, לדעת **הרמ"א** (סימן פט סעיף ג) מותר לאכול אחריו גבינה, ואין בו מנהג להחמיר. ולגבי לאוכלו ביחד עם גבינה, נחלקו בזה **הראשונים והפוסקים, והשו"ע** (סימן צה סעיפים א ב) היקל מדין נ"ט בר נ"ט, והרמ"א החמיר לכתחילה בנצלו והתבשלו שלא נחשב נ"ט בר נ"ט, והיקל בדיעבד, וכפי שהתבאר באריכות **בגיליון עומק הפשט** (מספר 384).

ותמה **הש"ך** (סימן פט ס"ק יט), למה כתב הרמ"א שמותר לאכול אחריו גבינה הרי אפילו ביחד עם גבינה מותר לאוכלו, ותירץ הש"ך הובא **בחכמת אדם** (כלל מ סעיף יג), שהרמ"א מחדש אפילו באופן שהסיר לא נקי לגמרי, שאסור לאכול יחד עם גבינה שהרי יש קצת ממשות בשר, בכל זאת מותר לאכול אחריו גבינה.

וביאר **היד יהודה** (ביאור הארוך ס"ק ה), שאם הבשר בטל בשישים אין חידוש, אלא אפילו שאין שישים כנגד הבשר לא צריך להמתין, שלא גזרו להמתין באופן שלא מתכוין לאכול את הבשר, ואדרבה מקפידים לנקות היטב את הסיר משום נקיות והוא לא טרף, וההיתר הוא רק כשאינו טועם טעם בשר, אבל אם טועם טעם בשר אסור לאכול אחריו גבינה, אבל אם מכניס בכוונה שומן לתבשיל צריך להמתין אחריו, ודלא כפי שכתב מחבר אחד להקל אפילו כאשר הכניס בכוונה, וכתב המגיה שהכוונה **לפתחי תשובה** (ס"ק ז), אכן הפתחי תשובה הסיק וחדר בו.

קידוש חלבי

שאלת רבים: האם מותר בצפרא דשבתא, לאכול עוגת גבינה ולשתות כוס קפה עם חלב בין קידוש לנטילת ידים לסעודה?

קפה ועוגה = מותר: אם אוכל עוגה בשיעור 'על המחיה' מותר, בתנאי שעושה רחיצה (=נטילת ידים לסעודה) קניוח (=אכילת החלה בתחילת הסעודה) והדחה (=ישתה מים), או ימתין חצי שעה בין גמר אכילת חלבי לתחילת אכילת הבשר.

וצריך לזהר שלא יבטל ממנו את התיאבון בסעודת שבת, וכמבואר בביאור הלכה (סימן רמט סעיף ב ד"ה מותר) שנכון שלא ימלא כרסו כדי שיאכל לתיאבון את עיקר הסעודה. שהוא לחם. ועיין משנ"ב (ריש סימן קעו) שעדיף לא לברך 'על המחיה' קודם המוציא, וכאן לכאורה יכול לברך 'על המחיה' כדי שלא יהיה גבינה ובשר באותה סעודה. וצ"ע.

לשיטת הגר"א (מעשה רב, הובא בביאור הלכה רעג סעיף ה סוף ד"ה כתבו הגאונים) קידוש במקום סעודה הוא רק במקום סעודה נמש, ולשיטתו לא יכול לאכול קפה ועוגה. אולם לדעת רוב הפוסקים בקידוש כשבת בבוקר מספיק גם מיני תרנימא. שפיר מועיל גם כאן וכפי שנהגו העולם לאכול בקידושא רבא בבית הכנסת.

רק קפה = ספק: אם רק שותה קפה בלי עוגה, או שאוכל מעט עוגה שאינו בשיעור קידוש במקום סעודה, יש סברא לאסור מכמה טעמים. א. יתכן שהקידוש והסעודה נחשבים 'סעודה אחת' מדין 'קידוש במקום סעודה' ונמצא ששותה קפה בתוך סעודה בשרית, וכבר פשוט המנהג להחמיר כדברי הזוהר שאסור לאכול גבינה ואח"כ בשר באותה סעודה. ב. לכתחילה אסור להפסיק בין קידוש לסעודה אפילו לזמן קצר. כמבואר ברמ"א (שור"ע סימן רעג סעיף ג) ובמשנ"ב (ס"ק יד) שאם מתחילה היה דעתו להפסיק בדברים אחרים, אפי' דיעבד לא יצא. ויתכן ששתית קפה חם שלוקח זמן נחשב הפסק, ואינו 'לאלתר' ואסור לעשות כן לכתחילה.

מאידך יתכן שמותר לעשות כן, כיון ששותה את הקפה בלי שהיה מרובה לא נחשב הפסק ונחשב עדיין 'לאלתר' כעין שכתב **הערוך השולחן** (סימן רעג סעיף ד) שהחלפת בגדים נקרא עדיין לאלתר, ומצד סעודה אחת אפשר לומר כיון שעדיין לא נטל ידים לסעודה, נמצא שעדיין לא התחיל את הסעודה.

'בחזקת בשרי', בגלל שמרוב טרדת בעל החנות הוא לא יכול להשגיח היטב להזהר ולהיות בטוח שלא נגע בבשרי, אין לאוכלו עם גבינה, אבל מותר לכל הדעות לאוכלו אחר אכילת גבינה. וכפי שהשיב הג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (הדר השולחן עמוד קלט שאלה ב), שאין להחמיר בזה. ולדעת הג"ר אביגדר נבנצל שליט"א (מציון תצא תורה עמוד קמג) 'בחזקת חלבי' לכאורה מותר לאוכלו בתוך שש שעות לאכילת בשר, וכן להיפך 'בחזקת בשרי' שהוא מאכל פרוה בחנות של בשרי, לא צריך לחכות אחריו שש שעות. וכן נקט בשו"ת אבני ישפה (חלק ח סימן קיז ענף ה) שאין צריך להמתין שש שעות שבזה ודאי יש לסמוך על טעימת ישראל.

חלבי: אמנם מאכל פרוה שהתבשל יחד עם מאכל חלבי, דינו כמאכל חלבי, ולא 'בחזקת חלבי'. וכן מאכל פרוה שהתבשל בסיר אחד עם מאכל בשרי, דינו כמאכל בשרי, ולא 'בחזקת בשרי', ולדעת הג"ר אביגדר נבנצל שליט"א (מציון תצא תורה עמוד קמג) צריך להמתין אחריו שש שעות.

6. תנור בשרי

אדים של בשר: מאכל פרוה (לחם, אורז, תפוחי אדמה, וכדומה) שנאפה בתנור ביחד עם בשר, וקיבל אדים של בשר כי הבשר לא היה מכוסה, מבואר **בדעת תורה** (סימן פט) שלא צריך להמתין אחריו שש שעות, והמחמיר לעשות קניוח והדחה, תבוא עליו ברכה. ולדעת הג"ר צבי ובר שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא) יש להקל בזה, כסברת היד יהודה משום שאינו מתכוין לטעם של הבשר, ועוד משום שבתנורים שלנו בכל אופן אין אדים.

מאכל פרוה שקלט אדים מסיר בשרי שעומד על האש, לדעת **הבן איש חי** (שנה ב שלח אות יג, שו"ת רב פעלים חלק ג סימן יג) אפשר להקל משום שאין באדים ממשות בשר, והמחמיר לעשות קניוח והדחה, תבוא עליו ברכה. וכן היקל בשו"ת **שבט הקהתי** (חלק א תשובה ריז).

להחמיר.

כלי חלבי - חריף: אכל בשר, ותוך שש שעות רוצה לאכול דבר חריף שהתבשל או נחתך בכלי חלבי, כגון שרוצה לאכול סלט ירקות וחתך את הבצל בסכין חלבי, לדעת הג"ר **משה טוביה דינקל שליט"א** (דבר חריף פרק א סעיף ח ט ס"ק מד), בשם הגרי"ש **אלישיב זצ"ל** מעיקר הדין אין חוששים לדעת הפמ"ג והיד יהודה, ומותר לאדם שאכל בשר לאכול דבר חריף שהתבשל או נחתך אפילו בכלי בן יומו, ולכלל היותר רק בתורת חומרא בלבד. וכן דעת הג"ר **שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (קובץ מכית לוי יו"ד עמוד לה), ובשו"ת **עמק תשובה** (חלק ו סימן שיא) שהמנהג להקל אפילו בבן יומו.

מאידך לדעת הג"ר **צבי ובר שליט"א** (הלכות בשר בחלב הופשטטר פרק י הערה קלו, ובהוראה לרבני הילכתא), צריך להחמיר כדעת היד יהודה, שאם אכל בשר אסור לאכול דבר חריף שנחתך בסכין חלבי בן יומו. או דבר חריף שהתבשל בסיר חלבי בן יומו, אבל כשאינו בן יומו אין צריך להחמיר. וראה במה שכתב **במנחת יצחק** (חלק ט סוף סימן עז), שצריך להחמיר ולאסור בדבר חריף.

ולדעת **הבדי השולחן** (סימן פט ס"ק צ), וכ"ק **הגה"ק מסאטמר זיע"א** (שו"ת ויען דוד חלק ג סימן קלו הערות בסימן קטו), יש להחמיר בדבר חריף אפילו בכלי שאינו בן יומו.

5. הנחיות כשרות

בחזקת בשרי: בחנויות עם כשרות מהודרת מופיע הכיתוב 'בחזקת בשרי' (והוא הדין להיפך 'בחזקת חלבי'), ויש לכך שתי משמעויות.

בכלי בשרי: מאכל פרוה שהתבשל בכלי בשרי, כתוב 'בחזקת בשרי', ואין לאוכלו עם גבינה, אבל מותר לאוכלו מיד לאחר אכילת גבינה, ויש נהגו להחמיר שלא לאוכלו אחרי גבינה. בכלי פרוה: מאכל פרוה שהתבשל בכלי פרוה, וכתוב

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. מתבשיל בשר לגבינה: לדעת השו"ע צריך נטילת ידים ולא צריך המחנה, ולדעת הרמ"א צריך גם המתנה כמו אחרי בשר.
- ב. מתבשיל בשרי לתבשיל חלבי: לשו"ע לא צריך להמתין והנטילה רשות, ולרמ"א חייב נטילה, ולתורת חטאת צריך גם קינוח והדחה, וכתבו האחרונים שהמתנה להמתין שש שעות. ובין תבשיל חלבי לתבשיל בשרי לעשות קינוח והדחה.
- ג. בחזקת בשרי: אכל תבשיל פרוה שהתבשל כסדר בשרי, אוכל אחריו גבינה. ולדעת הש"ך היינו אפילו כאשר היו שאריות בשר בסיר, והוסיף היד יהודה שאפילו כשאין שישים לבטלו, ובתנאי שאינו טועם טעם בשר.
- ד. דבר חריף: מאכל פרוה חריף שהתבשל או נחתך בכלי בשרי, אסור לאכלו עם גבינה, ולא צריך להמתין אחריו כלל. ולהיפך כשאכל בשר, מחלוקת אם מותר לאכול דבר חריף שנחתך בסכין חלבי. ויש מקילים כשאינו בן יומנו.
- ה. הנחיות כשרות: תבשיל פרוה שהתבשל בכלי בשרי לא צריך להמתין אחריו ויש מחמירים. ואם התבשל בכלי פרוה ויש חשש שנוגע בבשרי לא צריך להמתין. ובתבשיל שהתבשל עם בשרי נחשב בבשרי נמש.
- ו. מאפה: פרוה שנאפה בתנור עם בשר, לא צריך להמתין אחריו שש שעות, ומחלוקת אם צריך אחריו קינוח והדחה. אדים שעלו מסיר בשרי למאכל פרוה, מקילים והמחמיר תבוא עליו ברכה.

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 390 בסך 100 שקל מזומן
האברך המופלג הר"ר יעקב ישראל פוקס שליט"א
ישיבת מיר ירושלים

שאלה: מה גדר חיוב האב ללמד את בנו תורה?

מה נכלל בחיוב ללמדו תורה, (תנ"ך, משנה, גמ'), והאם חייב לשכור עבדו ללמד או שחייב ללמדו רק בחינם?
 מקורות: תורה (דברים פרק יא פסוק יט); גמ' (קדושין דף ל); רמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א א-ז); טור שו"ע (יו"ד סימן רמה סעיף א, ו); ב"ח (סימן רמה); ש"ך (ס"ק ה); חו"א (יו"ד סימן קנב סעיף ב); שו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה פרק א א-ו, וקונטרס אחרון שם); יש"ש (קדושין א נו); ערוך השלחן (סימן רמה סעיפים ד-ה); חפץ חיים (חומת הדת פרק ה); הערות (קדושין דף ל).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל: התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- 1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
- 2. בעמדת 'נדיים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
- 3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- 4. בפקס מספר 6507823-1532
- 5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לעילוי נשמת האשה הצדקנית מרת שפרה שמידוב ע"ה בת יבדלחט"א הר"ר שלמה דוד שליט"א א' נלב"ע כ' אדר תשס"ד ת.נ.צ.ב.ה.

עדכוני הלכה

שהחיינו על ענבים

התפרסם לאחרונה בקובץ הליכות שדה (גיליון 222 עמוד 78) במאמר מאת הג"ר אלכסנדר יהודה מנדלבוים שליט"א מחבר ספר חאת הברכה עדכון על ברכת שהחיינו בענבים, שישנם סוגים שניכרים בחידושם, בחודשים אדר וניסן, ומברך עליהם שהחיינו בזמן זה, ולגבי ענבים שבאים מחו"ל באמצע החורף לא מברכים עליהם שהחיינו. כי הם קיימים כל השנה, וטוב להדר לפטור אותם בשהחיינו על ידי פרי שוודאי חייב.

נושא הגיליון הבא:

ולמדתם אתם את בניכם

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ביעור אתרוגים:

ערכו מוטעם בית המדרש להלכה בהתיישובות אמונת אי"ש אדר תשפ"ג; בבדיקת שנערכו לאחרונה הוברר כי תחילת זמן הספק לביעור אתרוגים הוא מראש חודש ניסן הנמשך עד ט"ו אייר שאז ודאי יכלו לחיה מן השדה.
 פרטי הרינים התבארו בגיליון עומק הפשט מספר 371 בנושא 'זמן ביעור אתרוגים'.

הילכתא

לדעת לחיות פהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוואה טלפוני
- בורודי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חברות הרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוואה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

פקס: 02-6507823 לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

מיועד לחזרה בלבד ואין לסמוך להלכה

מנהגי חודש ניסן

הלכות הפסח - שואלים בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום, ועכשיו נוהגים לדרוש בשבת הגדול, (ואם הוא חל בערב פסח יש להקדים לשבת שלפניה), והעיקר להורות לעם דרכי ד', ללמד המעשה אשר יעשו, והיינו דיני הגעלה וביעור חמץ ואפית המצה ושאר הלכות פסח. ומ"מ מצוה לכל אחד לעסוק בהלכות פסח ל' יום קודם, וכן בחג עצמו. (סימן ת"ל).

מעות חיטים - מנהג קדום לקנות חיטים ולחלקם לעניים לצורך פסח.

ענייני צער ואבילות - אין נפילת אפים בכל חודש ניסן, ואין מספידים בו, וא"א צדקתך בשבת במנחה, וכן אין אומרים יהיה רצון שאחרי קריאת התורה, ואין מזכירים בו נשמות.

אין אומרים מזמור לתודה וקל ארך אפים ולמנצח לא בערב פסח ולא ביום טוב.

משכימים לבית הכנסת בערב פסח, כדי שיגמור סעודתו קודם ד' שעות.

אסרו חג - נוהגים להרבות קצת באכילה ושתיה ביום שאחרי החג, והמנהג שלא להתענות בו.

טוב לקרות בניסן בכל יום את הנשיא שהקריב באותו יום, וביום י"ג פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה".

זמן בדיקת חמץ

בדיקת וביטול חמץ - בליל י"ד ניסן בודקין את החמץ לאור הנר, בחורים ובסדקים ובכל מקום שמשתמשים שם לפרקים עם חמץ. וכן צריך לבטל את החמץ בליל י"ד, ואף דמדאורייתא סגי בבדיקה או בביטול, מדרבנן צריך לעשות שניהם. (סימן תל"א).

זמן הבדיקה - ראוי להתחיל לבדוק תיכף אחרי צאת הכוכבים, שיש עדיין קצת מאור היום, כדי שלא יתרשל ולא ישכח.

דברים האסורים לפני הבדיקה - אין להתחיל שום מלאכה או רחיצה או שאר דברים המבוארים בסימן רל"ב, מחצי שעה לפני זמן הבדיקה, וטעמיה בעלמא שרי, והיינו פת כביצה ולא יותר, או פירות ואפי' הרבה, ואם כבר הגיע זמן הבדיקה אין נכון לשהות הרבה גם ע"י פירות. וכן לא יתחיל ללמוד מחצי שעה קודם זמן הבדיקה עד שיבדוק, אפי' אם יש לו זמן קבוע, א"כ ביקש מאחר שיזכירנו, ואם כבר התחיל בזמן ההתר ללמוד או להתעסק בשאר מלאכות, לדעת השו"ע א"צ להפסיק, ולדעת הרמ"א צריך להפסיק בזמן זה"כ, ואם התחיל בזמן האיסור לכו"ע צריך להפסיק. ויש מתירים להתחיל ללמוד לפני צאת הכוכבים, ואף להאסורים אינו אסור אלא בלומד בביתו, אבל בשומע שיעור בבית הכנסת אחרי התפילה מותר, מפני שאחרי השיעור יוכרח לחזור לביתו, (ומשמע מהמ"א שזה מותר גם בהגיע הזמן, וכמה פוסקים חולקים בזה, ומ"מ בחצי שעה שקודם הזמן יש להקל), אמנם הלומד בפלפול אסור גם בשיעור בבית הכנסת, שמוא ימשך. ולענין תפילת מעריב, המתפלל בציבור בזמן, יתפלל לפני הבדיקה, והמתפלל בביתו יתן לאחר לבדוק והוא יתפלל, ואם אין אחר יתפלל תחילה, ואם תמיד הוא מתפלל יחידי יבדוק תחילה, ובחג יעקב כתב שלעולם יתפלל תחילה, דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, וכ"כ הא"ר והמקור חיים, ודעניד כמו עבד. ומי ששכח לבדוק בלילה, אסור בדברים הנ"ל ביום, עד שיבדוק.

ברכת בדיקת חמץ

קודם שיתחיל לבדוק יברך אשר קדשנו במצוותיו וציונו על ביעור חמץ, כיון שהבדיקה היא לצורך הביעור, ואם בירך לבער חמץ יצא, ואין לברך על בדיקת חמץ או על ביטול חמץ. וי"א שטוב ליטול ידיו לפני הברכה, והוא רק משום נקיוט. ואם התחיל לבדוק בלא ברכה, יברך כל זמן שלא סיים לבדוק, ואם כבר סיים יברך למחר בשעת שריפה, וי"א שיברך אז בלא שם ומלכות, והרוצה לברך בשם ומלכות אין מוחין בידו, דיש לו על מי לסמוך. (סימן תל"ב).

אין לדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה, ואם דיבר דברים שאינם מענין הבדיקה צריך לחזור ולברך. וטוב שלא ידבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה, כדי שישים לב לבדוק בכל המקומות שצריך, ואם דיבר באמצע הבדיקה א"צ לחזור ולברך, ובדברים השייכים לבדיקה מותר לכתחילה לדבר באמצע הבדיקה.

הנחת פתיית חמץ לפני הבדיקה - נוהגים להניח פתיית חמץ במקום שימצאם הבודק, כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, אכן הסכמת האחרונים שאין בזה חשש ברכה לבטלה, ומ"מ אין כדאי לבטל המנהג. ויש להניח חמץ קשה שאינו מתפורר, ויניח במקום המשומר מפני התינוקות והעכברים, ויזהר מאד שלא יאבד אחד הפתייתים. והאר"י כתב שיניח פתייתים. ולדעת הט"ז טוב יותר שלא להניח, שמוא יאבדו. ובפתיית תשובה הביא בשם עמק הלכה, שהיום שהמנהג לנקות את הבית לפני ליל י"ד מכל חשש חמץ, יש למנהג זה יסוד מדינאי.

נשים ועבדים וקטנים אפשר לסמוך עליהם לענין הבדיקה, אבל על שפחה נכרית שלנו אין לסמוך, ולכתחילה אין לסמוך אלא על אנשים בני חורין שהגיעו למצוות, והיינו מ"ג שנה ואילך.

דיני בדיקת חמץ

בדיקה לאור הנר - לא יבדוק לאור הלבנה אלא לאור הנר, כדי שיוכל לבדוק בחורים וסדקים. ולא יבדוק ע"י אבוקה או בעצים דמשחא שאורם רב כמו אבוקה, מפני שא"א להכניסם לחורים וסדקים, וגם הוא מתיירא שישרף הבית, וכן לא יבדוק בנר של חלב או שומן, לפי שהוא מתיירא שיטפטף על הבגדים ויפסידם, ולא בשל שמן מפני שהוא חושש שישפך השמן, אלא יבדוק בנר של שעוה יחידי. (סימן תל"ג).

זמן הבדיקה - יבדוק בליל י"ד, מפני שבני אדם מצויים אז בבתיהם, ואור הנר יפה לבדיקה בלילה יותר מביום. ואם עבר ולא בדק בליל י"ד, יבדוק ביום י"ד לאור הנר, ויבדוק בבוקר משום שזרזים מקדימים, ולא יאכל לפני הבדיקה.

אלו מקומות טעונים בדיקה

מקומות בבית הטעונים בדיקה - אף מקומות שאין רגילים להשתמש שם בחמץ, אלא שיש לחוש שהכניס לשם חמץ באקראי, צריכים בבדיקה.

בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בבדיקה בליל י"ד לאור הנר, מפני שהתינוקות מכניסים שם חמץ, ואין מספיק מה שמכבדים אותם היטב ביום, ויכולים לברך על בדיקה זו, אבל א"צ לבטל אחר הבדיקה מפני שהחמץ אינו שלהם. ואם עבר ולא בדק בליל י"ד, יכול לבדוקם לכתחילה לאור היום מפני שדרך החרבות בהם בחלונות, ובשעת הבדיקה צריך לפתוח את החלונות, ומ"מ בחורים וסדקים צריך לבדוק לאור הנר.

כיסים ובתי יד של בגדים שנותנים בהם חמץ לפעמים, משלו או משל התינוקות, צריכים בבדיקה, אפי' אם הוא אומר שודאי לא נתן שם חמץ, ונכון לבדוקם בשעת בדיקת חמץ, ומ"מ נכון לחזור ולנערם בשעת הביעור שמא הכניס בהם חמץ אחרי הבדיקה.

כבוד הבית - כתב הרמ"א שכל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה, כדי שיוכל לבדוק היטב, וכתב המ"ב שהמנהג לכבד את כל הבית ביום י"ג, כדי שיוכל לעשות הבדיקה כדן בתחילת ליל י"ד, ובשעת בדיקה המנהג ליטול נוצות ולכבד היטב במקום החורים והסדקים לגרום משם את החמץ עם הנוצה. וכתב השו"ע שאף המכבד חדרו בי"ג ניסן ומכוון לבדוק את החמץ ולבערו ולא להכניס יותר חמץ, אעפ"כ צריך לבדוק בליל י"ד, ואפי' אם בדק לאור הנר בחורים וסדקים צריך לחזור ולבדוק בלילה, שלא לחלל בין בדיקה לבדיקה, ומשום שאין לסמוך על בדיקת היום מפני שהנר אינו מאיר יפה ביום, והנה לטעם א' כתב התה"ד שדי שישייר חדר אחד לבדוקו בלילה, ואין זה ברור, ולטעם השני לא מהני שיבדוק בלילה רק חדר אחד.

ביטול חמץ

אע"ג דמדאורייתא מספיק לבדוק את החמץ ולבערו, מ"מ חששו חכמים שימצא גלוסקא יפה וישהה מעט קודם שריפתה, ונמצא עובר על בל יראה, ולכן צריך גם לבטל את החמץ, דמעטת אינו עובר עליו כיון שאינו שלו.

נוסח הביטול - יאמר אחר הבדיקה "כל חמירא דאיתיה ברשותי דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ליבטל ולהוי כעפרא דארעא", ונכון שיוסיף וליהוי הפקר כעפרא דארעא, ומהני אע"פ שאמר זאת בינו לבין עצמו. ולשון "חמירא" כולל חמץ ושאר, אבל בשאר לשונות ואפי' בלשון הקודש צריך להזכיר כל אחד בפני עצמו, והגר"א מפקפק על זה, דמשמע בירושלמי שמספיק לומר חמץ. (סימן תל"ד).

צריך לומר הנוסח בלשון שמבין, ואם אמר בלשון שאינו מבין, אם הוא יודע לפחות ענין הביטול שהוא מפקיר חמצו, יצא בדיעבד, אבל אם אינו מבין כלל והוא חושב שזה איזו תפילה, לא יצא אפי' בדיעבד.

טוב לחזור ולבטל את החמץ ביום י"ד לפני תחילת שעה שישית, מפני הפת ששייר או שקנה אחרי הביטול בלילה. ויאמר בביטול היום "דחזיתיה ודלא חזיתיה, דבערתיה ודלא בערתיה", שהרי ביטול היום הוא בשביל מה שהשאר, ומ"מ צריך לבטל גם בלילה, שמא ישכח לבטל ביום עד שעה שישית. וכתב הרמ"א שיבטל רק אחרי השריפה, כדי לקיים מצוות שריפה בחמץ שלו, ונמצא שצריך לשרוף וגם לבטל לפני תחילת שעה שישית, שהרי בשעה שישית החמץ אסור בהנאה וא"א לבטלו.

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי, משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה), וכן את מבחני "לדעת" (דף היומי, משנה ברורה, חפץ חיים, ואהבת חסד), בנקודות ההפצה.

כמו כן ניתן לקבל במייל 7692282@gmail.com

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים לפי סדר הלימוד של: חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, וכן סיכומים על כל מסכתות הש"ס ועל כל המשנה ברורה ועל תנ"ך וספרי מוסר.

תמצית מוסר

סיכום קצר וברור של דברי רבותינו בעלי המוסר

גליון מיוחד | ספר ארחות יושר | אמת – יראת הטא

ולא יוכל לתקן זאת, וכאילו המית בידים את כל הזמנים שלא למד בהם, וכל זמן שהאדם בעוה"ז הוא יכול לתקן דרכיו, ויפה שעה אחת קודם. ויש להעיר שאין איסור לדבר תיבה אחת או יותר (מלבד בבעלי מזרחה גדולה), והגר"א אמר ש'מיעוט שיחה' שהיא מקנייני התורה אין הכונה למעט לגמרי אלא שצריך לדבר מעט כדי שלא תתבלבל דעתו עליו, והחזו"א אמר שמי שמדבר עשר דקות כבר צריך להיות אכפת לו. אמנם באמצע הלימוד החמירו חז"ל בעונש המפסיק ומדבר דברים בטלים.

גמילות חסדים

מעלת גמילות חסדים - צדקה וגמ"ח שקולים כנגד כל המצוות שבתורה, וגמ"ח גדולה מצדקה במה שהיא גם בגופו וגם לעשירים ולמתים, משא"כ צדקה. וגמ"ח זה מהדברים שהאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, ומי שעושה חסד הקב"ה עושה איתו חסד, והעושה חסד חוסה בצל מי שאמרו והיה העולם, ומעלה זו בזכותה נברא העולם, ועליה העולם עומד, והגומל חסדים תפילתו נשמעת, וכאילו פדה לקב"ה ולבניו מבין האומות, ומצילה מחבלי משיח, וגורמת למחילת עוונות, ועל ידה היצר הרע מסור ביד האדם, ואויביו נופלים לפניו, ומצילה את האדם מן המיתה, והיא סימן לזרע ישראל, ומצילה את ישראל כשתמה זכות אבות, ושקולה יותר מאלף קרבנות שהקריב שלמה, והגומל חסד כאילו מודה בכל הניסים שעשה הקב"ה ביציאת מצרים, (והכופר בגמ"ח כאילו כופר בעיקר).

כללים בגמילות חסדים - לעולם יגמול אדם חסד אפילו עם מי שהרע לו, ולא יהיה נוקם ונטור. ובכלל גמילות חסדים כל מיני טובות שיכול לעשות לחבירו. וכתב הרמב"ם שמצוות עשה מדרבנן לבקר חולים ולנחם אבלים וכו', וזה בכלל 'ואהבת לרעך כמוך', וכוונתו שהמצוה דאורייתא אין לה שיעור, וגם אם צריך לעסוק בצרכי עצמו אין חבירו קודם לו, אבל בביקור חולים וכו' חייב מדרבנן גם אם כבר עשה חסד היום או שעסוק בצרכי עצמו.

דן לכף זכות

מצוה לדון את חבירו לכף זכות, ומשמע בגמרא שזה מצוה דאורייתא, וזה מהדברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, והדן את חבירו לכף זכות דנים אותו משמים לכף זכות (ואף שהכל גלוי לפניו, י"ל שבכל מעשה יש קצת צדדים של זכות, וע"י שהוא דן לכף זכות מתחשבים בצד הזכות), ומצינו בחז"ל מעשים שדנו לכף זכות גם בדבר רחוק מהשכל. ואם כולם היו נזהרים לדון לכף זכות היו נמנעים הרבה מחלוקות ומריבות, ואשרי מי שזוהר בזה תמיד.

הדרת פנים

הזקן הוא ההדר של הפנים, ובכל הדורות היה בזיון גדול למי שלא היה לו זקן אלא שלמדו מהגוים, ואיתא בתרגום יונתן שהמגלח זקנו אפילו במספרים עובר משום "לא ילבש גבר שמלת אשה", והחינוך מוסיף שעובר גם על "ובחוקותיהם לא תלכו", והביאו החפ"ץ חיים, ומרן החזו"א מאד לא היתה דעתו נוחה מזה, [והחמיר מאד בכל מיני מכונות הגילוח, ואסר למזכרם אפילו למי שמגלח בתער, וכן אאמו"ר החמיר בזה מאד ואמר שקרוב שזה תער כמש ועוברים עליו בחמשה לאוין, וגם מרן הרב

הקדמה - אמרו חז"ל (ברכות ל"ב): ארבעה צריכים חיזוק ואלו הן, תורה ומעשים טובים תפילה ודרך ארץ. ופירש רש"י 'צריכים חיזוק' שיתחזק בהן תמיד ובכל כוחו. וכבר עשו כל גדולי ישראל ספרי מוסר לחזק בהן את הרבים, אמנם לפי שבכל דור יש נסיונות אחרים, יש צורך בכל פעם לכתוב לפי צורך הדור, ולפי שראיתי בדורינו רבים באים ושואלים לפי הסיבות והנסיבות שיש בדורינו, אמרתי ללקט קצת ממאמרי חז"ל לחיזוק האמונה ויראת שמים ותורה ותפילה ומידות טובות. (רבינו זצוק"ל בהקדמה לספרו).

אמת

מעלת ושכר מידת האמת - האמת היא חותמו של הקב"ה, והמדבר אמת מוסרים לו מלאך שמתנהג עימו בדרך צדיקים ומדבר אמת, וע"י שהאדם מדבר רק אמת הוא נזהר מכל העבירות, והדובר אמת אינו מת קודם זמנו, וברכותיו ומחשבותיו מתקיימות, וחז"ל היו דבוקים מאד במידת האמת.

גנות השקר - כל המחליף בדבורו כאילו עובד ע"ז, וכת שקרנים אינה מקבלת פני שכינה, והמשקר אין מאמינים לו אפילו כשדובר אמת והוא מבזוה בעיני הבריות.

כללים במידת האמת - אפילו אם אינו גורם הפסד לחבירו אסור לשקר. על האדם ללמד לשונו לומר איני יודע (ואינו שקר כיון שבכל דבר יש פרטים שאינו יודע). גם בדבר שהתירו חכמים לשנות אין לומר שקר ממש, אלא לישנא שמשמע לתרי אנפי, והשני יטעה בזה. אשרי המחנך בניו בדרך האמת, וילמד בניו גודל עונש השקר אפילו בשיחה בטילה, ועי"ז יהיה האב בטוח שהבן הולך בדרך הישר. אסור לגנוב אפילו דעת הגוי. אפילו מילה אחת של פיתוי וגניבת דעת אסור, וכן להגזים בסיפור אסור (אא"כ מובן מהדברים שהוא מגזים).

ביטול תורה

חומר עוון ביטול תורה - עוון ביטול תורה הוא חמור מאד, ועונשו גדול מעונש כל העבירות, ונענש במדור הכי חמור בגיהנום, ובעוון זה האדם מקבל יסורים ובניו מתים וחרב וביזה רבה ודבר ובצורת ואסכרה באים לעולם, ואנשים אוכלים ואינם שבעים, והמבטל תורה הוא בכלל "כי דבר ד' בזה" כי איך לא ישים ליבו שבזמן זה יכול לקנות חי עולם ע"י לימוד התורה, והקב"ה בוכה עליו בכל יום, וסיבת החורבן היתה ביטול תורה, ויהושע נענש מפני שביטל מישאל תורה לילה אחד במלחמה. ות"ח שהולך ד' אמות בלא תורה זהו חילול ד' שאין מתכפר אלא ביום המיתה. והשח שיחת חולין עובר בלאו ועשה. והנה איתא במתני' 'ותלמוד תורה כנגד כולם', וכתב הגר"א שזה נאמר על כל מילה של תורה, וגם כל מילה של ביטול תורה זה עבירה בפני עצמה, והאדם יתן דין וחשבון על כל דיבור ודיבור, וכל דיבור בטל ממשיך על האדם רוח טומאה וזה גורם לו להמשיך לחטוא בזה. ומאידך ע"י לימוד התורה נמשכת עליו רוח קדושה, וגדול תלמוד תורה מהקרבת תמידין והצלת נפשות ובנין בית המקדש וכיבוד אב ואם.

כללים באיסור ביטול תורה - עיקר הקושי הוא ההרגל, אבל אח"כ אף שלעולם יש נסיונות מ"מ אין זה קשה כ"כ, והבא ליטהר מסייעים אותו, ובלבד שיעשה מה שבכוחו לעשות. וכדי להקל הנסיון על האדם לחשוב שהוא יחידי בעולם ואין לו אלא יום זה ודף זה, ויתבונן שהוא נמצא בעולם לזמן קצוב, וכל זמן שמבטל תורה הוא יצטער ויתבייש בזה לנצח נצחים,

שך זצ"ל הביא דברי הח"ח והחזו"א שאסרו בזה, ואפילו המגלחים במשחה מאד לא היתה דעתו נוחה מזה, וכתב הח"ח שנכון להזהר שלא לגלח אפילו במספרים כי כתבו המקובלים שהוא עוקר בזה את צינורות הקדושה מלמעלה, ויש להראות שלפני הכל שמצות ד' חביבה עלינו ואיננו מתביישים בה. והחזו"א כתב שאין זה ממידת הצניעות ואינו לבוש ישראל ושוללים בזה קדושה, וכן לא היתה דעתו נוחה ממה ששמים את הפאות מאחורי האוזן, והשי"ת יזכינו ללכת בצורת ישראל כרצון התורה.

הפך בה והפך בה

כל חכמת העולם כלולה בתורה, והעוסק ושקוע בתורה אינו צריך לשום חכמה אחרת כי הוא יכול לדעת הכל מהתורה, ומצינו שחז"ל למדו את כל החכמות והידיעות מהתורה, וכן חכמי כל דור ודור הוכיחו כל דבר מן התורה, וכל העוסק בתורה לשמה הקב"ה עוזרו למצוא כל דבר בתורה, ועצה שיש בה דבר ד' היא תקום לעולם.

השגחה

בכל דור רואים את השגחת ד' על הצדיקים למלטם מכל רע, וכשניתנה רשות למשחית להשחית שאמרו חז"ל שאינו מבחין בין צדיק לרשע, צדיק גמור אין למשחית שליטה עליו, וגם בדורות האחרונים ראו השגחה מיוחדת לצדיקים, ומרן החזו"א אמר שעד הדור האחרון כולם היו רואים השגחה על גדולי ישראל, ורק בדור האחרון זה בטל (כנראה כדי להגדיל את הנסיון בעקבתא דמשיחא), ואעפ"כ מי שרוצה לראות רואה גם היום.

ותרנות

על האדם להיות ותרן, וזה מביא לאריכות ימים ולשפע, ולמחילת עוונות, ובאמת רוב המחלוקות היו מסתדרים אם היו מוותרים, ותמיד טוב יותר לוותר מאשר לנצח, ומי שרגיל לוותר חוסך מעצמו שנאה ומחלוקת, ובדרך כלל ויתור זה סימן לחכמה, והשוטה אינו מוותר לעולם, ועקשנות שלא לוותר באה בדרך כלל מגאווה, וחושב שאם יוותר יירד ערכו, אך האמת היא ממש להיפך. ואשרי המוותר תמיד (והיינו בדברים שאינם נוגעים להלכה), וראוי להתייעץ עם חכם לדעת על מה לוותר, והעושה לשם שמים הקב"ה ינחהו בדרך אמת ושלוש.

ובאמת כשהבעל והאשה נחלקים ראוי שהאשה תוותר, דאין לך אשה כשרה בנשים אלא העושה רצון בעלה, ועל האשה לכבד את בעלה מאד ולעשות כל עשיה על פיו, ואוי לו לבית שהאשה שולטת שם. אמנם אם האשה קשה יש לשמוע לה במילי דביתא, וי"א שבכל מילי דעלמא יש לשמוע לה ורק במילי דשמיא לא ישמע לה.

זריזות

כל מעשיהם של צדיקים במהירות, וכן דרך צדיקים לעשות מיד באותו יום מה שצריך לעשות, וזריזים מקדימים למצוות, והזריזות מביאה לידי נקיות וכו' עד רוח הקודש, ויש להזדרז בכל דבר וכ"ש לדבר מצוה, ויש לזכור לדבר מצוה אפילו בשבת, והמזדרז למצוה שכרו גדול יותר ממי שאינו מזדרז כ"כ, ומי שאינו מזדרז לדבר מצוה הרי הוא כמנודה לשמים, ומשה רבינו נזדרז להלחם במדין אע"פ שידו שימות רק אח"כ, וכן נזדרז משה במלאכת המשכן. וכל גדולי ישראל היו זריזים מאד לעשות מיד מה שצריכים, וזה סגולה שלא לשכוח, ומי שנדר או נשבע לעשות דבר בתוך זמן מסוים והיה יכול לעשותו מיד ואח"כ נאנס נחשב פושע מפני שהיה לו לעשות מיד.

וכמה גינו חז"ל את המעצלים והמתאחרים, וקנסו את משרת בילגה שהיתה מתאחרת מלבוא, ואין לת"ח להכנס אחרון לבית הכנסת משום שקוראים לו פושע ועצל, ואין השכינה שורה מתוך עצלות, והמתעצל מפסיד את מה שיש לו, והעצלות מונעת את האדם מעבודת הבורא, ומוצא תירוצים רבים ומשונים לעצלותו. והשי"ת יזכינו להיות מהזריזים המקדימים למצוות.

חינוך

אף שאין להכות את הילדים אלא לעיתים רחוקות, אבל אינו נכון שלא ליסרם או להכריחם כלל, וחוסך שבטו ואינו מוכיח את בנו על חכמה ודרך ארץ סופו שונא את בנו לפי שיוצא לתרבות רעה, וכמו שהיה אצל

ישמעאל ועשיו ואבשלום, וכל המייסר את בנו הן מוסיף אהבה על אביו והוא מכבדו, וכמו שהיה עם יצחק ויעקב והשבתים, והמייסר את בנו הן הולך בדרך טובה, והמתנחן בנו לפי טבעו ויכולתו של הן גם כאשר יזקין לא יסור מהדרך הטובה, ואפילו בן שלומד טוב מצוה לרדותו כדי שיתירא. ואיתא בחז"ל מעשה באדם שענה בבית הכנסת (כמה ימים) דברי תפלות ולא רצה אביו למחות בו כיון שהוא תינוק ונענש על כל מאד. אמנם יש להזהר דלא להכות אלא מכה קלה, ולא יכה בשעת הכעס מפני שאז אין תועלת בהכאה ורק הן או התלמיד ילמד לכעוס (כי כאשר המתנחן אינו שלם במידותיו ההפסד לתלמידים הוא גדול), אלא יכה אחרי שתנוח דעתו, וכתב הרמב"ם שירגיל האדם עצמו שלא לכעוס אפילו על דבר שראוי לכעוס, ואם צריך להטיל אימה יעשה עצמו ככועס אבל לא יכעס.

איתא בגמרא שרבי יהודה בן נחמיה צהבו פניו כשדחה את דברי ר"מ, ומשמע בגמ' שר"מ לא הקפיד ומסתמא אף שמוח, ומ"מ אמר ר"ע תמהני אם תארין ימים, ובאמת הוא מת, והסיבה לזה היתה שראה אצלו מידה רעה זו של מתכבד בקלון רבותיו, ומידות קשה לעקור, וחשש שמידה זו תעבור לאלפי תלמידיו ויהיה בזה תקלה לדורות, ולכן עדיף שימותו.

חלק גדול מהחינוך זה מה שהבן רואה בהנהגת ההורים בבית, (וכגון אם האב והאם כל אחד אומר משהו אחר זה גורם לקלקול הבן), ובדרך כלל בית שההורים זהירים במצוות ומפחדים מעבירה והאב שוקד על התורה זה משפיע על הבן, כי דרך הבן לחקות את אביו. והורים שמכניסים בלב הבן שהוא מצוין ובעל כשרון וכו' אף אם זה נכון זה מכניס בליבו גאווה ומידות רעות וזה מזיק לו אח"כ. ואם הבן מספר שרבו נהג בו שלא כראוי, אף אם זה נכון אסור לומר זאת לנער. והרבה תלוי החינוך בתפילות ההורים כל חייהם, וראוי להתפלל על כך בכל יום, ותפילת ההורים מתקבלת ביותר מפני שהיא בלב שלם. וכדאי ללמוד עם הילדים (מגיל שבע) מוסר בכל יום, אפילו חמש דקות, בספר קל שהם יכולים להבין.

יראת שמים

הלומד תורה ואין בו יראת שמים כל מה שטרח לחינם טרח, ולא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שיראו מלפניו, ומעלת יראת חטא היא גדולה יותר ממעלת בר אוריין, ואין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, וכל העולם לא נברא אלא בשביל אדם ירא שמים, והוא שקול כנגד כל העולם, ואוי למי שעוסק בתורה ואין בו יראת שמים, ואין חכמתו מתקיימת, והתורה נעשית לו סם המות, והגיע בתורה ואינו מקיים הפסיד גם עוה"ז וגם עוה"ב, וכל שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, ולעולם יהא אדם ערום ביראה, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואין גדול בכל המידות מיראה וענוה, ומי שאין בו יראת שמים אין בו לא ענוה ולא חסידות.

יראת חטא

חז"ל הפליגו מאד בענין של יראת חטא, ואמרו שתורה בלי יראת חטא אינה כלום, וכל שהבן של הת"ח שלומד תורה הוא מפני שעי"ז יוכל להיות ירא חטא, ויראת חטא מביאה לידי קדושה.

וצ"ב וכי מהחטא צריך לפחד והרי צריך לפחד ממי שצוהו על החטא, וכן צ"ב מה ההבדל בין יראת שמים ליראת חטא. והביאור בזה הוא שהעבירה והעונש אינם דברים נפרדים, אלא הקב"ה עשה שטבע העבירות יהיה כמו סם המות לגוף ולנפש (ולכן אפילו שוגג צריך כפרה, וחסד ד' שע"י הקרבן מתכפרת העבירה. ואף עבירה באונס מטמטמת את הלב אא"כ עשה זה בגלל פיקוח נפש שאז זכות המצוה תגן עליו שלא יזיק לו), וענין יראת חטא הוא ההכרה החושית שהחטא הוא כמו אש שורפת, וכל מי שיראת חטאו גדולה יותר זה מראה שאמונתו והיראת שמים שלו גדולים יותר, וממילא הקב"ה קרוב אליו והוא יכול להצליח בתורה. וככל שהאדם מתרחק ומתירא יותר מהעבירה שומרים אותו יותר מן השמים.

תדפיס מתוך הקונטרס תמצית ספרי מוסר הכולל סיכום של הספרים חובות הלבבות, שערי תשובה, רבינו יונה על אבות, תומר דבורה, ארחות צדיקים, מסילת ישרים, ועוד. ניתן להשיג את גליונות תמצית ומבחיני "לדעת" על הדף היומי, משנה ברורה, חפץ חיים ואהבת חסד, בנקודות ההפצה או במייל A0527692282@gmail.com. בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים לפי סדר הלימוד של: תבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, וכן סיכומים על כל מסכתות הש"ס ועל כל המשנה ברורה ועל תנ"ך וספרי מוסר.

לדעת חכמה

מבחן שבועי בדף היומי

- עבד שברח מאדונו, האם הוא נעשה הפקר (למסקנת הגמרא)?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.
- כאיזה אופן נייר שנטמא טומאת התהום אינו סותר ימי נזירותו?
א' בכל אופן.
ב' דווקא כשנודע לו אחר גילוח שנטמא אחר ימי נזירותו לפני גילוח.
ג' דווקא כשנודע לו אחר גילוח שנטמא בזמן שלא היה בחזקת טומאה.
- על מה עד אחד נאמן לכו"ע?
א' על הקניני.
ב' על הסתירה, אם קינא לה.
ג' על הטומאה, אם קינא לה נסתרה.
- באלו דברים נחלקו רבי עקיבא ורבי ישמעאל אם זה רשות או חובה (חזין מקיני סוטה)?
א' "לעולם בהם תעבודו", וטומאת כהן לאחותו הבתולה.
ב' "לעולם בהם תעבודו", ו"לא תחיה כל נשמה".
ג' "ועבר לכם כל חלוק", ו"והעמיד הכהן את האשה".

- מהיכן לומדים שחכם יכול להתיר נדר?
א' התר נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמוכו.
ב' מדכתיב "איש כי יפליא".
ג' מחלוקת.
- כאיזה אופן נחשבת הטומאה לטומאת התהום?
א' כשהיא נמוסה בעפר או במים.
ב' כשהיא נמוסה בעפר או שהיא בנקיפי הסלעים.
ג' רק כשהיא נמוסה בעפר בנמש.
- אדם הגורר שרץ במים, האם נאמו ביה ההלכה שספק טומאה צפה טהור?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.
- כאיזה אופן יולדת שחורה והפילה מביאה קרבן אחד על הלידה וההפלה?
א' בכל אופן שעדיין לא הביאה את הקרבן הראשון.
ב' כשהפילה לפני סיום ימי טהרה.
ג' גם כשהפילה ביום מלאת ימי טהרה.
- ג' מתים שחלקם היו ידועים, מה דינם?
א' יש להם דין תפוסה ולא דין שמונת קברות.
ב' אין להם דין ותפוסה אבל יש להם דין שמונת קברות.
ג' אין להם לא דין תפוסה ולא דין שמונת קברות.

שאלה מדברי התוס'

- עבד שאמר ערכי עלי, מה דינו?
א' פטור.
ב' אם האדון מודה בו פטור ואם לאו חייב.
ג' חייב, ויתן כשישתחרר.

לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל

- מדוע לרבי יהושע נשיש ספק אם הברית קדמה או השיער לבן קדם טהור?
א' משום שהוא בחזקת טהרה.
ב' דכתיב "לטהרו או לטמאו" פתח הכתוב בטהרה תחילה.
ג' מפני שספק טומאה ברשות הרבים טהור.
- נכרי שראה קרי ונתגייר וראה זיבה, מה דינו?
א' תולה את הראיה בקרי.
ב' אינו תולה את הראיה בקרי.
ג' באותו יום תולה, אבל אחר כך אינו תולה אפילו בתוך זמנת לעת לקרי.
- מדוע רב אמר לבנו שעדיף לברך מאשר לענות אמון?
א' מפני שלשיטת רב שניהם שקולים אך מנהגים לתת שכר למברך בעצמו.
ב' שגא המברך לא יכון להוציא.
ג' מפני שלשיטת רב המברך בעצמו גדול מהעונה אמון.
- מה כוונת הפסוק שנאמר בסוטה "ועד אין בה"?
א' שאין בה אפילו עד אחד.
ב' שאין בה שני עדים אלא אחד.
ג' שעד אחד אינו נאמן בה.
- לכו"ד שאין מצוה לקנא לאשתו, מהו לשון קיניו?
א' שהוא טקא במי שנסתרה עינו.
ב' מלשון התראה.
ג' מלשון כעס.

לע"נ ר' בתוך ב"ר יוסף יום טוב ז"ל

ניתן לעשות את המבחנים:

בטל': 0737-289-669

במעמדות 'נדרים פלוס' (לדעת)

במייל: 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:

במייל: 7692282@gmail.com

בפקס: 0799-414-144

בנקודות הפצה להאזנה: 0737-289-669 שלוחה 4

מערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה

הנרות בכל שבוע:

פרס ראשון על 500 במזומן,

פרס שני זיכוי 400 ₪ ב'יפה נוף',

פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ₪ ביפה נוף

מבחן 10 - יען

הנכות לשון הרע כלל ה'
אהבת חסד חלק ב' פרק י"ח
"והנה שבווא" עד פרק י"ח "ועתה חזרו"

הפץ חיים

אהבת חסד

באיה אופן אסור לשער לשון הרע על קטן?
א. בכי אופן אסור.
ב. באופן שמתכוון לעיל לעיל לו או לעצמו.
ג. אין אסור לשער לשון הרע על קטן שהיה איש חייב במחצות.
האם בהנחה ישנו אדם שיש לו דין תמידי חכם לפני אסור מבזה תמדי חכם?
א. דין זה היה רק למתן הדין שהיה שריו תמידי ביותר.
ב. אין בהנחה שיש למתן חכם על האדם כפי שישם הפסקים ודיעק נבנות בכל מקום.
ג. לכל יען ש' דין, כדמונת כל מי שרשו' ליהודי ויהודי בערעו נבנה תמדי חכם.

איה משה המורה יותר שילוח הקן שנאמר בה' למנון ייסוב כל והארכת ימים" או דרקה?
א. שילוח הקן.
ב. דרקה.
ג. שילוח הקן.
מה טוב לעשות כדי לצאת ידי חובת חסד בתמידות?
א. ישרי תמיד מעשר מרווחיו, ויזן פני עניים בצדקה וטעיש בצמ"ח, עד שיהיה לו כמה שצריך בש"ש.
ב. כל"כ ונתמנה לו חזן לשערי חזו' למ"ח.
ג. כל"כ ובחזקה יתן הכל במ"ח.

מי נקרא אמקורס שחזור לדבר עליו לשון הרע?
א. הרשב"א.
ב. הרמב"ם.
ג. הכה"ק.
באיה אופן יכול למסור על דבר שהחזוק בעיר כדי להחזיק לשון הרע שסופר אדם שהחזוק בעיר ושמו הטוב?

הנדר שישו צדקה, מה צריך לעשות עם הכסף?
א. יתן לעניים או יתן כספו או יפרו שב"ים.
ב. אצ"ר יתקן יתת לעניים או לפרו שב"ים.
ג. אצ"ר יתקן יתת לעניים.

האם אסור להפריש מעשר מרירות או מהקפ"ל?
א. יתן או מהקפ"ל או מרירות.
ב. רק מרירות.
ג. גם מהקפ"ל וגם מרירות.

מה מייצג רח"ה למי שהיה אין מניחו לתת מעשר קו הקרן?
א. שיתן מעט בכל מקום.
ב. שיפיקו ביה מ"ח לעניים, וגם לו מותר ללנות בתנאי שיפיקו עניים יתת מאחיים יהיה ליהם.
ג. שיפיקו למצור שמתון שמתא אצטו שלא לדין סופר יאמר מנו.

האם אסור לשער לשון הרע לפני קרוביו של מי שחשבו עני?
א. אסור בכל אופן.
ב. אם בחזון שיתחזקו מותר בכל אופן.
ג. אם בחזון שיתחזקו מותר רק אם הוא נעשה יאשא ויחזו כדמנו זה לא יאמר.

האם אסור לשער לשון הרע לפני קרוביו של מי שחשבו עני?
א. אסור בכל אופן.
ב. אם בחזון שיתחזקו מותר בכל אופן.
ג. אם בחזון שיתחזקו מותר רק אם הוא נעשה יאשא ויחזו כדמנו זה לא יאמר.

מה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

מה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

מבחן 11 - יען

הפץ חיים
תחילת כלל י' עד כלל י" סוף סעיף ח'
אהבת חסד
חלק ב' פרק י"ח "והנה שבווא" עד סוף פרק י'

הפץ חיים

אהבת חסד

מהו אבק לשון הרע?
א. כלל חסוד, מי היה חושב שפסול יהיה כפון שהוא נכשיו, א. דבר שאין אסור בעיר לחזרו, וד"ס רוע להחזיר חסוד.
ב. לשער על אדם ושמונו צדיק כמו שהחזבתו, אבל אינו כפון בעיר.
באיה אופן המחשב אדם ריר זה בכלל "אבק לשון הרע"?
א. דיוקן המושגת את חב"דו בפני שוואיו.
ב. כל המבזה בשבת הדין או שחזר במחשבת אונשים רבים, אסור אפילו שלא בפני שמונו.
ג. כל המבזה שחבת הדין ריר זה שחזר אפיו בכלל אבק לשון הרע.

מה מונע את המושגת את חב"דו בפני שוואיו?
א. עבוד עמי יערי.
ב. לוחצות עמלי תורה לעמן ויוקו בחזרת השם.
האם מותר לשער לשון הרע על אדם שחזר אפיו בכלל אבק לשון הרע?
א. מותר על הפסקות ביה.
ב. מותר לכל הישועות.
האם מותר לשער לשון הרע על אדם שחזר אפיו בכלל אבק לשון הרע?
א. מותר על הפסקות ביה.
ב. מותר לכל הישועות.

האם מותר לדור בשכונת בעלי לשון הרע?
א. אין אסור.
ב. אסור.
ג. אדם שהחזוק לדין צריך להחזק השם היחיד השם.

האם מותר לדור בשכונת בעלי לשון הרע?
א. אין אסור.
ב. אסור.
ג. אדם שהחזוק לדין צריך להחזק השם היחיד השם.

מהו צורך לעשות אב ששומע את בניו הקולעים מדברים לשון הרע?
א. משה נראה.
ב. לא יעור בהם מפני שכלול זה לא יסדר לו גם לשויה שבוחרת.
ג. יעשה נצחה כדי שישו שומעו.

מהו צורך לעשות אב ששומע את בניו הקולעים מדברים לשון הרע?
א. משה נראה.
ב. לא יעור בהם מפני שכלול זה לא יסדר לו גם לשויה שבוחרת.
ג. יעשה נצחה כדי שישו שומעו.

באילו תנאים מותר לשער לשון הרע על עניים שבין אדם להחזיק לשון הרע?
א. שירע ברור שהדין אסור, אהא אסור על י' דין, ולא יעיד העמל יתור חזו' שהיא.
ב. שישכח מרדם את החטא, יהיו לתמנות, שמו יכל לסבב את התעלה באופן אסור, ולא ירס לו קון שאינו נצדק.
ג. שער השחזבת נבנות.

באיה אופן לא נאמר התכבד אל יכבדו יותר חתומה?
א. כשהדין נענו כשיקח מעט, או שיש לו השכחה מבונה ויש לו מעט יותר מדי צרכי.
ב. בשער חסוד, או קודם מתו.
ג. שער השחזבת נבנות.

מה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

מה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

שאלה לעיון

הנה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

שאלה לעיון

הנה נאמר על המלשין על ישראל בעני נבדרי?
א. מותר בעל מנשא, הנינים ביה ומה אינו כרה.
ב. באילו דיעו ויעידו הרי"ד יד בחזרת חשתי.
ג. שער השחזבת נבנות.

מה שבוטח טוב

מענה לבני הישיבות בנתיבי העליה

גליון 1

סוף מעשה - במחשבה תחילה

קעת אנסה לשרטט כמה כללים בסיסיים כיצד לנצל נכון את ימי בין הזמנים.

א. לקבוע זמן מסוים ללימוד, ומה בדיוק תלמוד. כך הזמן לא יתבזבז עד שמחליטים מתי ומה ללמוד. כדאי מאד לתאם מראש ללמוד עם חברותא מתאים שאפשר לנצל איתו את הזמן ולהנות מהלימוד.

ב. חשוב לשמור ככל האפשר על סדר יום טוב, לישון טוב בלילה, ולא להאריך בשינת הצהרים (שכאשר מאריכים בה, מפסידים זמן יקר עד שחוזרים לעירנות ולתפקוד טוב).

ג. כדאי להתחיל את היום עם לימוד איכותי ופעיל בהבנה, ולא להסתפק בלימוד שטחי או בקריאת עלונים תורניים וכדומה.

ד. לסיים את הלימוד עם נקודה למחשבה, ויש בזה כמה רווחים. ראשית, עיי"כ הלימוד למחרת מהווה המשך ולא התחלה חדשה. כמו כן כשיש התענינות וסקרנות בענין מסוים, גם בזמנים שעוסקים בדברים אחרים, הראש יהיה מונח בלימוד לפחות מעט. הנהגה זה מרוממת ונותנת צורה של בר-דעת לכל ימי בין הזמנים, ומביאה לסיפוק גדול. אפשר גם לנסות לדבר עם חברים וכדומה על הנקודה שהתעוררה (כמובן שיש לתת להם רקע לשאלה, היות והם לא למדו את הסוגיה עכשיו, כמוך). אמנם צריך לשים לב שגם אם אתה מונח בלימוד, לא כל אחד מסוגל לכך ולא כל אחד יכול להיכנס לענין ע"י שיחה מזדמנת, ולכן ראוי לדבר בלימוד רק עם מי שמתאים לכך ונהנה מכך.

ה. הרבה מסתפקים מה ללמוד בבין הזמנים, אם לחזור על מה שלמדו, או להכין את מה שילמדו בקיץ, או ללמוד דבר שלישי. ובאמת יש חשיבות גדולה גם לחזרה וגם להכנה וגם לפתיחת אפיקים ונושאים חדשים, אבל הכי חשוב שהלימוד יהיה מהנה, וכל אחד צריך למצוא למה הוא הכי מתחבר וללמוד בהבנה ובשמחה.

ו. מצויים כיום אברכים שמקדישים מזמנם לבחורים, ומומלץ לנצל את הזמינות שלהם ולדבר מידי פעם בלימוד עם אברך או בחור מבוגר יותר שיש לו ידיעות והבנה טובה. האפשרות לגלות אפיקים חדשים של נושאים מעניינים וסגנונות חשיבה של 'מטיבי לכת' בלימוד, מפתחת את החשיבה ומרחיבה את האופקים.

ז. גם אם עבר יום או יומיים לא מנוצלים, לא להתייאש. 'בין הזמנים' מעצם טבעו מיועד להיות זמן עם מרחב, שיש בו עיסוקים וטרדות ויציאות מהסדרים הרגילים, ולכן פעמים רבות מזדמנות טירדות שגורמות לקושי בשמירה קפדנית על סדרי הלימוד. האתגר הגדול הוא להמשיך בתכנית הקבועה מראש ולא לתת לכישלונות לגרום אחרים את המשך בין הזמנים. ואף שקשה יותר לחזור לסדרים הרגילים, התוצאה שוה את ההשקעה.

ואסיים בברכה שתזכה לנצל את הזמן כשאיפותיך, להתעלות גם בימי בין הזמנים, ויהיו אלו 'ימי הביניים' של אתנחתא טובה ובריאה שמקשרת בין השטייגען של הזמן הקודם לתחילת זמן במלוא המרץ והשמחה, ותמשיך את עלייתך לטוב לך כל הימים.

אני בחור הלומד בישיבה גדולה, וברוך ד' בישיבה אני לומד טוב ונהנה מהלימוד, יש לי חברותות טובות ומתאימות, ואנו לומדים במרץ ומספיקים ב"ה הרבה בכמות ובאיכות. דא עקא שבימי בין הזמנים אני מרגיש ריקנות, אני מגיע עם הרבה חשק ושאיפות לנצל כראוי את ימי בין הזמנים, אולם במציאות כפי שאני זוכר משנים קודמות הזמן מתבזבז. גם אם בהתחלה אני מצליח ללמוד טוב תוך שילוב הריענון והמנוחה הנכונים לימי בין הזמנים, אבל בתוך כמה ימים (ולפעמים גם פחות...) סדר היום משתבש והזמן בורח מבין האצבעות. וממילא מגיעה תחושת ריקנות וקשה לחזור לנצל את הזמן כראוי, ואז גם בזמני המנוחה אני כבר לא כ"כ נהנה. כשאני מגיע לתחילת הזמן אני מרגיש שלא ניצלתי את בין הזמנים לא ללימוד ולא למנוחה, וקשה לי להתחיל את הזמן ולהמשיך מאותה רמה בה סיימתי את הזמן הקודם, ואני צריך להתחיל הכל מהתחלה. הייתי שמח לדעת אם זאת הרגשה מקובלת, ומה ניתן לעשות כדי לשנות את המצב הזה.

תשובה - ראשית ברצוני לומר לך שמתוך שאלתך והמחשבה על העתיד הקרוב, ניכר שהינך בחור מתמיד עם תוכניות ברורות, שאיפות והשקפות נכונות, ואתה בדרך הנכונה להיות ת"ח ועובד ד' אמיתי שמתעלה בכל התחומים.

לשאלתך. המציאות שתיארת מצויה מאד לא רק אצל בחורים אלא גם אצל אברכים, והאבחנה שלך שגם המנוחה אינה יעילה כשלא מנוצלים את הזמן כראוי היא אבחנה נכונה ונפלאה.

תחילה אקדים שיש לתת את הדעת ולנסות להבין את המקום של ימי בין הזמנים בתוך ימי עלייתו של בן תורה. בבין הזמנים ישנה אפשרות מיוחדת להביא את עצמינו לחיבור אמיתי ופנימי לעבודת ד', למצוא טעם אישי בלימוד, בתפילה, בבין אדם לחבירו ובכל עבודת ד'. וחיבור זה משנה בצורה יסודית את כל ההתמודדות שיש לאדם בחיים. במשך הזמן בחור ישיבה וגם אברך מחויב למסגרת, ואף שניתן וגם צריך למצוא את החיבור הפנימי והאישי לתורה ועבודת ד' בתוך המסגרת, בכל אופן המסגרת מעט מגבילה את האפשרות לקנות את החיבור הזה היות ועוסקים הרבה במילוי היעדים המעשיים של המסגרת, והעמידה בהם היא מבחן ההצטיינות בבנין שיעור קומתו של עובד ד' בימי הזמן. לעומת זאת בימי בין הזמנים כל אחד קובע בעצמו כמה ואיך ללמוד, מתי ובאיזה מקום להתפלל, כיצד להתייחס אל ההורים ואל החברים בהנהגה מכובדת ובעדינות של בן תורה. בהנהגה עצמית כזאת כוחות הרצון פועלים הרבה יותר, והמרחב של העצמאות מביא את האדם ליצירתיות בעלת חותם אישי בכל מה שהוא עושה, ומחברת אותו בחיבור פנימי וחזק לעבודת ד'.

עצם הדבר שהינך מודע מראש לניסיונות שעומדים להיות, ומתכנן כיצד להיערך לימים הבאים לפניך, מהווה יתרון עצום, על פני מצב של נגרות וניסיון לכיבוש שריפות אחרי שהם נוצרו. לכן, עצם העמדת השאלה הינה צעד ראשון ומרכזי בדרך להצלחה.

יעלת הן

ויקרא
שבת הגדול - פסח תשפ"ג

דברי חיזוק מהגה"צ רבי יצחק שמואל גמזו שליט"א אב"ד חיפה

“ויקרא אל משה” וגו’ - אל”ף זעירא

א- וכותב בעל הטורים וז”ל, אל”ף דויקרא זעירא, לפי שמשם היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא ויקר לשון מקרה, כאילו לא דיבר הקב”ה עימו אלא בחלום, כדרך שנאמר בבלעם (במדבר כ”ג ד), כאילו לא נראה לו ה’ אלא במקרה, ואמר לו הקב”ה לכתוב גם האל”ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפ”ן שבתורה וכתבה קטנה. עכ”ל.

ועי”פ דברי בעל הטורים נראה לבאר דברי המדרש תנחומא בפר’ כי תשא (שמות לז) וז”ל, ‘ויהי ברדת משה מהר סיני וגו’ ומשה לא ידע כי קרן ‘וגו’ (שמות לד) מנין זכה משה לקרני ההוד וכו’, רב שמואל אמר עד שמשם כותב את התורה נשתייר בקולמוס קמעא והעבירו על ראשו, וממנו נעשה לו קרני ההוד, שנא’ ומשה לא ידע כי קרן, כל הוד שנטל ממתן שכר אבל הקרן קיימת שנא’ וקרניים מידו לו ושם חביון עוזו, וכשיטלו הצדיקים מתן שכרן לעולם הבא, אותה שעה הוא נוטל שכרו שנאמר הנה ה’ אלקים בחזק יבא וזרועו משלה לו הנה שכרו אתו ופועלתו לפניו (ישעיה מ) עכ”ל. וכן במדרש רבה (שמות פרשה מ”ז ו) וז”ל, ומשה לא ידע כי קרן עור פניו, ומהיכן נטל משה קרני ההוד וכו’, רבי יהודה בר נחמן בשם רשב”ל אומר עד שהיה כותב בקולמוס נשתייר קמעא והעבירו על ראשו וממנו נעשה לו קרני ההוד וכו’ עכ”ל.

וצ”ב מה הכוונה שבקולמוס נשתייר קמעא והעבירו על ראשו וכו’.

ב- והאור החיים הקדוש בפרשת כי תשא (ל”ד כ”ט) כתב וזלה”ק, ובמדרש (שמ”ר מ”ז ו) רבי יהודה בר נחמן אמר, כשכתב משה התורה נשתייר בקולמוס קמעא והעבירו על ראשו ומשם נעשה קרני הוד, עד כאן. ודביהם ז”ל סתומים וחתומים, ואולי שיכוונו לומר, כי מצינו שמידת הענוה למעלה מכל, כאומרם ז”ל (ירושלמי שבת פ”א ה”ג, שיהש”ר א), מה שעשתה חכמה עטרה לראשה שהוא היראה, דכתיב (תהלים קי”א) ראשית חכמה יראת ה’, עשתה ענוה עקב לסנדלה, דכתיב (משלי כ”ב) עקב ענוה יראת ה’, ומצינו שהעידה התורה על משה (במדבר י”ב) שעניו מאד מכל האדם, וכשאמר ה’ לכתוב הדברים, מצינו לו שלא כתב עניו אלא ענו חסרה יו”ד, ואף זה מן הענוה, ובשכר זה זכה לקרני הוד, כי הפליא ברצונו יתברך גם ה’ הפליא חסדו לו בשנותו מכל האדם, והוא מה שרמז רבי יהודה באומרו נשתייר בקולמוס קמעא, והוא אות יו”ד שהיה צריך לכתוב, ולא כתב לרוב ענותו, וממנה זכה כנזכר. עכלה”ק.

והנה במדרש תנחומא כתב, כל הוד שנטל ממתן שכר, אבל הקרן קיימת שנאמר וכו’ וכשיטלו הצדיקים מתן שכרן לעולם הבא, אותה שעה הוא נוטל שכרו וכו’. ורואים כמה גדול השכר של הענוה, שמה שזכה לקרני ההוד זה מתן השכר, אבל הקרן קיימת לעולם הבא, ומשה רבינו שאין לנו שום מושג בו ובשכרו, הקרן של הענוה קיימת לו, וכשיטלו הצדיקים מתן שכרן לעולם הבא אותה שעה הוא נוטל שכרו. ורואים מכאן שכל פעולה שאדם עושה שמראה על ענוה, הוא זוכה בזה לנצח נצחים.

ועל פי דברי האור החיים הקדוש, נראה לבאר את המדרש תנחומא ורבה, לפי מה שכתב בעל הטורים, שלכן כתוב ויקרא אל”ף זעירא, כי הקב”ה אמר לו לכתוב ויקרא עם האל”ף, ושוב אמר משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפ”ן שבתורה וכתבה קטנה, וממילא נשתייר בקולמוס קמעא מהאות אל”ף שכתבה קטנה וזה העביר על ראשו ומזה זכה לקרני ההוד.

ומזה לימוד בשבילנו שהאדם שעושה פעולות שמראה על ענוה כגון לדרגת משה רבינו שכותב אל”ף זעירא, שלכאורה מפסיד מזה, זה מוסיף דרגתו כשעושה פעולות שמראים על ענוה, אזי זוכה גם בעוה”ז וגם

לו שזכה לקרני הוד בעוה”ז והקרן קיימת לו לעולם הבא. וכל אדם לפי

ג- מצוה גוררת מצוה וכן הענוה גורמת שיזכה לחיבה

ובספר קודשת לוי כתב וז”ל, ויקרא אל”ף זעירא, יבואר על דרך שבארנו, ואל משה אמר עלה אל ה’ (שמות כד א) כי כשאדם עושה מצוה, זה המצוה עושה רושם למעלה, וזה מעורר אותו לעשות תמיד רצון הבורא בזה המצוה, והנה משה רבינו ע”ה רצון שלו היה לעשות ולעלות תמיד אל ה’, כמבואר בזוהר הקדוש (ח”ב ע”ט): ומשה עלה אל האלקים (שמות י”ט), ונמצא זה שהיה רצונו תמיד לעלות אל ה’, זה היה מעורר אותו תמיד לעלות אל ה’, וזהו ואל משה אמר עלה אל ה’, זה שהיה רצונו לעלות אל ה’, זה אמר לו עלה אל ה’, וזהו הרמז באל”ף זעירא לרמז על מידתו עכלה”ק.

ובזוה”ק (מ”ב ע”ט): כתב, רבי יוסי אמר מכאן אמרו חברייא הבא לטהר מסייעין אותו, דכתיב ומשה עלה אל האלקים, מה כתיב בתריה, ויקרא אליו ה’, דמאן דבעי לאתקרבא מקרבין ליה. והיינו שכיון שהיה רצונו של משה להתקרב לה’ לכן ויקרא אליו ה’. וכוונת הקדושת לוי, דלכך כתוב אל”ף זעירא, שזה היה מידתו של משה רבינו, ולכן כיון שהיה עניו לכן ויקרא אל משה. ורש”י פירש שקריאה זה לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנא’ (ישעיה ו) וקרא זה אל זה וכו’ עכ”ל. והיינו שמידתו של משה, זה עצמו גם שויקרא אל משה, שהקב”ה קרא לו בלשון חיבה.

ומכאן לומדים שענוה זה מהות האדם, וזה גורם שהוא נושא חן כמו שכתוב (משלי ג’ ל”ד) ולענוים יתן חן, וזה גורם שמחבבים אותו מן השמים, ומדברים אליו בלשון חיבה.

ד- מתחילין ללמד לתינוקות מויקרא אל משה - אל”ף זעירא, כיון שהדרך ליכות לתורה על ידי ענוה ומידות טובות

במדרש רבה פר’ צו (ז’ ג) אמר רבי אסי מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים, ואין מתחילין בבראשית, אלא שהתינוקות טהורים והקרבות טהורין יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים. עכ”ל.

ובספרים הקדושים כתוב שהתינוקות מתחילין מן ויקרא אל משה שהיא אל”ף זעירא, כי ויקרא מדבר מגמר הקמת המשכן, שאז קראו השי”ת והתחיל לדבר עמו מהמשכן, ומשם מתחילין לקרות ולהכנס לתוך התורה. **ונראה עוד** דמתחילין ללמד לתינוקות, כי היסוד של התורה זה על ידי מידות טובות הענוה, אז זוכים לתורה כמו שאמרו חז”ל, במסכת תענית (ז’ ע”א) אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים, שנאמר הוי כל מצא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך. אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה עליו. ולכן מתחילין מן ויקרא אל משה, אל”ף זעירא, ללמד לתינוקות שמי שהוא מקטין את עצמו, הוא זוכה לתורה.

שבת הגדול - בענין שנקרא כך שבת שלפני פסח

הטור בהלכ’ פסח סימן ת”ל כותב וז”ל, שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים מקחו בעשור, כדכתיב (שמות י”ב ג) בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום חמישי כדאיתא בסדר עולם, ונמצא שעשרה בחודש היה בשבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשרו אותו בכרעי מטתו ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבום לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שינייהם קהות על ששוחטין את אלהיהם, ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול. עכ”ל.

וכתב הלבוש וז"ל, ומה שתולים הנס בשבת ולא בעשירי לחודש איזה יום שיהיה, מפני שלא בא הנס אלא על ידי שמירת השבת, שמפני שידעו המצריים שהיו ישראל שומרים השבת במצרים כדאיתא במדרש, היו מתמיהין שהיו מטפלין בבעלי חיים בשבת ועל יד כן שאלום, לכך קורין דוקא שבת הגדול, עכ"ל.

ובמלבושי יו"ט כתב ע"ד הלבוש וז"ל, שהיו מטפלין בבעלי חיים, ומנלן שקיימו שבות, ואין לומר גם כן שקשרו בקשר של קיימא, דקשר זה למה ומנלן וכו' עיי"ש עכ"ל. היינו דהקשה מנלן שבני ישראל שמרו במצרים גם שבות דרבנן, ואין לומר שקשרו קשר של קיימא, דקשר זה למה, דלמה בני ישראל יקשרו קשר של קיימא, ויעברו על איסור אורייתא של קשר, וכן מנלן דהם קשרו קשר של קיימא.

ובאליהו זוטא תירץ וז"ל, מצאתי כתב דהיו מתמיהים על הקשר שעשו בשבת דלא ידעו לחלק בין קשר של קיימא. עכ"ל. והיינו שאפשר שבני ישראל לא קיימו לשמור שבות וקשרו קשר שאינו של קיימא, אבל המצריים הם לא ידעו לחלק בין קשר של קיימא, לקשר שאינו של קיימא ולכן שאלו אותם למה לכם זה לקשרו את הכבש.

ב- ישראל במצרים למדו תורה בשבתות

ונראה ליישב את הלבוש, דהנה איתא במדרש שבני ישראל היו להם מגילות שהיו משתמשים בהן משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלינו. (ילקוט שמעוני שמות פ"ג). היינו שבשבת הם היו לומדים תורה במגילות שהיה להם מיעקב אבינו שהקב"ה יגאלם ממצרים, ולכן המצריים שראו את בני ישראל מטפלים בבעלי חיים שאלו אותם למה השבת במקום ללמוד במגילות שלכם אתם מסתובבים בשוק עם בעלי חיים, ומדויק לשון הלבוש שכתב שהיו מתמיהין שהיו מטפלין בבעלי חיים בשבת, ולא כתב שהיו קושרים בעלי חיים בשבת, לכן כיון שהנס נעשה משום שהיו שומרים שבת לכן קורין דוקא שבת הגדול.

ואפשר להוסיף שזהו שבשבת הגדול דורשין ברבים, שזה זכר לנס שנעשה ע"י שהיו רגילים ללמוד תורה בשבת לכן שאלום המצריים למה אתם מטפלין בבעלי חיים.

פסח - לקיחת השה לפסח ושחיטתו היה במסירות נפש, ובזה זכו לגאולה

א- "דברו את כל עדת ישראל לאמר בעשור לחודש הזה" וגו' (י"ב ג) והנה כלל ישראל שלקחו את השה בעשור היה במסירות נפש כמו שמפורש בטור באו"ח סי' ת"ל, שלקחו להם כל אחד מה לפסחו וקשרו אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצרים למה זה לכם, והשיבו, לשחטו לשם פסח במצות ה' עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטים את אלהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר.

והנה בפרשת וארא (ח' כב) ויאמר משה וכו' כי תועבת מצרים נזבח לה' אלקינו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונן. וכאן הם אמרו להם שהם לוקחים השה לקרבן פסח הרי הם יסקלונן, ובני ישראל עשו את מצות השם במסירות נפש.

וכן כתוב בזוה"ק פרשת פנחס [תרגום לשון הקודש] השה לפסח למה? אלא משום שהיראה של מצרים ואלוה שלהם היה השה, אמר הקב"ה מבעשור לחודש קחו יראתם של המצרים ותפשו אותו, ויהיה אסור ותפוס בתפישה שלכם יום אחד ושנים ושלושה, וביום הרביעי הוציאהו לדין, והתקבצו עליו, ובשעה שהמצרים היו שומעים קול יראתם שהוא תפוש בתפישה של ישראל ולא יכלו להצילו, היו בוכים והיה קשה עליהם כאלו הם עצמם נעקדו בההרג וכו'. ואלו הדינים שהיו עושים ביראם היה קשה להם יותר מכל המכות שהביא עליהם הקב"ה, אחר כך דנים אותו באש שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש וכו'.

וכיון שהיה כל כך קשה עליהם, היה חשש שאולי ח"ו יסקלו את ישראל, אלא כלל ישראל עשו את מצות השם במסירות נפש. ובזה זכו לגאולה.

ב- צריך לצפות לישועה שתבוא במהרה

"וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון" וגו' (י"ב יא) ופרש"י מתניכם חגורים, מזומנים לדרך. בחפזון לשון בהלה ומהירות וכו' עכ"ל. ובני ישראל אכלו את הפסח כמו שכבר הם יוצאים לדרך כש'מקליכם בידכם' ולא שיהיה מונח לידו, אע"פ שזה כמה שניות לקחת המקל. שבנ"י האמינו באמונה שלימה במצות הש"ת שצריך לאכול הפסח בחפזון כאילו כבר יוצאים לדרך **והנה כתוב** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמו שביציאת מצרים היה מסירות נפש בלקיחת השה, וכן היה להם אמונה שלימה

שכבר הם יוצאים ממצרים. כך בגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו צריך מסירות נפש בעד קיום התורה והמצוות וכן להאמין באמונה שלימה שהגאולה תבוא מיד. ואף שאומרים אני מאמין בביאת המשיח ואע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא, צריך להאמין שהגאולה תבוא כל שניה ושניה, שאפילו לא יהיה פנאי לקחת את המקל, ואף שזה דרגה גבוהה מאד בכל זאת כל אחד לפי דרגתו צריך לצפות לביאת המשיח כמו שאמרו חז"ל ששואלים לאדם לעתיד לבוא ציפית לישועה.

ג- מי שציפה לביאת משיח יזכה לביאתו

במכת חושך פרש"י (י' כ"ב) וז"ל: ולמה הביא עליהם חושך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים שלא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי האפלה, כדי שלא יראו המצרים במפלתם ויאמרו אף הם לוקין כמונו וכו' עכ"ל. **ושמעתי ממר"ר מרן המשגיח מפוניבז' הגה"צ רבי יחזקאל זצ"ל** שלא יתכן לומר שהם עכשיו לא רצו לצאת, שהרי עבדי פרעה אמרו לפרעה (י' ז) הטרם תדע כי אבדה מצרים לפני מכת הארבה, אלא הפירוש שלא רצו לצאת קודם לכן, כשהיה במצרים טוב בגשמיות, ולכן נענשו שאפילו כשאבדה מצרים ורצו לצאת לא זכו לצאת ומתו בשלשת ימי האפלה. **ואמר שגם כשיבוא משיח**, מי שרצה לצאת מהגלות וצפה לביאת מלך המשיח הוא יזכה לגאולה השלימה, אבל מי שלא רצה לצאת מהגלות ולא ציפה לביאתו של משיח לא יזכה לצאת מהגלות, ונזכה לאני מאמין בביאת המשיח ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

מצות ההגדה שהלילה נעשה יום, וע"י מצות ההגדה נהפך הלילה וכל הגליות לאור וזוכים לגאולה

האור החיים הקדוש עה"פ "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" כתב וז"ל, צריך לדעת למה לא אמר 'ואמרת' כי תיבת הגדה מצינו לרבותינו ז"ל (שבת ז"א). שאמרו שיתכוין בה דברים קשים כגידיים, עוד קשה אומרו ביום ההוא, ובסמוך גמר אומר בעבור זה, ודרשו ז"ל (מכילתא) בשעה שמצה ומרור וכו', והוא בלילה ולא ביום, וא"כ לא היה לו לומר אלא 'והגדת לבנך לאמר בעבור זה', ואני יודע זמן ההגדה שהוא בלילה, עוד צריך לדעת אומרו 'לאמר', והלא כבר אמר והגדת?

ונראה כי יכוין על דרך אומרו ז"ל (פסחים קט"ז): מתחיל בגנות ומסיים בשבח, יאמר גנות אבותיהם של האבות כי לא היו דבר משובה, והוא אומרו 'והגדת' דברים קשים שלב האדם נעקש מהם, ואחר כך מסיים בשבח, והוא אומרו 'לאמר', אמירות משובחות משמחים את הלב ומסעדים אותו. ואמר 'ביום ההוא' הודיע במתק לשון צדיק, כי הלילה ההוא יום נקרא, לא לילה, והוא אומרו (תהלים קלט) ולילה כיום תאיר, ולא חש שתטעה לומר יום ממש, ממה שגמר אומר 'בעבור זה', שהוא בשעת מצה וכו' כאומרו ז"ל, ואולי כי סמך ביום הוא עם והגדת, כי גם נס זה בכלל מצות ההגדה. עוד ירצה באומרו 'לאמר', להיות שאמר והגדת לבנך תיבא אם יש לו בן, אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר לאמר, שעל כל פנים צריך להגיד, ואפילו בינו לבין עצמו. ואפשר עוד שירמוז באמרו והגדת לבנך, שאם יגיד ההגדה האמרוה בענין, יזכהו ה' שיגיד לבנו, וכדי שלא תטעה לומר דוקא, לזה אמר לאמר. עכ"ל ק.

והנה האור החיים הקודש כתב שבכלל מצות ההגדה הוא גם לומר שהלילה נעשה נס ונעשה יום, וכנראה שאפילו בזמן הזה שלא זוכים לראות שנעשה ממש יום, מ"מ נעשה יום שרואים את השגחת הקב"ה בעולם, וצריך לומר והגדת, דברים קשים כגידיים, מתחיל בגנות שהיו עבדים בגשמיות, והיו עובדי עובדה זרה, היינו גנות ברוחניות, והיו בלילה חושך בין בגשמיות ובין ברוחניות ונהפך הלילה ליום, ובכל שנה ושנה בליל פסח כל החושך ברוחניות ובגשמיות, על ידי אמירת ההגדה זוכים שנהפך כל הצרות ברוחניות ובגשמיות לאור יום, וזוכים לגאולה, ונקראת הגדה, על שם שדברים קשים כגידיים, היינו חושך צרות ברוחניות ובגשמיות, שהכל נהפך ליום, וצריך לומר ההגדה באופן שירגישו שכאלו הוא יוצא עכשיו ממצרים, ואמרו במדרש בראשית פרשה ט"ז כל הגליות מכונים בשם מצרים, על שם שהם מצירים לישראל. וזוכים בליל פסח לצאת מכל הגליות. ועוד כתב האור החיים הקדוש שאם יגיד ההגדה יזכהו ה' שיגיד לבנו: וזה סגולה נפלאה למי שאין לו בנים או שאין לו בנים שומרי תורה ומצוות, שעל ידי ההגדה יזכהו ה' שיגיד לבנך, ושהיה לו בנים, וכן שיהיו שומרי תורה ומצוות ויזכהו והגדת לבנך בעבור זה, ופרש"י בעבור שאקיים מצותי, כגון פסח מצה ומרור הללו עשה ה' לי בצאתי ממרים, דהיינו על ידי קיום המצות יצאנו ממצרים, וכן כל שנה שנקבל עלינו לקיים המצות נצא מכל הגליות ונזכה לגאולה שלימה בקרוב.

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

ניזיר דף מט

קנתרנין הן

אחר פטירתו של ר"מ אמר רבי יהודה לתלמידיו אל ייכנסו לתלמידיו ר"מ לכאן, מפני שקנתרנין הן, ולא ללמוד תורה הן באין, אלא לקפחני בהלכות הן באין. בארחות צדיקים מביא את הדוגמה הזו להראות שיש אנשים שלומדים תורה לקנתר ולא לשמה.

כעין זה הובא בקידושין דף נ"ב, ושם מבאר הבן יהודע שלא לחינם השתמשו בביטוי זה. לפי שת"ח הוא נרתיק של התורה (דרופתקא) וע"י ההתעסקות בתורה הוא מביא לפיקחות. הלומד לקפח, הופך את ה"נרתק" ל"קנתר", ואת ה"פכח" ל"קפח".

בספר ברכת אהרן (עמ"ס ברכות מאמר ר"ז) ביאר דהנה יש מחלוקת בין ר"מ לחכמים אם חיישינן למיעוטא. ובנוגע ללימוד תורה הנפק"מ היא זו: אם לא חוששים למיעוטא כרבנן, הרי שהולכים בתר הרוב והמיעוט מצטרף אל הרוב וסובר כמוהו. אבל ר"מ שחושש למיעוט נותן לו מקום ואינו בטל אל הרוב. אף שפוסקים כהרוב, המיעוט ממשיך להתווכח.

זה הפירוש בסוגיא. ר' יהודה אמר שלא ייכנסו תלמידי ר"מ, משום שהם סוברים כמוהו שגם אחרי שפסקו כרבים הם מחזיקים בדעתם וממשיכים להתווכח. אבל ר' יהודה סובר שאחרי שהוכרע כהרבים אין מקום למיעוט להמשיך ולטעון כדבריו.

דף נ

תרווד רקב ועצם הלוח

השיעור של תרווד רקב, אינו שיעור בעלמא, אלא זהו השיעור של מה שנוותר מהאדם לזמן תחיית המתים. כן מבואר בפרקי דר"א פרק לד "כל הגופות נוגעין בעפר הארץ, עד שאינו משתייר מן הגוף אלא כמלא תרווד רקב, והוא מתערב בעפר הארץ כשאור שהוא מתערב בעיסה. ולעתיד לבוא כשיקרא הקב"ה לארץ שיתן פקדון כל הגופות וכו'".

הרד"ל בפירושו לפרד"א מעיר שלכאן מצינו בחז"ל חלק אחר שנשאר בתחייה, הוא עצם הלוח. ונזכר בזוהר כמה פעמים, אחד מהם בפרשת וארא (דף כח, ב) "גרמא חד ישתאר מן גופא תחות ארעא וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין". וכן איתא בויקרא רבה (יח, א) "ויסתבל החגב, זה לוח של שדרה", ומשם הקב"ה מחיה את האדם לעתיד לבוא. ולא ניתן לשברו ולמחותו.

אומר הרד"ל ע"פ מה שהובא בספר אבקת רוכל בשם ספר הנפש של הר"מ דילאון, ובעבודת הקודש לר"מ גבאי, דהן הן הדברים - **תרווד רקב הוא העצם הלוח.**

ויש שכתב שהדברים מדוייקים היטב בזוהר פרשת וירא (דף ק"ג, א), שם מופיע כל ענין תחיית המתים, ובמקום אחד מוזכר תרווד רקב, ובהמשך מוזכר עצם הלוח. [וצ"ב כיצד מתיישב המדרש שלא ניתן לשבור ולפצח את העצם הזה, יחד עם מה שהתרווד הזה רקוב.] לשון האבקת רוכל שעצם הלוח "הוא עצם תחתון שבשדרה וקורין לו רז"ל תרווד רקב".

ובעבודת הקודש שואל על עיקר המושג תחיית המתים, שלכאן יש כאן

אדם חדש ואינו זה שמת. אלא שכיון שיש חלק שנוותר מהגוף הקודם, והוא התרווד רקב או עצם הלוח, נמצא שהתחייה היא של אותו מת שחוזר ונבנה.

בשו"ע (או"ח סי' ש) כתוב שיש לסדר שולחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת. ובבית יוסף שם איתא "ובסידורים מפרש אבר יש באדם ונסכויו שמו ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

ובאליה רבה (ס"ק ג) עפ"י המתבאר בפמ"ג מבאר שכשאדם הראשון אכל מעין הדעת בערב שבת, כל אבריו נהנו מאכילה זו, ונענשו במיתה. אך כיון שאותו העצם אינה נהנית אלא מאכילת מוצאי שבת, ובערב שבת לא נהנה, לכך נשאר קיים.

נמצא א"כ שהדבר שנשאר מהגוף, הוא המלא תרווד רקב, והוא זה שנחשב החלק המועט ביותר של מת לטמא. שכן אותו חלק הוא הנדרש להביא לתחיית המתים, והוא הנותר מהמת לאורך זמן.

דף נא

העקב

דנו בסוגיא לומר שעקבו של אדם לא חל עליו דין רקב. וביארו הראשונים דבעקב יש בשר מת כבר בחיותו של האדם, ועל כן לא שייך בו דין רקב של מיתה, דרך החי יכול למות.

והדברים מתחברים למה ששמעתי פעמים רבות ממו"ר הגר"מ שפירא זצ"ל על ענין העקב:

איתא באבות דר"נ (פרק לא) כל מה שברא הקב"ה בעולם, ברא באדם. ברא חורשים בעולם, ברא כנגדו באדם שערות וכו'. ברא מלאך המוות בעולם, וכנגד זה יש באדם את העקב.

וביאור הדבר הוא, ע"פ הגמ' דידן, שבעקב יש חלות תפיסה של המוות, עוודו בחיים חיותו. "מצוות שאדם דש בעקביו" היינו שעושה אותם בלי דעת, ועל כן הם שייכים לעקב. הוא האבר הרחוק ביותר מן הדעת, מן המוח. בקללה של הנחש נאמר "הוא ישופך עקב", הנחש מייצג את הרע והמוות בעולם, ובעקבו של האדם יש לו תפיסה ואחיזה.

זה הביאור כאן בגמ' דהעקב נחשב כמת גם בחיי האדם..

דף נב

התעניות של רבי שמעון

יש שיטות שרבי עקיבא חזר בו לגבי חכמים, ורבי שמעון אמר על כך: עד ימיו היה מטמא, כלומר לא שינה את דעתו, "אם משמת חזר בו, איני יודע". וממשיכה הגמ' "תנא הושחרו שיניו מפני תעניותיו", לפי שדיבר שלא כהוגן כלפי רבו.

ויש להבין מה אמר רבי שמעון שלא היה כשורה.

יש בזה פשט נפלא של התפארת ציון, ונרחיב את היריעה בדבריו.

אנו יודעים שבדברי תורה "אלו ואלו דברי אלקים חיים", כל השיטות יכולות להיות אמת. כולן מרועה אחד ניתנו. אך כיצד יתכן הדבר ששתי הדעות הפכיות יהיו אמת. ובפשטות הכוונה שיש אופנים מסוימים

שנפסוק כדעה א' ואופנים אחרים שנפסוק כדעה ב'.

אך באופן יותר עמוק, וכן ביאר רבי צדוק הכהן (דובר צדק עירובין), כך הם הדברים: בעולם יותר גבוה שהוא מעבר לעולמנו, יתכן שיהיו כמה שיטות שונות ומתהפכות שכולן יהיו אמת. כי בעולם הגבוה יש מבטים שונים ובחינות שונות, ולכל אחד מהם יש מקום. וזה מה שאמרו "שבעים פנים לתורה", ו"פנים" הפירושו הוא שכאשר מסתכלים על התורה מזווית מסוימת נראה כך, וכשמסתכלים מזווית אחרת, נראה אחרת. כשמדברים בענינים שנובעים מתפיסה מחשבתית, יתכן בהחלט ענינים הפוכים שכולם אמת.

ובתורת הנסתר ידוע שיתכן ענינים הפוכים בכפיפה אחת, כגון שנקודה מסוימת היא מידה זו, ואותה נקודה היא גם מידה אחרת. ומבאר הלשם שהכל נידון בערכין, כלומר אם מדברים על בחינה מסוימת כלפי דבר אחר, הרי זה מידת הדין, ואותה בחינה ביחס לכיוון אחר, יכולה להיות מידת החסד. הכל תלוי כיצד מסתכלים.

אמנם, כשמגיעים לעולם המעשה, לא שייך לגשת למעשה בלי הכרעה. וזו ההלכה שמורה כיצד ולאן ללכת.

מעתה אומר התפארת ציון, אם רבי עקיבא חוזר בו מחיים, אין זה ששיטתו אינה אמת, אלא שאף ששיטתו היא דברי אלקים חיים, חזר בו לענין הלכה למעשה לשיטה החולקת. אבל אם ר"ע חוזר בו כשמגיע לעולם העליון, מוכרח להיות שמתברר ששיטתו מופרכת ואינה תורה, שהרי בעולם העליון יש מקום לכל שיטה, גם זו שלא נפסקה. נמצא שיש כאן פגיעה בקדושת תורתנו של ר"ע. וזה מה שאמר רשב"י שלא כהוגן.

דרף נג

חגי זכריה ומלאכי

נחלקו זקנים הראשונים, מקצתם היו אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם בין לנזיר ובין לתרומה וקדשים, ומקצתם היו אומרים רובע ורביעית בין לנזיר ובין לתרומה וקדשים. ב"ד של אחריהם אמרו חילוק: חצי קב עצמות וחצי לוג דם הם לנזיר ועושה פסח, ורובע ורביעית הם לתרומה וקדשים. ותנא דמתניתין ס"ל כב"ד של אחריהם.

ומקשינן על תנא דמתניתין מדוע פסק כב"ד של אחריהם, הלא אין הלכה כהכרעה שלישית. ותירצו: מפי השמועה אמרו, מפי חגי זכריה ומלאכי.

ונפתח בביאור ענין 'הכרעה שלישית', בפרט ע"פ דברי המצודות דוד לרדב"ז (מצוה תקלא): במחלוקת באיסור והיתר לא ניתן לבוא עם פשרה. בדיני ממונות יש מושג של פשרה, וכפי שאמרו בגמ' פ"ק דסנהדרין בשבח הפשרה. אבל במחלוקת בעניני איסור והיתר לא ניתן להמציא דעה חדשה שמכריעה באופן חלקי כדעה א' ובאופן חלקי כדעה ב'. רק בשמיים ניתן לומר "אלו ואלו דברי אלקים חיים", ולהכריע באופן ממוצע. אבל בארץ צריך להכריע באופן מוחלט.

מצד שני, לא שייך להכריע עי שמים שהרי הכלל הוא "לא בשמים היא" וכן כתב בחסדי דוד על התוספתא באהלות שזה הוקשה לתוס' כאן במה שתירצו שזו שמועה מפי חגי זכריה ומלאכי, וקשה דלא בשמיים היא. ותירצו דבאמת אין זו נבואה אלא שהכריעו מפי סברא.

נמצא דהכרעה שלישית היא ענין מוקשה. דאם באנו להכריע מכוח הסברא, הרי אין טעם בפשרה. ואם באנו מכוח ענינים שמיימיים, הרי לא בשמים היא.

והנה חגי זכריה ומלאכי היו הנביאים האחרונים (סוף סוטה). מצד שני, הם גם "אנשי כנסת הגדולה", וכפי שאמרו בגמ' במגילה (יז, ב) "מאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים התקינו ברכות שמו"ע", ורש"י בסוכה (מד, א ד"ה יסוד) אומר שאותם נביאים הם חגי זכריה ומלאכי, וכ"כ הרמב"ם בהקדמה ליד החזקה. נמצא שהם שילוב של נביאים עם חכמים, וכן מבאר רבי צדוק הכהן שהם חוליית החיבור בין תקופת הנביאים לתקופת החכמים.

מעתה יש לומר כך: בדרך כלל 'הכרעה שלישית' אינה פועלת, וכמו שנתבאר. אבל חגי זכריה ומלאכי שיש בהם את השילוב של כח שמים וכח הסבא, שכן הם חכמים ונביאים, אפשר שהם יכולים לעשות הכרעה שלישית, לפי שהם נתמכים בענין שמיימי, לאור זאת שהם גם נביאים וגם חכמים

דרף נד

האם האבות נחשבו ישראל

קבר שלפני הדיבור אין בו טומאת אוהל. וכתבו התוס' דאתאי כשיטת ר"ש (יבמות סא, א) שאומות העולם מטמאים במגע ולא באוהל שאתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרויים אדם.

התוס' בהמשך מקשים על הגמ' ב"ב (נח, א) שרבי בנאה היה מציין את מערת המכפילה כדי למנוע טומאת אהל, וקשה שמערת המכפלה קבורים בה האבות שקודם מתן תורה, ואין הם מטמאים באוהל. ותירצו שכיון שהטעם שאין מטמאים קודם הדיבור לפי שלא נקראים אדם, סוף סוף אדם הראשון ודאי נקרא אדם, וכן אברהם אבינו נקרא 'האדם הגדול בענקים'.

ובאים אנו לנידון הגדול האם האבות יצאו מכלל בני נח. והאריך בזה הפרשת דרכים (דרוש א). ומביא ראיות לכאן ולכאן. ומציין לדברי הרמב"ן פרשת אמור (ויקרא כד, י) לגבי המקלל, שחכמי הצרפתים אומרים שלמקלל לא היה דין ישראל, לפי שהיה קודם מתן תורה. והרמב"ן חולק שבודאי מזמן שאברהם אבינו נכנס בברית היו ישראל ובגויים לא יתחשבו. נמצא כאן מחלוקת ראשונים האם האבות יש להם דין ישראל.

מציינים האחרונים שהתוס' כאן (וכן בב"ב) אזלי כשיטת חכמי הצרפתים שאין לאבות דין ישראל.

אך צ"ע כיצד ניתן לומר כך, הרי בוודאי שהאבות היו מקודשים ונבדלו מאוה"ע. והביאור שנראה הוא מה שמובא בדברי האחרונים וכן משמע במהר"ל ומפורש ברבי צדוק (מחשבות חרוץ אות יט) ועוד: ודאי שעם ישראל החל מהאבות הקדושים, ותיכף ומיד נבדלו מבני הנוח. אולם קדושת ישראל לא חלה עד מתן תורה.

נוסח אחד באחרונים הוא: 'שם ישראל' הוא מאברהם והלאה, אך 'קדושת ישראל' הוא ממתן תורה. נמצא לפי"ז שגם לחכמי הצרפתים נבדלו מהאומות, אך אין כאן קדושת ישראל.

והנה התוס' מסיקים שאברהם אבינו נקרא אדם. וכן מבואר בדברי רבותינו. הבאנו בעבר את דברי המהר"ל הנודעים (פרשת ויגש מו, י) שהאבות לא קיימו אלא את המצוות עשה של התורה ולא את מצוות הלא תעשה. אך מסייג, שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה. הרי שנתייחד אברהם. וכן רבי צדוק הכהן שאומר שעם ישראל קיבלו קדושת ישראל במתן תורה, מסייג שבשעה שנקרא אברהם איתן האזרחי, הוא קיבל קדושת ישראל, אולם לא העביר אותה לבניו.

נמצא דאברהם אבינו הוא מיוחד בדבר שכיון שהוא שורש כלל ישראל בו נתגלתה קדושת ישראל מעיקרא.

{ אז נדברו }

פרשת ויקרא תשפ"ג | לסדר: "ונרצה לו" | גליון מספר: 598

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

לראשונה מבית

'אז נדברו'

לבחרי ישיבות גדולות

בלבד:

אי"ה ביום ראשון הבעל"ט ד'
בניסן יערך בבני ברק במסגרת
מצומצמות (בהיכל ישיבת אהבת
אהן בשעה 8.00 בערב) פנאל זרב
שיח פתוח בענייני ההכנה לימי
הפסח ו'במה זה מתבטא בחיים
שלנו',

נא לעקוב אחרי המודעות...

מספר המקומות מוגבל. נא
לאשר השתתפות
בפלא': 0556728458

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

מכתב גלוי ופומבי עבור השר והפרוייקטור לענייני מירון!!!

נבקש מהגורמים הרלוונטיים... נא להעביר את המכתב הזה ליעדו- לשר לענייני מירון...

ובכן: לקראת ל"ג בעומר המתקרב ובא... אנחנו רוצים להגיש את דרישת הציבור לערוך כבר עכשיו סיומי מסכת נזיר ומערך עידוד ודרבון לקראת תחילת מסכת סוטה... כמו כן היערכות מוגברת של מתחמי לימוד של מסכתות אלו סמוך ונראה לציון הקדוש רשב"י...

מה יש?? מה הקשר?? ובכן: קיי"ל שסתם ספרי רבי שמעון בר יוחאי... ספרי כידוע זה ברייתות של חז"ל על חומש במדבר דברים... ואם שמת לב: במשך החצי השנה האחרונה אנחנו מתמקדים בגוי תורה של חומש במדבר... זה התחיל במסכת נדרים שזה פרשת מטות... וכעת התלבשנו על פרשת נשא... התחלנו עם פרשת נזיר... וכעת מסיימים ומיד מתחילים סוטה... נזיר וסוטה זה שתי הפרשיות המרכזיות בפרשת נשא... (וכדי להשלים את התמונה יצא בהשגחה פרטית שבדיקוי בימים האלו שבין נזיר לסוטה... הרי מגיע כעת א' בניסן ומתעסקים כעת בפרשות הנשיאים... כן... פרשת נשא זו הפרשה הארוכה ביותר בתורה... כמו כן היא גם תמיד הפרשה של חג השבועות... בפרט בשנה זו ששבועות חל ממש בערב שבת נשא...) ואנחנו כעת מוקפים מכל הכיוונים בפרשת נשא!! ומי מנצח על מלאכת בית ה'??

רשב"י!!! הוא מרא דשמעתא של דיבורא דנזיר... דיבורא דסוטה... ואנחנו איתנו בימים אלו כל הזמן... ואכן באמת הסיום של מסכת סוטה הוא ימים ספורים לאחר ל"ג בעומר...

נו... אז בשביל מה יש לנו שר מיוחד שמופקד על ענייני מירון???

מה... באמת נראה לך שזה רק בשביל להנגיש לנו את ההגעה לציון?? נו... באמת...

הרי אתה יודע שיש לרבי שמעון בר יוחאי דברים הרבה יותר חשובים... הרבה יותר מהותיים ממבצע חד פעמי שזה להגיע לציון שלו ולחזור... כל מי שקצת מכיר את דרכו של רשב"י מהמשנה ומהזוה"ק מבין שלא זה הנושא... **אז מה כן???** אז הנה... כעת בעיצומם של ימי ערב פסח יש לנו סיום על נזיר!!! ומיד אח"כ מתחילים מסכת סוטה... ואתה יודע טוב מאוד איך נראה סיום מסכת ו"ש תחילת מסכת שמותחילים אותה בעיצומם של הספונצ'א של ערב פסח... יש למסכת סוטה את כל הסיבות שבעולם להתחיל אותה על רגל שמאל!!!

אז בדיקו בשביל זה יש לנו שר לענייני מירון!!! שהוא יזכיר לנו שנכון... נכון שעכשיו ערב פסח... אבל אל תשכחו שעוד חודש וכמה ימים מגיע ל"ג בעומר... ואתה תסיים שם מסכת סוטה!!! אתה תוכל להגיע לרשב"י... ולשבת שם בהיכל התורה ולשנן את כל ה'ספרי' של פרשת נשא... ו"תורתו מן לנו היא מאירת עינינו..."

אז כן!!! הפרוייקטור של מירון וכל הועדה המכינה הולכים כעת לשקוד על הסברה ועידוד לעורר את הציבור לרכוש כרטיסים מראש... כרטיסים של דפים בתחילת מסכת סוטה עוד לפני שיתחיל הלחץ של ערב פסח... או לחילופין לשנן שוב ושוב את מסכת נזיר...

ובכן: אנחנו מבקשים מאדוני השר להיערך כבר במעמד הביעור חמץ!!! לערוך שם שלחנות חגיגיים מטעם העיריה לרגל מעמד סיום של מסכת נזיר... כן... כמו שמצינו שהנזיר ביום מלאת נזרו מגלח את שערו ומשלח תחת הדוד... (ויש שיטה בגמ' שהוא עושה את זה גם במדינה ולא רק בביהמ"ק) אז הנה... הסיום של נזיר יערך מול הדוד של הביעור חמץ לעיני כל ישראל... סו"ס רבבות אלפי ישראל ככל הנראה ידחו את הסיום שלהם לערב פסח לטובת הבכורות... ונא לעשות עסק ומצבב מזה... כי... מי יזכור בערב פסח לעשות עסק מסיום נזיר והתחלת סוטה אם לא מי שמופקד על היכל דרשב"י שתורתו אומנותו... אין ברירה אדוני השר!!! אנחנו קוראים לך לעודד את הציבור להתחיל בייתר שאת מסכת סוטה... וגם מי שלא התפנה בימים הטורפים שלפני פסח להתחיל סוטה... לא נורא!!! כי מי שידוע... מדף ו' בסוטה יש כמה דפים של אגדות מאוד קלים כך שאפשר בחוה"מ להדביק פער...

בל נשכח שרשב"י הוא המתנגד הגדול ביותר לבין הזמנים!!! כידוע בברכות לה: שהוא הבר פלוגתא של רבי ישמעאל... ורבה אמנם דוחק בתלמידים שלו שילכו בחודש ניסן ותשרי הבייתה כדי לעסוק בפרנסה כשיטת ר' ישמעאל אבל רשב"י לא מקבל את זה!!! אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה... תורה מה תהא עליה?? ולכן אצל רשב"י אין בין הזמנים... ואילו אצלנו יש בין הזמנים?? נו... אז אדוני השר לענייני מירון... איך אתה בדיקו רוצה שאנחנו נעלה למירון בעוד חודש?? אשר ע"כ לכל הפחות תשקיע חלק מהתקציב והסמכויות כדי לעודד בכל הכח לכה"פ קביעת עיתים לתורה בדף היומי סוטה...

ואם כבר מדברים על רשב"י... אז בסוף סוטה רשב"י מביטיח בפרק משוח מלחמה: "שמע ישראל" אפילו אין אתם קוראים אלא ק"ש שחרית וערבית אי אתם נמסרים בידיהם... אצל רשב"י זמן קריאת שמע זה עולם ומלואו!!! לפי רשב"י כיון שקרא אדם ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש... לפי רשב"י מי שקורא ק"ש ה' מציל אותו מיד האויבים הקמים עלינו... אמנם!!! דווקא בייחס למעוות לא יוכל לתקן, רבי שמעון בן מנסיא אומר שזה קאי על מי שלא קם לק"ש, ואילו ר"ש פליג עליה ואמר: שזה תלמיד חכם שפורש מן התורה... לא ברור כמו מי ההלכה... מה שכן ברור ששתי הנקודות האלו הם בסיכון אצלנו בימי בין הזמנים!!! לזכור זמן ק"ש (שב"ה מתאחר ואין תירוץ) וכמובן לא לפרוש מן התורה... אין היתר בבין הזמנים לפרוש מהתורה... בודאי לא למי שרוצה בעוד חודש וחצי להגיע לרשב"י... תסכים איתנו אדוני השר...

יהודים: מסכת סוטה מ"ט דפים!!! מעלה מיוחדת ללימוד במ"ט ימי ספירת העומר כמובא...

איך להתבטל נכון בעבודת ה'???

יש לי חידה קצת מזעזעת: תאר לעצמך שבישיבה של מעלה היו ניגשים לנשמה של יהודי ומציעים לה שתי אפשרויות: או שתדל לעולם ותיוולד כמו בן אדם יהודי אבל אתה תהיה מומר... או שבמקום זה תיוולד בהמה... מה עדיף?? להיוולד בן אדם מומר או להיוולד בהמה?? אז הנה מיד בפסוק הראשון של פרשת ויקרא חז"ל מפגישים אותנו עם שני סוגים של אנשים שאינם שומרים תורה ומצוות... הסוג הראשון: **זה מומר להכעיס!!** וחז"ל דורשים: אדם כי יקריב **מכם** קרבן... **מכם למעט את המומר!!** היות ומומר הוציא את עצמו מכם לכן לא מקבלים ממנו קרבנות, **אבל!!** ממשיכה התורה ואומרת: **מן הבהמה** תקריבו את קרבנכם... דורשים חז"ל **מן הבהמה- לרבות יהודי שמעשיו כבהמה!!** כלומר: מדובר ביהודי שהוא דווקא לא מומר!! הוא לא כופר שיטתית... אז מה כן?? סתם מעשיו כבהמה!! סתם חילוני... סתם אדם שחי כאן ללא ערכים וללא חשבון וללא תכלית... אדם שמעשיו כבהמה דווקא מקבלים ממנו קרבנות... מן הבהמה- אדם שמעשיו כבהמה...

אז הנה: כאן כתוב בפירוש... מה יותר גרוע להיות? האם מומר או בהמה???

התורה מעמידה לנו בפירוש את סולם הערכים... ש-לו יצויר שהאופציה היא או להיות אדם מומר או להיות בהמה של יהודי... עדיף כבר להיות בהמה... ההרואיה: **האדם** המומר מורחק מבית המקדש... ואילו היהודי שמעשיו כבהמה אנחנו מאפשרים לו להקריב קרבנות... **כעת בא נתרגם את זה לפרקטיקה:** אם יש לפניך שתי אופציות: או שאני אזרוק את השכל... ואז אני אהיה בהמה אבל בהמה מהסוג היהודי... או שאני לא אזרוק את השכל... אדרבה... אני אהיה בן אדם!! אבל אז אני ח"ו בסיכון להיות חלילה מומר... מה עדיף? עדיף כבר להיות בהמה... ככה לפחות תשאר יהודי ולא תדחה החוצה כמומר,

אבל!!!!!! ההההה... אדוני היקר: אל תשכח שיש גם אופציה שלישית!!!! עד כמה שאתה יכול להתאמן ולהישאר אדם ולמרות זאת לא להיות מומר... אז תעשה טובה. אל תהיה לי בהמה... תעשה כל מאמץ להיות אדם כי יקריב ו... ומכם!!!! תהיה מכם ולא מומר...

כלפי מה הדברים אמורים???

אתן לך דוגמא: בתור בחור עברתי שנה אחת מאוד מאוד קשה... יצאתי שבר כלי... הרגשתי לא בן אדם... איבדתי את כל הבטחון העצמי הרוחני שלי... וברגע שהגיע חודש אלול והתקרב יום הדין... הרגשתי שאני לא מסוגל להגיע ליום הדין... זה גדול עלי... אני כבר לא יודע מה אני צריך לעשות... מה לתקן... לא הייתה לי ברירה... ניגשתי לאדם גדול ואמרתי לו: רבה... אני מרים דגל לבן!! אין לי את הכוחות לקחת אחריות על עצמי ולנסות לזהות מה אני צריך לקבל על עצמי בראש השנה הזה... לכן השנה אני רוצה להיות כבשה!!! כבשה של הצדיק... מצידי שהרב יעשה בי קנין הגבהה או משיכה... העיקר שהרב כעת הרועה שלי... שהרב יגיד לי מה לקבל על עצמי לשנה הקרובה... ואני רוצה להגיע לרבש"ע עם דף מהרב... זה מה שהצדיק אמר לי לעשות... אני כמו בהמה... העיקר לצאת בדימוס... ובאמת הרב אמר לי לקבל על עצמי... הוא אמר ללמוד איזה משהו שלא התחברתי לזה בגרוש אבל עשיתי את זה כמו כבשה... כי כעת לא מעניין אותי כלום... אני לא בן אדם!!!! אני כבקר רועה עדרו... אז יש לציין שבאמת אותה שנה עברה עלי הרבה יותר בקלות... כי הגשתי מכתב התפטרות... אבל מצד שני הרגשתי קצת... קצת בהמה... הרגשתי חוסר חיבור טוטאלי לעבודת ה' האישית שלי... נתתי לרב להכתיב לי את עבודת ה'... שיגיד מה שהוא רוצה... אני בהמה... ואז חלפה שנה!!! ובמשך השנה חזר לי הצבע ללחיים... מה שנקרא "ויעלני מבור שאון מטיט היוון ויקם על סלע רגלי..." חזרתי להיות בן אדם!! ואז שוב ניגשתי לאותו אדם גדול... והפעם המנגינה הייתה דומה אף שונה... הפעם אני לא רוצה להיות בהמה!! סו"ס להרגיש בהמה זה לאבד את האדם שלי... הפעם הגעתי כמו בן אדם... עם תכנית מסודרת ומתוכננת מה אני חושב שמוטל עלי לעשות בעבודת ה'... דברים שאני צריך לתקן וכו'... וישבתי יחד עם הרב לא כמו בהמה אלא כמו בן אדם והוא איש איתי יחד והצביע לי מה יותר חשוב ומה פחות... מה יותר מורתי ומה אפשר לשים בצד... (גם בייחס לקבלה שרציתי לקבל... אני הבאתי רשימה של אופציות של קבלות ויחד עם הרב החלטנו על מה ללכת...) הפעם היה פה אדם!!! אדם כי יקריב!!!

יש כאלו שמשום מה בוחרים מהרגע הראשון להיות הבהמה של הצדיק... הבן אדם אפילו לא מתחיל לדבר עם הרבש"ע... אין לו שום עסקים עם הרבש"ע... הוא מיד מתחיל מהתבטלות לצדיק... אני פה בהמה... הכל על הראש של הצדיק... סליחה אדוני... מה קרה?? למה אתה כ"כ מהר מגיש מכתב התפטרות? מילא יהודים רחוקים שבדור שלנו... במקום שהם יהיו **בני אדם** מומרים... עדיף כבר שהם יהיו הבהמה של הצדיק... הם מגיעים... מחביאים את האיפון בכיס ונכנסים לבקש מהצדיק שיתפלל עליהם... שיעשה תשובה בשבילם... שיתקן בשבילם... ושיקח את כל העבירות שלהם עליו... שיכפר עליהם... שיסבול בשבילם... שיפעל בשבילם... כן... זה טוב בשביל בן אדם שמעשיו כבהמה... בן אדם כזה ארצי ושחיי עדיף כבר שהוא יהיה בהמה של צדיק מאשר שיהיה סתם מומר... אצלו היהדות מתחילה ונגמרת בזה שהוא מגיע פעם בכמה זמן לצדיק... מאשר אצלו את כל הבעיות שלו וחוזר מחוייך הבייתה ויש מקום ביהדות גם בשביל אנשים כאלו...

אבל הההלו אם אתה עובד ה' בן עליה... ויש לך אפשרות להיות אדם... יש לך אפשרות להיות תלמיד של הרב ולא בהמה שלו... אז הההלו... אל תהיה בהמה של הצדיק... אל תחקה אותם!! הם לא דוגמא אידיאלית... לבא לצדיק ולהפיל עליו את הכל... זה טוב בשביל אדם שעדיף שהוא יהיה בהמה מאשר שיהיה אדם מומר... אבל אם אתה עובד ה' ויש לך אפשרויות להתרומם ולהתעלות ולעשות חשבון נפש ולהיות אדם!!! אדם כי יקריב... אז תהיה בן אדם... תבא לצדיק כמובן עם נכונות ל"כי יקריב", אבל שזה יהיה אדם כי יקריב!! אל תיעלם... אל תמחק... אל תהיה שוונץ ובהמה של הצדיק... בעל התניא כבר מבכה את זה בסוף האגרות... שיש כאלו שמגיעים אליו בשביל שיהיה את הסוסים שלהם... ובעל התניא כמובן מכיל אותם... מקבל אותם... אבל הוא מבקש בתחינה ממי שמסוגל להיות אדם!!! שישאר אדם... סו"ס עיקר העבודה שלנו זה בחכמה בינה ודעת... צריך פה אדם!!! נכון... שצריך שיהיה "כי יקריב"... צריך נכונות להקריב... אבל בשביל להקריב צריך שיהיה את מה להקריב... צריך להיות אדם!!! אז נקודה שמידי פעם צריך לחדד אותה... לא לחקות בכל מחיר את ההתבטלות המוחלטת של יהודים מידי פשוטים... גם אם זה נכון בשבילם וזה הדבר האידיאלי בשבילם!! סו"ס בשביל להיות עובד ה' ולהתרומם צריך אדם כי יקריב ודו"ק...

א' בניסן!!! היום הגדול שחמק לנו...

אני רוצה הפעם להקדיש מאמר על אחד מהימים הגדולים והמקודשים ביותר בשנה שמשום מה נשכח או יותר נכון ברח לנו בין האצבעות... **ליום הזה קוראים א' בניסן!!**

א' בניסן זה יום גדול בסדר גודל של 'בטח' אף פחות מט"ו בשבט או פורים קטן או ל"ג בעומר... רק מה??

אם היה לא' בניסן מזל... אז הוא היה חל נגיד בט"ו בתמוז או בכ"ג טבת ואז באמצע השנה פתאום יום אחד לא היו אומרים תחנון... ואז כולם היו יודעים שזה יום גדול...

דא עקא: שלא' בניסן כנראה 'לא היה מזל...' והוא בדיוק חל בראש חודש שבאלו הכי לא אומרים תחנון... ולא סתם ר"ח אלא זה ר"ח ניסן שבאלו הכי כל חודש ניסן לא אומרים תחנון... וחוף מזה בדיוק מתחיל בין הזמנים ובדיוק האמהות נכנסות ללחץ שהנה... הגיע הר"ח שמכריז על בואו של פסח... (ובדרך כלל בר"ח ניסן יש גם את ריית הפתיחה של המכירות השכונתיות של ערב פסח...) וכתוצאה מזה א' בניסן ברח לנו בין האצבעות... ואף אחד כמעט לא שם לב ולא יודע שהתאריך א' בניסן מדורג ביהדות שלנו כאחד הימים הקדושים והמסוגלים ביותר בשנה!!! יום שנטל עשר עטרות!! יום שנאמרו בו כ"כ הרבה פרשות בתורה... רק לשבר את האוזן: יש לי מנהג בא' בניסן לקרא את כל הפרשות שנאמרו בתורה א. ביום זה. ב. או שנאמרו על היום הזה... אני תמיד מתחיל לקרא את הפרשיות האלו ואני אף פעם לא הצלחתי לגמור!!! לא הצלחתי ביום אחד לסיים לקרא את כככל הפרשיות שנאמרו בתורה בייחס לאותו יום... רק שתבין: מדובר בקרבן שלוש מאות פסוקים בתורה!! שנאמרו רק בייחס ליום זה!!! רוצה רשימה?? בבקשה... דבר ראשון: מה שכתוב בגמ' גישין: אמר רבי לוי **שמונה פרשיות** נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: א. פרשת כהנים ב. פרשת לויים (בתחילת בהעלותך) ג. פרשת מטאים (פסח שני, ויהי אנשים אשר היו טמאים) ד. ופרשת שילוח טמאים. ה. ופרשת אחרי מות (כל עבודת יוכ"פ) ו. ופרשת שתויי יין ז. ופרשת נרות ח. פרשת פרה אדומה... עד כאן בסדר?? חכה... זה רק ההתחלה... אל תשכח שפרשת "החודש הזה ראש חודשים", זה גם נאמר ביום א' בניסן (כל מה שקראנו במפטיט של שבת האחרונה). חוף מזה פרשת דגלים נאמרה גם בא' בניסן (כי אם נאמר שילוח טמאים חוף ל' מתנות ע"כ נאמרה פרשת מתנות) חוף מזה פרשת "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן" כולל השש עגלות צב כולל קרבן נחשון בן עמינדב... כל זה גם כמובן נאמר ביום א' בניסן... עכשיו: חוף מזה: ה-38 הפסוקים האחרונים של פרשת פקודי (שקראנו בשבת האחרונה) זה ציווי על א' בניסן... ואחרון אחרון חביב: פרשת "ויהי ביום השמיני" מתחילת הפרשה עד ששי... כמובן נאמר בא' בניסן... רגע... וזכרתי בעוד משהו... בפרשת שקלים שהרי ביום א' בניסן התחילו לתת מתומה חדשה וגם פרשת פטום הקטורת... פטום הקטורת נעשה והתחדש מידי שנה בא' בניסן... ורגע... וזכרתי בעוד משהו... במעשר בהמה שא' בניסן הוא אחד מג' גרנות ע"כ פ' מדבנן...) כעת אני משאיר לך לחשבן כמה קרבנות הוקרבו ביום הזה... קרבן נחשון, פלוס ראש חודש, פלוס קרבנות דיום השמיני... המדרש רבה הכי ארוך בתורה זה על הפסוק "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן..." המדרש מפליג מאוד במעלת וקדושת יום א' בניסן... שעליו נאמר: "צאינה וראינה בנות ציון... ביום חתונתו- זה קבלת התורה וביום שמחת לבו זה א' בניסן... בקיצור: מדובר ביום מאוד מאוד גדול ונשגב!!! יום שבו התכפר לעם ישראל חטא העגל... ואם כבר ביום י"ז בתמוז אנחנו זוכרים לצום על חטא העגל... אז מותר לנו לדעת שפרים א' בניסן נכנס הסגור שלקח ע"ע את חטא העגל... ונכנס עם עגל בן בקר וכיפר...

ואני אגלה לך סוד: חז"ל אומרים שכמו שאורח שמגיע לביקור מאמריקה... מקובל שהוא לא מגיע בידיים ריקות אלא מביא מתנה... כך מצינו אצל יעקב שכשהוא בא אצל פרעה... הוא גם בירך אותו... על אותו משקל: מיד אחרי מתן תורה הקב"ה שלח רמז לישראל... תבנו מהר את המשכן... כי כדאי לכם... כי "אבא אליך וברכתך..." כשאתה אופיע בא' בניסן אני אגיע "טעון ברכות..." בקיצור: א' בניסן הוא יום "טעון ברכות"!!!!

ההמשך בעמוד 3-4 בגיליון זה...

החיזוק הגדול והנפלא - מיוחד לא'

בניסון!!!

(המשך-) האמת היא ש-די מוזר לי איך כל קופות הצדקה לא שמו לב ליום המסוגל הזה... עכ"פ לבנתיים לא ידוע לי על שום עריכת תפילה מיוחדת ביום א' בניסון שהוא היום שעליו נאמר שהוא יום "טעון ברכות!!!"

מוכרחים לומר ש... שכנראה... כנראה אם כמעט אף אחד לא יודע שזה יום גדול... כנראה שזה באמת באמת יום גדול...

עכ"פ האר"י הקדוש בפיט "יום זה לישראל" מזכיר: רצה תפילתי כמו קרבן נחשון!!! רואים שהיום של קרבן נחשון זה היה יום רצוי מאוד...

ובכן: תכל'ס... למאי נפקא מינה???

יופי... הסברת לי ושכנעת אותי שיום א' בניסון הוא יום גדול מאוד... נו תכל'ס... מה אני עושה עם זה??? לאן אני לוקח את זה???

אז דבר ראשון: כבר מצינו בגמ' ביבמות: "הא קמשמע לן דעת רצון מילתא היא!!" עצם הידיעה שיש זמן מסוים שהוא עת רצון... הוא מידע נחוץ שיש מה לעשות איתו... כלומר: יום שיש בו עת רצון הוא יום מסוגל להתחיל בו כל מיני דברים טובים וחשובים על רגל ימין... (וזה עוד חוץ מ-"ואני תפילתי לך ה' עת רצון" שחז"ל לומדים מכאן שיש טעם לחזור אחר עת רצון, וגם מי שלא מתפלל עם הציבור, לפחות ישתדל להתפלל בשעה שהציבור מתפללים מדין עת רצון עיין ברכות ז:ח).

אבל מעבר לזה!!! יש פה נקודה הרבה יותר עמוקה!!! שאם תבין אותה... אתה פתאום תבין למה אף אחד לא עושה עסק מהיום הזה למרות שהוא יום כ"כ גדול... הסוד הצבאי של א' בניסון...

שהיום הזה מייצג את התורה שבעל פה!!!

כן. דווקא יום כזה שכ"כ הרבה תורה שבכתב נאמרה בו מפי הגבורה... למרות זאת דווקא היום הזה הוא יום שבכל מהותו ופנימיותו מייצג את התורה שבעל פה... מה אני מתכוין כשאני אומר תורה שבעל פה???

לדוגמא: נתחיל מהקל לכבד... א' בניסון זה יום שבו הקריב נחשון בן עמינדב: כידוע: נחשון בן עמינדב הוא סמל ודוגמא לדורות!!! ל-מה?? ליזומה!!! יוזמה שמגיע מלמטה... נחשון בן עמינדב הוא הראשון שקופץ לים... הוא יזום!! הוא לא מחכה שיגידו לו... הוא לא מחכה שמשו רבינו יזרוק אותנו לתוך המים... הוא לא מחכה שהים יקרע ואז אני ארגיש מספיק בטוח להיכנס... לא!! נחשון בן עמינדב מקדים!!! הנה לך תורה שבעל פה במובן הפנימי שלה!!! תורה שבכתב מייצגת את העומד מצד החתן ואילו תורה שבעל פה מייצגת את העומד מצד הכלה...

לא לחינם יש לנו תורה שבכתב ותורה שבעל פה... כי במתן תורה היה קידושין... וברית נישואין זה

משהו שמורכב משנים... יש את האמירה מצד החתן... ויש את הנכונות מצד הכלה... הקב"ה מצידו מוכן להוציא אותנו ממצרים... ואשא אתכם על כנפי נשרים... נו... והכלה... מה היא מוכנה לעשות??? האם גם היא מוכנה לבטא נכונות? פה זה כבר תורה שבעל פה!!! זו משהו שמוכרח להגיע מיוזמתה של הכלה... לכן זה נקרא תורה שבעל פה... הקב"ה יכול לקרוע את הים... יכול לזרוק אותנו למים... אבל האם גם אנחנו מוכנים לקפוץ בשבילו למים???

הנה לך ביום הראשון הקריב נחשון בן עמינדב!!!

אבל זה לא מתחיל מנחשון בן עמינדב... יש מישהו שהקדים אותו... אהרן הכהן!!! יש לנו שני אחים... משה ואהרן!! משה הוא השושבין של החתן... הוא מייצג את הקב"ה... משה הוא מוסר התורה-שבכתב!!

לעומת זאת אהרן הכהן הוא העומד מצד הכלה... אהרן הכהן מקושט ביום זה בשמונה בגדים ונכנס לאוהל מועד כמו כלה באפיריון... וגם לאהרן הכהן יש מה לומר ביום הזה!!! כמו שמשו רבינו העומד מצד החתן- כמו שהוא מוסר לנו ביום הזה מאות פסוקים בתורה שבכתב... הרי גם הכלה מתבטאת ביום הזה... ואיך?? איך אהרן הכהן מתבטא??

בעיצומה של החתונה... לפתע פתאום אהרן הכהן מאבד שני בנים יקרים... שכל ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'... בעיצומה של חופה הכלה עוברת מול החתן שלה חוויה נוראית... חוויה של אובדן שעלולה לגרום לכלה רגש של כעס ומרמור מול החתן... אבל לא!! וידום אהרן!!!

הכלה נשארת בנאמנות מוחלטת מול החתן!! לא שואלת שאלות... לא מפנה עורף... לא עושה ברוגז... לא מתמרמרת... וידום אהרן!!!

על זה אהרן הכהן לא קיבל שום ציווי!!! ה' לא אסר עליו לבכות... ה' לא אסר עליו לבטא כאב ומרמור... שתבין: אהרן הכהן הצטווה המון ציוויים ביום הזה... לרחוץ ידים ורגלים... להקריב עגל וכבש... לאכול את המנחה... לשחוט את החטאת... וכו' וכו'... אהרן הכהן עושה את כל מה שהוא הצטווה... יש דבר אחד בלתי צפוי... לא דיברו עליו... זה לא היה מתוכנן מראש... פתאום כזו סתירת לחי בעיצומה של השמחה... ואהרן הכהן עומד מול מתו שמוטל לפניו... ואף אחד לא אוסר עליו לפרוץ בבכי כמו אב שכול ולכל הפחות כמו כל בית ישראל שיבכו את השריפה... (לכל הפחות כמו כל יהודי שהזוה"ק מצווה אותו לבכות בקריאת התורה של יום כיפור על מות שני בני אהרן...)

אבל אהרן הכהן מייצג את התורה שבעל פה!!!

וידום אהרן!!! כאן!! כאן ירדה לעולם התורה שבעל פה במובן הפנימי שלה!! דפוס נכונות ונאמנות שלא כתובה בתורה... ולמה זה באמת לא כתוב בתורה?? כי זה לא יכול להיות כתוב בתורה... כזה ציווי לא יכול להציע מצידו של הקב"ה... אי אפשר לצוות יהודי: תאהב אותי ותהיה נאמן אלי... נאמנות זה משהו שחייב להגיע מהאדם עצמו... וזה מה שקורה בא' בניסון! זה היום הגדול של אהרן הכהן! של נחשון בן עמינדב

מה הפלא שא' בניסון הוא יום כ"כ גדול... זה יום שהתעוררו בו המון השפעות... אבל!!! ההשפעות התחילו דווקא מלמטה...

לא!! זה לא כמו כל הימים הקדושים האלו שמושפע שפע רב מלמעלה ולא נותר לך אלא לשבת מול קוגל ולתופף על השלחן ולשיר "ועל ידי זה יושפע שפע רב... והנה... יש הצפה של שפע..."

לא!!! הפעם זה השפעות מסוג אחר! זה השפעות שהתחילו מלמטה...

מישהו פה הסכים להשפיע שפע ממטה למעלה... היה פה את אהרן הכהן שהסכים לבטא כזו נאמנות גמורה לה... היה פה נחשון בן עמינדב שכל ההולך ילך שלו זה ליזום... להקדים את ה'... לא לחכות שיושפע שפע רב מלמעלה... לא!! הוא מתחיל... הוא היזום...

ואח"כ... אחרי שהושפע שפע מלמטה... כעת נפתחו השמים והושפע שפע אינסופי של ברכות מלמעלה... נו... כעת אתה מבין למה א' בניסון... למרות שהוא יום כ"כ גדול למה הוא עדיין רחוק מלהיות פופולרי??

אנחנו אוהבים יום של ברכות וישועות שאתה מתיישב על המדרכה... עם כובע הפוך... ואתה משלב ידיים... והנה יורד עליך גשם של מטבעות...

אז זהו שלא!!! א' בניסון זה לא יום מהסוג הזה...

א' בניסון זה יום ששייך לאהרן הכהן... לנחשון בן עמינדב... שלא חיים על השפעות מלמעלה... לא בונים על זה... ולא מחכים לזה... אדרבה... אנחנו פה בשביל להשפיע השפעות מלמטה למעלה... (מה שנקרא "מים נוקבין"... מים נקבות... ואז יעלה מן הארץ רוק אז והישקה) אנחנו לא משלבים ידיים ומחכים שהקב"ה יחייך אלינו... אדרבה... אנחנו משתדלים להקדים אותו ולקפוץ למים רגע לפני שהוא שולח את החיוך...

א' בניסון זה לא יום של הבטחתי ונושעתי... אדרבה... א' בניסון זה יום של הבטחתי בלי שום תנאים!!! רבש"ע: אני עבד שלך בכל מצב!!! אני נאמן אליך יתברך בין אם אני אקבל פידבק ובין אם לא...

כן... יש פסוק מפורש שכולנו שרים אותו... "מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור..." יש פה שאלה... תנחש מי שואל את השאלה הזו??

לא תאמין מי... נחשון בן עמינדב!! נחשון קופץ למים... הוא בכלל לא בונה שהקב"ה יעשה איתו נס... הוא קופץ כי ה' ציווה "דבר אל בני ישראל ויסעו..." אני הולך אחרי ה' בכל מצב... ולכן אני קופץ... אבל הופה!!! רק קפצתי למים... ופתאום "הים ראה וינוס..." נחשון בן עמינדב מופתע... "מה לך הים כי תנוס???" מי דיבר על זה... אני קפצתי לים כי ה' ציווה אותי!!! מבחינתי זה שהים ראה וינוס זה מחוץ לתכנית... הנה לך א' בניסון!! זה נקרא תורה שבעל פה!!

כי משה רבינו שמייצג את התורה שבכתב... משה רבינו בתור העומד מצד החתן כן צריך להבטיח הבטחות... התורה שבכתב מלאה בברכות שמגיעות לצדיקים וקללות שמגיעות לרשעים... ע"פ תורה שבכתב מי שצדיק מגיע לו אך טוב וחסד... ולא תהיה

להם לקדש אותם לכהן לי... " ושם כבר הכל מפורט לפרטי פרטים מה צריכים לעשות בימי המילואים...

ואז לפתע מגיע השלב המעשי!!! אם זה בסוף פקודי ובעיקר בפרשת צו שכעת הגיע שעת מעשה... ואז לפתע מתעוררים כל מיני שינויים וחריגות ממה שנכתב בפירוש בפרשת תצווה... שים לב: השינוי נעשה מיניה וביה!! אותו משה רבינו שמסר לנו על פי הגבורה משהו אחד... קעת הוא עושה כל מיני שינויים כביכול שלא נאמרו לנו מפי הגבורה... ועל כל שינוי כזה יש חותמת ופולומבא שנקראת: **כאשר ציווה ה' את משה"!!** (כידוע: כל מקום שכתוב "כאשר ציווה ה' את משה..." זה אומר שיש שם איזה שינוי מסוים ממה שנכתב... ולכן יש שם חותמת נוספת... אישור מפי הגבורה שאכן למרות שזה לא כתוב הרי זה ציווה ה'... אגב: ניסית לספור בשבוע שעבר כמה פעמים כתוב בפרשת פקודי "כאשר ציווה ה' את משה..."??)

וכאן!!! ירדה לעולם תורה שבעל פה- **שהיא דאורייתא גמור...** (כלומר: מה שנקרא הלכה למשה מסיני ודרשות חז"ל שזה דאורייתא גמור למרות שלא נכתב בפירוש בתורה) עצם זה שמשה רבינו מוסר לנו תורה מפורשת!! ואח"כ הוא מורה לנו משהו נוסף או שונה והתורה מסכימה על ידו... זה היה מטרת ההתקלות בימי המילואים ש"ותקהל העדה אל פתח אוהל מועד..." כדי ש"ויאמר משה אל העדה: זה הדבר אשר ציווה ה' לעשות"!! "דברים שתראו שאני עושה לפניכם, ציוונו ה' לעשות"!! (לשון רש"י)

ואת זה משה רבינו מראה לעם ישראל לאורך כל שבעת ימי המילואים... ואז מגיע גולת הכותרת... בסוף יום השמיני... בסיום כל העבודה... ממש ממש בסוף... אז לפתע ישנה פרשה מסתורית... התורה משתפת אותנו ברייעד ומשא ומתן סוער בלומד'ס בין משה רבינו לאהרן הכהן...

ואת שעיר החטאת דרוש דרש משה והנה שורף... ויקצוף... משה רבינו מוסר שם שיעור כללי שלם... למה עשיתם ככה? אולי כי... כי ככה וככה קרה... ואם לא ככה... אז אולי בגלל שככה וככה... בקיצור: משה רבינו רוצה להבין טכנית מה קרה פה... למה החלטתם לשרוף? ומה שהכי תמוה: שהתורה משתפת אותנו בכל המשא ומתן... איך שמשה רבינו שולל את הסיבה הזו ואת הסיבה הזו... איפה ראינו כזה דבר???

אלא שהסיפור הוא: שכל הויכוח שם הוא בדברים שלא מפורשים בתורה אלא נלמדים מאחד מי"ג מידות שהתורה נדרשת בהם... וגם הויכוח מסתיים בזה שאהרן הכהן עונה למשה רבינו... שהוא דן קל וחומר ממעשר שמהסיבה הזו אסור לו לאכול אונן!!! והתורה מסיימת ואומרת: וישמע משה וייטב בעיניו!! ובמילים האלו מסתיימת חנוכת המשכן... מה כתוב בארבעה מילים האלו??

משה רבינו מוסר התורה!! שומע קל וחומר מאהרן הכהן... וייטב בעיניו!! משה רבינו מקבל את זה!! וכאן ירד לעולם תורה מפורשת שכתוב בה בפירוש שיש כזה דבר בבית המדרש שאהרן לומד קל וחומר ומשה רבינו מקבל את הק"ו... וייטב בעיניו זה נהיה דאורייתא!! בזה הסתיים והסתכם הקמת המשכן... בחקיקה של הכח שנקרא תורה שבע"פ ודו"ק.

ורגיש... אבל זה משהו שלא יכול להגיע מצידו... תצפה ממישהו שמייצג אצלך את ה' שיגיד לך את זה... זה חייב להגיע ממך!! ומי שמקשיב למעיים... מעי המו עליו!!! אני מבין שה' מזמין אהבה... ה' מזמין נכונות ונאמנות ללא תנאים... וזהו!!! זה א' בניסן... אל דאגה... מיד אחרי א' בניסן העניינים מתגלגלים במהירות... פתאום המזג אויר מתחלף... והאדים שעלו מלמטה למעלה... פתאום מתהפכים לעננים מלאים בגשמי רצון ברכה ונדבה... בעזה"ש העניינים יסתדרו ועוד יתקיים אבא אליך וברכתך... ה' מגיע טעון ברכות... ועוד ששון ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה...

אבל!!! אבל מי הקדים??? מי ניצח בתחרות?? האם תוכל לציין בסיפוק ולהגיד לרבש"ע: נכון ה'... הושעת אותי וחייבת אלי בסוף... אבל אני הקדמתי אותך... אני הייתי נאמן אליך עוד לפני שחייכת... אני הייתי אחד איתך עוד לפני שזה נהיה הכי משתלם בעולם... אני הסכמתי ללכת אחריך עוד לפני שהארץ הייתה זרועה... לכתך אחרי במדבר!!!

נקדמה פניו בתודה!!! **להקדים** את ה' בתודה... רגע לפני!!!

בניסן עתידים ליגאל... מי יודע מה ילד יום... יתכן שאוטוטו ה' מופיע טעון ברכות ובבת אחת "ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפתי..." אבל יהיו אנשים שיוכלו להגיד בנימה מנצחת: ה' הקדמתי אותך!!! הייתי נאמן אליך עוד לפני שהבנתי... ויהיו כאלו שיזכרו רגע אחד אחרי וחבל... אל דאגה... יהיה טוב!!! השאלה מי יזכה להקדים נאמנות לה'!! את זה אנחנו רוצים להרויח בא' בניסן...

להחליט שאני שמח עם ה' בכל מצב!! נאמן לה' בכל מצב!! מה שיהיה ומה שלא יהיה... די להציב לה' תנאים... די להציב לה' תאריכים... די ולבדוק את ה' ולתלות את כל היידישקייט לה' על כרעי התרנגולת שרק אם הוא יעמוד בציפיות שלנו רק אז אנחנו נאמנים אליו... די שוב ושוב להעמיד את כל היידישקייט שלנו על כל מיני תקוות... בא נחליט שאנחנו אוהבים את ה' בכל מצב... מה יקרה אח"כ?? בא נשאיר את זה פתוח... בא לא נגלה מה ה' מוכן לעשות בשביל מי שמוכנה להיות כלה נאמנת שלו... בא נשאיר את זה בסוד כדי שזה לא יכנס לעוד אחד מרשימות הסגולות... אז הנה... זה השיעורי בית של א' בניסן...

משכלה בארצך... ולמען ירבו ימיכם ובני בניכם... וברגע שיש הסתרת פנים ופתאום רואים צדיק כמו אהרן הכהן שמשכל שני ילדים... מתעוררת שאלה: מפני מה צדיק ורע לו?

ועל זה משה רבינו לא מקבל תשובה מה'!!! למה? כי זה כבר תורה שבעל פה. "שתוק שכך עלתה במחשבה לפני..." זה כבר ביטוי של העומד מצד הכלה... כאן מגיע אהרן ומוכן להביע נאמנות לה' למרות הכל...

זו העבודה וההשפעה שמוטלת עלינו להשפיע ביום א' בניסן!!!

להיות מוכנים להיות נאמנים לה' בכל מצב!!! כן... אמנם סו"ס אנחנו אנשים נורמליים... ואנחנו לא מתעלמים ממשאלות הלב שלנו... לכל אחד מאיתנו יש רצונות ואנחנו מתפללים עליהם ומקוים ומייחלים שה' ישמע את תפילתנו... אבל הההלו... עד!!! עד שהישועה מגיעה... איך אתה בוחר לחיות עם ה'??? למה למה הישועה מתעכבת אצלי? הרי אני בן תורה ואני נותן מעשרות ואני עושה הכל... ובכל זאת העסק תקוע... למה למה? למה?? מי שחי במרמור כזה זכותו!!! בתורה שבכתב אין איסור להיות ממורמר על גזירת ה'... לא יכול להגיע פניה מצידו של הקב"ה: בני יקירי... תהיה נאמן אלי בכל מצב... גם אם אני לא מספק את התוצרת ולא עומד בציפיות...

כזה דבר לא יכול להגיע מלמעלה!!! זה לא יכול להיות תורה שבכתב!!

כזה דבר יכול להגיע רק מתורה שבעל פה!!! אל דאגה... הישועה תגיע... ה' לא יעזוב את חסידיו... אבל עד אז... לבנתיים... כל זמן שעדיין העסק תקוע... קעת זה עניין שלך ואתה תבחר האם אתה מעוניין להיות נאמן לה' ולשמוח איתו ולהיות אחד איתו בכל מצב...

אל תצפה שזה יגיע מלמעלה... ואני מודיע לך מראש: גם אם תלך לכל הפועלי ישועות ותשלח קוויטלאך לכל הצדיקים... אף אחד לא יגיד לך: תקבל באהבה ותסכים לשמוח עם ה' בכל מצב... ולמה אף אחד לא יגיד לך את זה?? כי כשאתה מגיע לצדיק... אתה מגיע אליו בתור איש של ה'... איש שמייצג את ה'... ולכן הוא מצידו לא יכול להגיד לך את זה!!! כי זה לא יכול להגיע מלמעלה... (יעקב אבינו פעם אחת עשה את זה לרחל ואמר לה: התחת אלוקים אני והוא נתבע על זה... כך עונים את המעוקות??) אבל מלמטה!! ורק מלמטה!! אתה מצידך יכול לקבל החלטה... נכון... הצדיק הבטיח... איחל... בירך... מתפלל... עודד... ובהחלט התעודדתי וה' יעזור שתגיע הישועה... אבל אבא שבשמים... שתדע לך: אני איתך בכל מצב!!!

זו פניה שיכולה להגיע רק מצידך!!! והקב"ה מחכה לקריצה הזו!!! ואין מי שיגיד לך את זה... כי שוב: זו תורה שבעל פה!! זה צריך להגיע מלמטה... על זה נאמר: "דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו..." המעיים!!! המעיים מזהות את המסר שנכתב כאן!! כשאנחנו רואים כל מיני התמודדויות שיש היום... ישנה תחושת בטן עמומה שה' רוצה משהו אבל הוא לא מדבר... ה' מצפה למשהו מאוד עדין

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

מהשבוע מתחיל שעון קיץ וזה ההזדמנות שלכם להצטרף ולהקדים בכניסת השבת:

ועל כן צריך לזוהר בזה מאוד ומוטל על כל אדם להזהיר בני ביתו על תוספת שבת וביחוד בימים הקצרים של ימות החורף שרוב נשים מאחרים בהדלקת הנרות עד קרוב לחשיכה רחמנא ליצלן, וראוי להזהיר אותן בנחת ובתוכחה, עכ"ל, וידוע כמה גדולי ישראל שפחדו מהגהיגום והמליצו לנצל סגולה זאת!

וכתוב בספר היסוד ושורש העבודה בשם ספר התגיין: אם נשמתו של אדם בגיהנם בכל יום שישי, מוציאים אותה מגיהנם בעת שהיה רגיל בעולם הזה לשבות, וכן בתוספת מקודש על החול במוצאי שבת המאחר מאחרים אותו שלא להכניסו לגיהנם והממהר ממהרים אותו להכניסו,

הלימוד המיוחד והזועק של הערוך השולחן מפסח לשבת:

הקודמים היו מקדימין הרבה בקבלת שבת, כמבואר בתרומת הדשן סימן א' (ע"ש)..

ב. קשר שני מפסח לשבת: בתחילת ויקהל כתוב: "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש וגו' כל העושה בו מלאכה יומת" (ל"ה, ב') הגאון ר' צבי פסח פראנק בשם הג"ר אריה לויין ביאר הטעם מדוע נכפל העונש כאן אע"ג שכבר כתוב בפרשת כי תשא, וגם הטעם מדוע פתחה התורה ב"ששת ימים תעשה מלאכה", וביאר ע"פ תוס' בפסחים [ב.] שביארו שהאיסור החמור של חמץ שאסור אפי' להראות בפסח, כיון שרגילים בו כל השנה ואפשר להכשל באכילתו, כן הדבר בשבת, כיון ש"ששת ימים תעשה מלאכה", לכן צריך להזהיר עליו עוד ועוד, ולומר את ענשו. (שלל רב)

א. כתב הערוך השולחן בסי' רמ"ב סעיף ה': וז"ל: ולכן יש לאיש הישראלי ליתן ליבו לשמירת שבת קודש ולקבלו מבעוד יום גדול, ולא סמוך לשקיעה, דעפ"ז רבים מהמון ונשים ועמי הארץ מדליקין נרות אחר השקיעה! והרי באיסור חמץ בערב פסח אחר חצות דאינו אלא בלאו ועכ"ז עשו הרחקה כשני שעות! והטעם משום שחמץ מסור לכל (פסחים יב.), וק"ו בן בנו של ק"ו בחילול שבת דאיסור סקילה! ונמסר לכל בני ישראל טף ונשים שיש להרחיק הדלקת נרות הרבה הרבה קודם השקיעה, וכ"ש דרב העיר והיראים מחוייבים להקדים הרבה, כדי שהמון העם שלא יקדימו כ"כ מ"מ לא יבואו לחילול שבת, משא"כ אם הם בעצמם מדליקים סמוך לשקיעה, שהמון העם ידליקו אחר השקיעה, כאשר שמענו כן ראינו בהרבה מקומות!! ובדורות

מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בשם אביו מרן הסטיפלר זצוק"ל: זמן הדלק"נ מסוגל לתפילות, ונחשב כזמן תפילת נעילה, ומעשים מפי הגה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על שמירת השבת

(ג) "כי נר מצוה ותורה אור", וכן דרשו רז"ל (שבת כג ב) האי מאן דרגיל בשרגי הויין ליה בנים תלמידי חכמים:

מעשים נפלאים שסיפר הגה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א איך השפיעו וקידשו שם שמים בדורות קודמים על שמירת שבת: פעם הלכתי בשבת-קודש יחד עם סב-המשפחה שלנו, רבי אריה לויין זצ"ל, ולפתע נכנס ר' אריה לאחד מבתי הקפה הגדולים במרכז העיר, שהחל באותה תקופה לפתוח את שעריו בשבת, תוך גרימת חילולי שבת גדולים. ר' אריה נכנס לבית הקפה, עם השטריימל שלו, התיישב ליד אחד השולחנות, ולא עשה מאומה. יושב ר' אריה ויושב, ויושב. אינו משוחח עם אף אחד, לא מניד ראשו ואינו קורא לאיש. רק יושב ודומם. כך במשך דקות ארוכות. והנה פלאי פלאים, בעל הבית שהכיר את הצדיק, הבין את הרמז. ולא עבר זמן רב עד שניגש אל ר' אריה והבטיח לו שמעתה ואילך הוא ישמור על השבת ולא יפתח את העסק. הישג זה הוא תוצאה ישירה של אהבת הש"י ואהבת ישראל, שפיעמה בליבו של ר' אריה, חמיו של מרן הגרי"ש אלישיב, שמסר כידוע את נפשו על קירוב אחינו בני ישראל לתורה ולמצוות.

ואם הזכרנו את זכותם של אלה המונעים מיהודים לעבוד בשבת, מן הראוי לספר מה שאירע לנו פעם בחולון. בערב שבת אחד בין השמשות, יצא יהודי בשם הרב סלובטיצקי לפקח על סגירת

נשאל מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל על משפחה שזכו לילדים טובים, איך זוכים לכך? ואמר, אבא שלי מרן הסטייפלר זיע"א אמר שיש לגברים תפילת נעילה פעם בשנה, ואילו לנשים יש תפילת נעילה בכל שבוע. וכשאמא מתפללת ומוזילה דמעות על צאצאיה כל שבוע בהדלקת נרות שבת הרי יש לזה כח של תפילת נעילה, ואכן ידוע שזמן התוספת שבת הוא זמן מסוגל מאד לתפילה, וכן אמר גם האמרי אמת זצוק"ל.

יצויין שמרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל הסביר שיש עניין גדול לתת צדקה לפני הדלק"נ, מאחר ותפילה לאחר מצוה שאינה חייבת (צדקה), מתקבלת יותר מאשר תפילה לאחר מצוה שחייבת (הדלק"נ) ובפרט שכך בזכות שני המצוות והתפילה והקדמת הדלק"נ תהיה עת רצון גדולה.

וכבר כתב הרבינו בחיי (שמות יט ג) כה תאמר לבית יעקב. אלו הנשים... שהאשה הטובה היא סיבה לתורה שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצוייה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין כדי להמשיך אותו אחר לימוד התורה מנעוריו, (משלי כב, ו) "וגם כי יזקין לא יסור ממנה". ולכך ראויה האשה להתפלל לשם יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת שהיא מצוה מוטלת עליה שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפילה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה, ובזכות נר שבת שהוא אור תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אור שנאמר (שם ו),

“מדוע רשמת סכום הגדול במאתיים שקלים ממה שאמרתי לך?” והיהודי השיב: “בתורת ישראל אנחנו מצווים על מלאכת כתיבה בשבת-קודש, וכל שתי אותיות שכותבים היא מלאכה בפני עצמה, לכן כתבתי ‘אלף’, מפני שמילה זו היא בת 3 אותיות בלבד, לעומת ‘שמונה מאות’, שיש בה 9 אותיות, ורציתי להקל במלאכת-שבת... הדברים שהפליאו במאוד את הרופא-הגוי, התפרסמו אף הם ברבים, וגרמו לקידוש שם שמים גדול, כשאומות העולם ראו שיהודי מוכן לשלם יותר כסף, ולהקל על עצמו את המלאכה בשבת.

איך זכו הורי הרמ"א לבן שהאיר עיני ישראל:

מסופר מעשה נפלא על הגביר ר' איסרל שהיה לו חנות גדולה למכירת בדי משי יקרים והיה מנהגו כאשר הגיע חצי היום בערב שבת לסגור את חנותו ולהתכונן לקראת השבת פעם אחת נתקנא בו הס"מ ובא לנסותו והתלבש בדמות שר גדול ולקח הרבה סחורות יקרים ועשה השוואה על כל אחד ועדיין לא מדד כמה אמות יש בכל אחד ובתוך כך הגיע חצי היום והלך הגביר לסגור החנות כמנהגו והשר התחנן לו שיתן לו הסחורה ולא רצה והפסיד ר' איסרל מעות הרבה וכבדוהו מן השמים עבור זה בבן קדוש רבנו הרמ"א מאורן של ישראל.

במלאות שנה להסתלקותו של רשכבה"ג מרן שר התורה רבינו הגדול הגר"ח קניבסקי זצוק"ל דברי חיזוק בענין תוספת שבת בזמן קבלת שבת ותפילת מנחה גדולה בערב שבת

ובאים לידי קטטות, וכן מבואר בגיטין דף נ"ב, ולפעמים גם מתוך לחץ נכנסים לעשות דבר האסור אחר שקיעתה של החמה (ובפרט בימי החורף הקצרים) אשר זה מאד חמור". וטוב מאד להתרחק ולמנוע מלעשות דברים האסורים בשבת חצי שעה לפני השקיעה (ובודאי שאין הדברים אמורים לאותם המקומות אשר מקדימים להדליק נרות שבת 40 דק' קודם השקיעה), באופן שלא יקרה חלילה שיכולים לעבור אחרי השקיעה. ושכר עושיה אין לשער

חזקו בזה ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

אהרן יהודה ליב שטינמן

ג"א מצטרף לדברים נכונים וברורים אלה חיים קניבסקי

מרן רשכבה"ג בעל ה"אילת השחר" זיע"א יחד עם מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כתבו לפני כמה שנים וז"ל: בתו"ד: ובאנו בזה להציע להתחזק ולהרבות בלימוד התורה ברציפות, ובפרט בימים שיש בהם רפיון כגון ימי שישי ושבת, אשר הרפיון בהם רב, ולקבוע בהם סדרים שיתחזקו בהם מאד בלימוד התורה. וראשי הישיבות יעוררו על דבר זה, ובנוסף לזה עלינו להתחזק בתפילה ובתחנונים לפני אדון כל לבטל מעלינו כל הגזירות... מרן הגר"ח הוסיף בזה"ל: "כל הדברים הנ"ל פשוטים וברורים וזו הדרך היחידה לבטל הגזירה".

וכן כתבו מנהיגי הדור מרן הגר"ח קניבסקי ויבדלחט"א רבינו הגדול מרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין שליט"א בעת חוליו של מרן רבנו הגראי"ל שטינמן זיע"א:

בס"ד, אור לה' טבת תשע"ז באשר רבנו מרן רבי אהרן יהודה ליב בן גיטל פיגא שליט"א שכל הדור צריכים לו, שרוי במצב קשה, וזקוקים אנו לרחמי שמים מרובים, וכבר אמרו חז"ל בת"ח שחלה, צריך שיחלה עצמו עליו שנאמר ואני בחלותם לבושי

החנויות, והגיע לחנות אחת שהיתה פתוחה, ולקוחות רבים גדשו את מבואותיה. הרב סלוביטצקי ניגש אל בעל החנות וניסה לשכנעו שינעל את חנותו, אך זה סירב בעקשנות. בשלב מסוים ניגש הרב סלוביטצקי אל המזווה שהיתה בפתח החנות, ואמר בקול רם לעיני כל הנוכחים: "אני פונה אלייך המזווה, כדי שאת תהיי עידיה לאחר מאה ועשרים שנותיי, שקיימתי את מצוות התוכחה שלי, וניסיתי בכל כוחי לשכנע את בעל-הבית שישגור את החנות, ואף גם תמשיכי להעיד לפני ריבון העולמים שהוא, החנווני, לא סגר את החנות..."

המחאה נעשתה בתקיפות רבה, ומיד לאחמ"כ יצא מהחנות. ומה היה הסוף? מיד בתום דבריו של הרב סלוביטצקי הפך המוכר את עורו וציווה על כל הלקוחות שהיו בחנות לעזוב את המקום וסגר את החנות. ללמדך שלעולם אסור להתיימשך מנשמה של יהודי, שנחצבה ממרומים, ותשוקתה לקיים את רצון בוראה.

נכתוב עכשיו על מעשה נוסף. בחולה יהודי שהזמין בשבת רופא גוי שיטפל בו, והרופא דרש כתשלום 800 שקלים. ליהודי לא היה מזומן והוא נאלץ לשלם בצ'ק. עכשיו תשמעו כיצד קידש יהודי זה את שמו יתברך: הוא הוציא צ'ק ורשם עליו לא שמונה מאות ש"ח, אלא אלף ש"ח!!! הרופא התפלא מאוד, ושאל:

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שנשאל מה לומר בכנסי "תוספת שבת" להקדמת זמן כניסת השבת אמר לחתנו הגאון רבי יצחק קולדצקי שליט"א שיאמר את המשנ"ב בסי' רנ"ו ס"ק שמבטיח שכל מי שמזרז אחרים לקבל שבת בזמנה יזכה לבנים גדולי ישראל! ושיוסיף שכשהמשנ"ב אומר שזוכים לבנים גדולי ישראל זה לא סגולה אלא זה פסק הלכה מהחפץ חיים וודאי שזה יתקיים,

והוסיף הגר"ח זצוק"ל שלא רק מי שמזרז אחרים להוסיף ולהקדים בכניסת השבת אלא כל מי שמתחזק בזה יחד עם הציבור שמתחזקים בזה מובטח לו מהחפץ חיים שיזכה לבנים גדולי ישראל. וכן הח"ח פעמים רבות אמר סגולה זו למחכים לזרש"ק ולרפואת חולים וכן פוסק הפרי מגדים בסי' רנ"ו, "והמוסיף מחול על הקודש מוסיפים לו חיים" עכ"ל.

וידוע שרבינו היה מעורר אלפי פעמים להקדים את כניסת השבת, ולנצל את ימי השישי שבת, ונביא מדבריו בזה:

וידוע שרבינו עורר מאד גם לימר מזמור שיר ליום השבת לפני השקיעה, לחשוש לדברי השל"ה שהאומרה לאחר שקיעה גורם לסכנה רבה, ולכן הורה שבבתי כנסיות שיגמרו קבלת שבת לאחר השקיעה יאמרו בציבור מזמור שיר נוסף לפני קבלת שבת, ולכן גם מרן אמר קבלת שבת לבדו בביתו, כדי לאומרה מוקדם, ובכ"ז הורה שמייד בתחילת קבל"ש נחשב שמקבלים שבת,

וז"ל המכתב שנכתב בכתי"ק של מרן רשכבה"ג הגראי"ל שטינמן זיע"א שאיליו הצטרפו רבותינו מרנן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל והגר"ג קרליץ זצוק"ל, ומרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל הוסיף וז"ל: ג"א מצטרף לדברים הנכונים והברורים הנ"ל חיים קניבסקי, וז"ל המכתב:

"כרגיל אנשים קרוב לשקיעת החמה בערב שבת מאד לחוצים

שק וגו', ועלינו להרבות בתפילה ותחנונים לרפואתו השלמה, ולהוסיף חיזוק בלימוד התורה. ובפרט ראוי לחזק הלימוד ברציפות בתחילת הסדר, ולקבוע זמן ללימוד התורה בימי שישי ושבת קודש. והקב"ה יחוס עלינו ועל שארית פליטת ישראל ויקבל תפילתנו ברחמים.

מכתב נוסף ממרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל וממרנן ורבנן המופיע בספר "תוספת שבת כהלכתה" (ד' טבת תשע"ה)

כידוע שתוספת שבת דאורייתא וכמובא במשנה ברורה (סי' רס"א סקי"ט), ושכר מצוה זו גדול עד מאד, ואיתא בזהר (תיקוני זוהר מ"ח) "כל המוסיף מוסיפין לו", וכמבואר בפרי מגדים (סי' רנ"ו)

מתוך שו"ת מרתק מרשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ע"י נאמנו הגר"א מן שליט"א

שאלה ה. כמה זמן נוהג מרן שליט"א לקבל שבת לפני השקיעה [דהיינו באיזה שעה מרן מדליק נרות שבת], והאם ראוי לכל אחד לנהוג כן.

תשובה: בצפירה הראשונה [של ב"ב שזה 40 דקות קודם השקיעה] וראוי לכל אחד לנהוג כן.

שאלה ו. האיך הלכה למעשה בגברים ונערות שלא מדליקים נרות האם צריך לקבל בפה תוספת שבת או מספיק במה שפורש ממלאכה וחושב בלבו שלא לעשות.

תשובה: בטח בפה

שאלה ז. לפי מה שכתב השל"ה "ומדת חסידות וקדושה יתירה היא להיות מוכנים לצורך שבת במלאכות כבודות בחצות, ומחצות ואילך יהיה העסק הכל בקדושת שבת דהיינו בהתעוררות תשובה ובתיקוני מעשים ובלמוד התורה ככה יעשו כל בני ביתו עד זמן הדלקת הנרות וסימנך ל"א תעשה כל מלאכה כי בהתחלת קדושה מחצות ואילך ובתוספת שעה במוצאי שבת שצריך להוסיף מקודש על החול הרי ל"א שעות"

האם לפי השל"ה יש ענין שלא לעשות אף מלאכות שקשורות לשבת כגון הכנת מאכלים באופן שיש בזה מלאכה וכל כיוצא בזה וכן נכלל בדבריו שלא לכתוב חידושי תורה. או שכוונתו רק שלא לעשות מלאכות שלא לצורך שבת, וצורך מצוה. אבל מלאכות לצורך שבת ולצורך מצוה מותר גם לדעת השל"ה.

תשובה: מה שלצורך שבת מותר, על זה לא מדבר השל"ה. ודברי תורה מותר אם יש חשש שישכח הדברי תורה.

שאלה ט. האם מי שרוצה לקבל שבת לפני הזמן הכתוב בלוח, אבל יודע בעצמו שלא יוכל לעמוד בקבלה זו לתקופה ארוכה האם עדיף לקבל על עצמו כמה שיכול, או שעדיף שלא יקבל על עצמו כלל כי כבר אמר הסטייפלר שקבלה שיודע שלא יוכל לעמוד בו בתמידות עדיף שלא יקבל כיון שלהתחיל דבר טוב ולהפסיק, לפעמים זה יותר גרוע ממי שלא התחיל כלל.

תשובה: מה שכתוב בשם הסטייפלר זה נכון אבל אם יקבל על עצמו בלי נדר זה בסדר.

י. כתוב בסידור השל"ה "שיזהרו לומר מזמור שיר ליום השבת קודם שקיעת החמה דאי לאו הכי המזיקים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתעוררים ממקומם להזיק עיי"ש והובא דבריו בערוה"ש רמ"ב סעי' מ', ויש לעיין בשני דברים א. האם לכתחילה יש לחוש לדברי השל"ה ב. האם זה נכון מה ששמעתי אומרים בשם מרן שליט"א שעיקר הזמן של אמירת קבלת שבת

דברי הגר"א מן שליט"א למרן זצוק"ל: כתב הזוהר הקדוש תיקון מ"ח דף פ"ה [מתורגם] צריך האדם בשבת לשנות במלבושיו ובהדלקת הנרות ובמאכלים. וצריך להיות מוסיף מחול על הקודש, וכל המוסיף [מחול על הקודש] מוסיפין לו נפש יתירה בשבת, וכל הגורע גורעין לו ההיא נפש יתרה.

עוד כתב הפרי מגדים סי' רנ"ו א"א סק"א והמוסיף מחול על הקודש, מוסיפין לו חיים עכ"ל. עוד כתב בספר רמזי שבת בשם רבי יוסף ג'קטיליה זצ"ל (לבעל ה'שערי אורה') "השבת קודש וסביבותיה יושבים חילות של חול. ולפיכך צריך אדם שלא יקצר גבול הקודש ולא יכניס טומאה בהיכל שלא יאמרו עליו 'ארור משיג גבול רעהו', אבל ירחיב גבול לשכינה, ובהיותו מוסיף בשבת בכניסתו וביציאתו מחול אל הקודש נמצא שהוא מוסיף ומרחיב גבול הקודש, ובזכות זה בהיותו קורא ה' בצרה מרחיב לו ה' גבול הקודש ומקצר גבול הצרה וזוכה לנחלה בלי מצרים' עכ"ל. כתבו בספרים [משפט צדק ועו"ס] שרבנו האר"י אמר לאחד 'סגולה לבנים - שיזהר מאוד וגם יזהיר לאחרים על תוספת שבת בערב שבת ובמוצאי שבת.

כתב הבן איש חי [בניהו עוקצין ג, י"ב] הברכה הגשמית של ימי החול שבאה בזכות השבת הוא חלק התוספת שהוא מה שמקבלים שבת מבעוד יום נמצא ישראל זוכין לעושר וברכה בזכות השבת - אך לא מחלק שבת העיקרי שהוא מן התורה אלא מן התוספת שהוסיפו חז"ל עכ"ל.

שאלה א. האם לאור כל הדברים האלו שתוספת שבת סגולה לנפש יתירה, לבנים, לרפואה, ליניצל מצרות שונות, לפרנסה, לעשירות, האם זה דווקא כשמוסיף יותר מהזמן הכתוב בלוח אבל מי שמקבל רק מתי שכתוב בלוח, שלא עשה איזה תוספת מיוחדת יתכן שאין לו את כל ההבטחות האלו.

תשובה: שתוסיף על מה שכתוב בלוח.

שאלה ב. האם באמת נכון לומר לכל מי שזוקק לישועה שמלבד מה שמקבל על עצמו להתפלל, יתאמץ יותר בתוספת שבת. תשובה: כן.

שאלה ג: האם אפשר לומר לנשים שתוספת שבת זה סגולה בדוקה וחזקה לרפואה להצלחה בחינוך הילדים לפרנסה ושלום בית וכל מה שהוא צריך.

תשובה: כן.

שאלה ד: כמה זמן כדאי להוסיף.

תשובה: קצת יותר מהלוח כמה שיכול ולומר בלא נדר.

תשובה: בודאי בלי ספק עדיף מנח"ג.

שאלה יב. המתפלל מנחה סמוך לזמן הדלק"נ שיש לקבל שבת מיד לאחר תפילת שמונה עשרה בלחש מה יעשה כשהתחיל החזן כבר חזרת הש"ץ?

תשובה: יכול לקבלו אף באמצע חזרת הש"ץ אלא שאז יקבל במחשבה ולא ידבר באמצע חזרת הש"ץ. אבל לכתחילה צריך להתפלל מנחה גדולה. ובסוף דבריו אמר שוב כל מי שיקבל על עצמו תוספת שבת זה זכות גדולה להנצל מכל פגעים רעים והצלחה בחינוך יוצאי חלציו ופרנסה ושפע בכל העינים.

השמירה הנצרכת בשבת ובפסח - שיחת הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א ר"י ארחות תורה

ולכן המחלל שבת הוי מומר לכה"ת כיון דשבת שקולה כנגד כל המצות.

והנה מצינו בתורה לגבי שבת ולגבי פסח דכתיב בקרא לשון שמירה, [שמור את יום השבת] (דברים ה יב), 'ושמרתם את השבת' (שם יד), 'ושמרו בני ישראל את השבת' (שם טו), 'את שבתותי תשמורו' (שמות לא יג), ויקרא יט ג, יט ל, כו ב), 'ושמרתם את העבודה הזאת' (שמות יב כה), 'ושמרתם את הדבר הזה' (שם כד), חג המצות תשמור' (שם כג טו), 'שמור את חדש האביב' (שם לד יח ודברים טז א), ובמשך חכמה (שמות יב יז) ביאר בזה דנקט הכתוב ל' שמירה בשבת ופסח, ושמירה בכל מקום הוא לא תעשה ולכן בשבת כל העשין שבו כלא תעשה, ומשו"ה נשים מצוות בעשין דשבת, וכן בפסח עשין שבו יש להן דין לא תעשה, ונשים חייבות במצה דכל ישנו בלא תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה, וביאור הדבר דל' שמירה שייך בפרט בשבת ופסח, לכא' הוא כיון דשבת קודש הוא יסוד האמונה, וחג הפסח בא לחיזוק האמונה במציאות ה' שהוציאנו ממצרים, ולכן בהנך מצוות נקט הכתוב ל' שמירה, וגם נשים מצוות במצוות אלו, כיון דצריך לשמרם מאוד משום דיסודן הוא אמונה במעשה בראשית וב'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.

...ולכן למעשה מה שמוטל עלינו הוא להתחזק בשמירת השבת בכל פרטיה ובלימוד הלכותיה, והנה בהא דכתיב בקרא על שבת 'את שבתתי תשמורו', עי' במשך חכמה (ויקרא כו ב) דקאי על שבת הארץ ועל שבת בראשית, ופירש דל' הכתוב 'שמירה' הוא על סייג, וזהו יש בשביעית ובשבת דיש בהם דין תוספת שביעית ותוספת שבת, וא"כ בודאי ראוי להתחזק לעשות שמירה וסייג לשבת, במה שהיה מעורר רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל לפרוש ממלאכה לכה"פ חצי שעה קודם שקיעה"ת, ולהשתדל שלא לעשות מלאכות עד הרגעים האחרונים, שזהו ממש בבחינת שמירה וסייג לשבת קודש.

ועי' שנתחזק בשמירת השבת כראוי בודאי זהו יוסיף זכויות והשפעה לשמירת השבת אצל כל כלל ישראל, ויה"ר שנזכה למש"כ הרמב"ם שם 'וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כוחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר אז תענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר'. (ליל שישי פר' בהר אור ליי"ב אייר תשע"ט, נאמר בביהמ"ד חניכי ארחות תורה)

הוא קודם השקיעה ואלו שאומרים אחרי השקיעה זהו רק בגדר תשלומים כמו מי שמשלים פסוקי דזמרה אחרי התפלה.

תשובה: א. בודאי לחוש לדברי השל"ה. ב. מה שאומרים בשמי זה נכון. [הוספה מזמן אחר] אמנם בדיעבד כשלא אמר קודם שקיעה יכול לומר אחרי השקיעה שלא גרע מאמירת תהלים.

שאלה יא. מצוי מאוד שבעש"ק מחמת הלחץ מתפללים מנחה ברגע אחרון ולא מספיקים להוסיף תוספת שבת האם אפשר לומר לאברכים שראוי ביום ששי להתפלל מנחה גדולה כדי שלא יקבלו שבת ברגע אחרון.

הרמב"ם בסוף הל' שבת כ' השבת ועבודה זרה כל אחת משתייהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה, והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד ע"ז ושניהם כגוים לכל דבריהם עכ"ל, ומבואר ברמב"ם דיסוד הדין דמחלל שבת נעשה מומר לכה"ת הוא משום דשבת וע"ז שניהם מצות חמורות דשקולות כנגד כל המצות, [ודלא כטעם שכ' רש"י בחולין ה' דמחלל שבת כעובד ע"ז, דכופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית, אלא הטעם משום דשני המצות הללו שקולות כנגד כל המצות ולכן בשניהם הוי כמומר לכה"ת].

ומקור האי מילתא הוא בירושלמי ספ"ג דנדרים וז"ל בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו שהשבת שקולה כנגד כל המצות שבתורה, בתורה דכתיב "עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורת"י וכתוב "ראו כי ה' נתן לכם את השבת", בנביאים דכתיב "זימרו בי הבנים בחוקתי לא הלכו וגו'" וכתוב "שבתותי חיללו מאד וכו'" ומבואר דשבת שקולה כנגד כל המצות, ופירש הרמב"ם דלכן מחלל שבת הוי מומר לכל התורה כיון דשבת שקולה כנגד כל המצות, ובסוף פרשת השבוע פר' בהר כתיב (ויקרא כו ב) 'את שבתתי תשמורו', וכ' האוה"ח הק' צריך לדעת למה חזר הכתוב וצוה כאן על השבת, ונראה שנתכוין להסמיק מצות שבת למצוה שלפניה דכתיב לא תעשו לכם אלילים וגו' לומר כשם שע"ז שקולה ככל התורה גם מצות שבת שקולה ככל התורה כולה'.

והחפץ חיים האריך בהקדמה למשנ"ב הל' שבת כי הרמ"ח מצוות שבתורה שהטיל השם יתברך על האדם לזכרם ולשמרם הוא נגד הרמ"ח אברים שבאדם, וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים יש שאין הנשמה תלויה בהם כמו היד והרגל וכדומה דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאד אף על פי כן נקרא רק בשם בעל מום, ויש שעל ידי חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו ששם הוא מקור החיים, כן הוא גם כן בעניני מצוות השם יתברך, ויש ענינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות נפש הקדושה כמו אמונה בה' ובתורתו, וענין שמירת שבת שהוא גם כן יסוד האמונה, דאם יחסר לו ענינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה, וכשהוא חי בעולם הזה הוא חי רק בנפש הבהמית שלו ולא יהיה לו במה להקים בעת התחיה,

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדרים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040.

לפרטים והנצחות או להצטרפות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324@gmail.com
לשמיעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטלפון 073-251124

בירור הלכה

פרשת ויקרא

בירורי הלכה
אקטואליים מתוך
הסוגיות והפוסקים

הנידון - להשכיר דירה למחלל שבת

יש לדון בכמה אופנים - א' להשכיר צימר או חדר במלון למחלל שבת שיש לו דירה משלו. ב' להשכיר דירה למחלל שבת שאין לה דירה אחרת, באופן שיכול למצוא לשכור דירה מגוי. ובאופן שיכול למצוא לשכור דירה רק מיהודי. ג' להשכיר למחלל שבת חנות או עסק שיעבוד בו בשבת.

דנהרא ואין בזה לפנ"ע. ומאידיך הגר"א יור"ד סימן קנ"א נראה דלהלכה אף שיכול להשיג מגוי אחר יש בזה לפנ"ע. ובמ"ב סימן שמ"ז ס"ק ז' הביא מח' זו ולא ברור מה הכריע להלכה. אולם רבים מגדולי האחרונים כתבו שהעיקר להלכה דאין בזה לפני עיור, וכ"כ כמה מפוסקי זמנינו. (ויש שכתבו דלהלכה יש להחמיר בזה).

דבר שוודאי המחלל שבת ישיג מגוי כגון דירה, רכב, ודברים הנצרכים לו - יש שכתבו שבגוונא שוודאי ישיג ה"ה כאית ליה מדידיה, ובזה אף לגר"א ודעימיה אפשר להקל. אולם החזו"א יור"ד ס' ס"ב י"ג כתב דאף בדבר שוודאי ישיג מגוי לגר"א ודעימיה אסור.

יש אפשרות למחלל שבת להשיג מיהודי אחר

מה הדין שיש לו אפשרות להשיג מיהודי אחר - נח' הפני משה והמל"מ האם יש בזה לפנ"ע, דעת הפני משה ח"ב סימן ק"ה דבכה"ג אין המשכיר עובר על לפנ"ע כיון דיכול לשכור מאחר, וכ"כ בשו"ת כת"ס יור"ד פ"ג וכ"כ הכנה"ג יור"ד קנ"ט. ומאידיך המשל"מ הל' מלוה ולוה ה' ב' כתב דכיון דגם האחר יעשה איסור לכן המשכיר עובר על לפנ"ע. וכ"כ חכמת אדם כלל ק"ב, וברכ"י חו"מ ט'.

לענין הלכה - כתבו כמה מהאחרונים דיש להחמיר כהמל"מ ובפרט בדאורייתא, וכ"כ פוסקי זמנינו דהעיקר להלכה כסברת המל"מ.

איסור מסייע

כתבו הראשונים שאף במקום שאין איסור לפנ"ע כגון בחד עברא דנהרא, מ"מ יש איסור דרבנן של מסייע, כ"כ תוס' בשבת ג' והרא"ש והר"ן בשבת שם, והר"ן בע"ז ו',

בגמ' ע"ז ו' איתא "מנין שלא יושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבן נח ת"ל ולפני עור לא תיתן מכשול". מבואר בגמ' דאיסור לפנ"ע הוא רק שהאיסור והאדם נמצאים בתרי עברי דנהרא, דהיינו שהנכשל לא היה נכשל ללא שנתנו לו את המכשול, אולם אם האדם והמכשול נמצאים בחד עברא דנהרא היות ויכול לעשות האיסור ללא המכשיל אין בזה איסור לפנ"ע.

וכתבו הראשונים בע"ז ו' דבכלל איסור לפני עיור, אסור גם להושיט לישראל מומר דבר איסור, ומבואר שדין לפני עיור שייך אף באופן שהנכשל הוא מזיד.

ובגמ' ע"ז כ"ב מבואר דאף אם נותן חפצא דהיתרא למומר יש בזה משום לפני עיור, דאיתא בגמ' שם דאסור להשכיר שדה לכותי דהוא יעשה בה מלאכה בחוה"מ ואיכא איסור לפנ"ע.

וכן הביא להלכה המ"ב סימן רמג ס"ק ב' דאסור להשכיר מרחץ לישראל מומר שיעשה בה מלאכה בשבת ואיכא בזה לפנ"ע.

יש למחלל שבת אפשרות להשיג מגוי

מה הדין שיש לו אפשרות להשיג מגוי אחר - כמה ראשונים כתבו שאם אין כעת את האיסור לנכשל אבל יש לו אפשרות להשיג מגוי אחר, הרי"ז חשיב כחד עברא דנהרא ואין בזה לפני עיור. (כ"כ המרדכי ע"ז ס' תשצ"ה, וכ"כ המאירי ע"ז ו', וכן מבואר בתוס' חגיגה י"ג, וברמ"א יור"ד ס' קנ"א א' הביא דעה זו להלכה).

ומאידיך יש ראשונים דס"ל דאף שיכול להשיג מגוי אחר מ"מ כיון שאין לנכשל את האיסור חשיב תרי עברא דנהרא ויש בזה איסור לפנ"ע. (כ"כ באור"ז ע"ז ס' ק"ל, וכן משמעות תוס' בנדרים ס"ב, וכן משמעות התרמה"ד ס' רצ"ט).

לענין הלכה - הרמ"א יור"ד קנ"א א' והמג"א א"ח סימן שמ"ז פסקו דאם יכול להשיג מגוי אחר הרי"ז חשיב כחד עברא

איסור מסייע לפני עשיית העבירה

נח' הפוסקים האם יש איסור מסייע לפני עשיית העבירה. רש"י גיטין סא' כתב "איסור לסייע לעוברי עבירה בשעת העבירה", ומדבריו נראה דהאיסור הוא רק בשעת העבירה, וכ"כ כמה אחרונים שאין איסור מסייע לפני שעובר עבירה, כ"כ בשו"ת כת"ס יור"ד פ"ג, ובשו"ת בנין ציון ט"ו, ובשו"ת משיב דבר ח"ב ל"א, ובשו"ת מהרש"ם ח"ב קפ"ד.

ומאידך בריטב"א ב"מ ה' נראה דיש איסור מסייע אף לפני עשיית העבירה

באמת מהנידון דאסור למכור לגוי בהמה מחשש ע"ז, לכאורה מוכח דיש איסור מסייע אפי' לפני זמן העבירה. וכן נראה דפסק המ"ב דהנותן לאדם שלא יברך לאכול ה"ה מסייע ואסור.

לא נותן האיסור עצמו ואיכא ספק אם יקח

האיסור אין בזה משום לפני

בריטב"א ע"ז סג' כתב קולא בלפנ"ע דאם לא נותן האיסור עצמו ואיכא ספק אם יקח האיסור אין בזה משום לפני. ולפי דבריו פעמים שמשכיר דירה לחילוני אי"ז וודאי דיעשה איסור דיש הרבה מסורתיים והיות ולא נותן לו חפצא דאיסור ואפשר שלא יעבור על איסור אפשר להקל. ומ"מ אם וודאי לנו שיעבור על איסור אפשר שיהיה אסור. (ועי' להלן מה שיתבאר ששכירות בית כיון שאי"ז מוגדר שנותן לו חפצא דאיסורא אפשר דאף לריטב"א יהיה מותר אפי' שבוודאי יעשה איסור).

ההיתרים של המהרש"ם

באמת במהרש"ם ב' קפד' דן בנידון זה האם מותר להשכיר למחלל שבת, וכתב דאם יכול לשכור מאחר אין בזה איסור לפני"ע (וכוונתו או כיון שיכול לשכור מגוי אין בזה לפני"ע, או שכוונתו דאף אם יכול לשכור רק מישראל אין בזה לפני"ע, כיון דס"ל דהעיקר להלכה כהפני משה דאף שיכול לשכור מישראל אחר אין בזה לפני"ע). ונשאר רק איסור מסייע, ולזה כתב כמה קולות. א' אין איסור מסייע לפני שעובר עבירה כמ"ש שו"ת כת"ס יור"ד פג', והכא השוכר יעשה את האיסור רק בשבת - ב' עוד כתב דהכא לא נותן לו את גוף האיסור אלא הוא רק יעשה האיסור באויר הבית - ג' עוד כתב דשמא ימות עד שבת או יעשה תשובה - ד' עוד כתב דהיות ועיקרו לימי החול אין בזה איסור מסייע. (ה' כמשנת' יש צירוף נוסף להקל כדעת הש"ך דבמומר אין איסור מסייע).

דברי האגר"מ דבר שעיקרו להיתר אין בו

לפני"ע

באגר"מ או"ח ב' סו' דן בזה וכתב דאין איסור לפני"ע היות ויכול לשכור מאחר. ומצד איסור מסייע אפשר להקל כמ"ש הש"ך דבמומר אין איסור מסייע, ואף לחולקים על הש"ך מ"מ היות ואי"ז מיוחד רק לעבירה אין בזה מסייע - ולכאורה

ומאידך יש ראשונים שכתבו דאין איסור מסייע, כ"כ הראביה בע"ז ב', וכ"כ המרדכי ע"ז תשצה', וכ"כ ר' ירוחם נתיב יד' ח"ז.

הדרכ"מ יור"ד סימן קנא' נקט דתוס' והרא"ש בע"ז שהתירו לתת למומר בחד עברא דנהרא ס"ל דאין איסור מסייע. (ולדבריו עולה בזה סתירה בתוס' והרא"ש).

ומאידך הש"ך והגר"א דחו דבריו וכתבו דוודאי בישראל יש איסור מסייע דהרי יש חיוב להפרישו מאיסורא, משא"כ בגוי או מומר אין חיוב להפרישו מאיסורא ולכן אין בזה איסור מסייע.

להלכה - הרמ"א יור"ד קנא א' הביא מח' בזה וכתב דנהגו להקל וכל בעל נפש יחמיר.

ומאידך כמשנת' בש"ך שם מבואר דבישראל יש איסור מדרבנן משום מסייע, וע"ע גר"א יור"ד שם ס"ק ח'. וכן עולה מדברי השו"ע או"ח סימן שמ"ז למש"כ המג"א ס"ק ד' והט"ז ס"ק א' דאיכא איסור מסייע. ובמ"ב סימן שמ"ז ס"ק ז' הביא להלכה את דברי הראשונים והפוסקים שיש איסור מסייע.

האם יש איסור מסייע בגוי

נח' הפוסקים האם בגוי יש איסור מסייע, ע' רמ"א יור"ד קנ"א, ומאידך ע' בש"ך ובגר"א שם, וע"ע במג"א או"ח שמ"ז ובגר"ז שם. ולדינא המ"ב שם סתם דבגוי אין איסור מסייע.

האם יש איסור מסייע במומר

נח' הפוסקים האם במומר יש איסור מסייע. דעת הרמ"א שם, והמג"א או"ח שם, והגר"ז שם, דיש איסור מסייע במומר, ומאידך הש"ך יור"ד סימן קנ"א כתב דבמומר אין איסור מסייע, וכ"כ בדג"מ שם ופת"ש שם.

בדעת הש"ך נח' האחרונים האם התיר רק במומר גמור, או אף בכל אדם שבא לעבור במזיד, (עי' בדג"מ שם, ובהג' חת"ס שם, ובאבנ"ז יור"ד קכ"ו ד).

מסייע באיסור דרבנן

ברמ"א או"ח קס"ג ב כתב "אסור להאכיל למי שלא נטל ידיו משום לפני"ע. וכתב המג"א שם ס"ק ב' לדון בגוונא שהלחם שייך לאוכל דאין בזה לפני"ע, האם יהיה בזה אסור מדרבנן מחמת מסייע.

ובפרמ"ג א"א או"ח קס"ג ס"ק ב' כתב לבאר בדעת המג"א דאפשר דבאופן שהאיסור הוא דרבנן אפשר להקל משום דהוא גזירה לגזירה. ומיהו במ"ב שם ס"ק י"ב כתב דיש מסייע אף באיסור דרבנן.

לא נותן לו חפצא דאיסורא

נראה לבאר יסוד שהוא הבסיס להא דמותר להשכיר דירה למחלל שבת.

באמת נראה לומר דמה שמצאנו איסור לפנ"ע הוא היכא שנותן לו את גוף האיסור כגון נותן יין לנזיר, אבל שנותן לו דבר שהוא בעצמו היתר ועיקרו עומד לתשמישי היתר ורק השוכר בוחר להשתמש בו באיסור אין בזה איסור לפנ"ע ואין בזה איסור מסייע, (ולענין איסור מסייע יש גם את הקולות דלעיל).

וראיה לזה מהא דאיתא במשנה בשביעית פ"ה מ"ו אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרן בשביעית מחרשה וכל כליה... זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור, לאיסור והיתר מותר.

ובמשנה ח' שם איתא ב"ש אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית וב"ה מתרים מפני שיכול לשוחטה. מבואר דמותר למכור למומר חפץ המיועד לאיסור דהיינו שור העומד לחרישה, כיון שיכול להשתמש בשור תשמיש היתר ע"י שחיטה.

ולכאורה יל"ע דהא מבואר בגמ' ובפוסקים דאסור להשכיר למומר שדה ומרחץ, והרי גם שם יכול להשתמש בו בהיתר.

ע"כ צ"ל דשמשכיר לו מרחץ או שדה הרי הם מיועדים לעבודה אף בשבת ולכן הרי"ז נחשב דמשכיר לו חפצא דאיסורא ולכן אסור.

משא"כ שמשכיר בית או כלים שהם חפצא דהיתרא מותר, דהשכרת דירה אינה נחשבת דבר האסור ומה שבחר השוכר הפורק עול להשתמש בדירה בדרך איסור אין על המשכיר איסור לפנ"ע אף שוודאי לנו שהשוכר יעשה בדירה איסור.

ולכן אף שיש בבית שקעים ומכשרי חשמל וכד', נראה דהיות ואפשר להשתמש בחשמל בשבת בהיתר כמו כל אדם דתי ע"י שעון שבת, על כן השכרת הדירה עצמה אינו נחשב שנתן לו חפצא דאיסורא. (היות ויכול להשתמש בהיתר אי"ז דומה לנותן כוס יין לנזיר. וביותר היות ואפשר להשתמש בבית בהיתר, א"א לומר שמעשה השכרת הדירה נחשב שנתן לפניו מכשול, ודוק).

ולפי דברינו נראה דזה הבסיס להיתר ב' שכתב המהרש"ם, וזה הבסיס להיתר ד' שכתבו המהרש"ם והאגר"מ.

דמהרש"ם כתב בהיתר ב' דבהשכרת בית אין נותן לו את גוף האיסור, והק' הרי נותן לו את הבית עם שקעים ומכשרי חשמל. ובהיתר ד' כתב דעיקר הבית הוא לשימוש היתר, והק' הרי אין ספק שיחלל שבת ומה מהני שעיקרו להיתר.

ולמשנת' נראה דזה כוונתם, דהיות והשכרת הבית הוא חפצא דהיתר דאפשר להשתמש בבית ובחשמל בהיתר, אלא שהשוכר בוחר להשתמש בו באיסור, אין בזה איסור לפנ"ע ואין בזה איסור מסייע. דאי"ז דומה לנותן יין לנזיר או למשכיר לו שדה ומרחץ להפעילם בשבת ששם נותן לו חפצא דאיסור.

לדבריו שם נראה דלהשכיר דירה למחלל שבת בא"י דאיכא לפנ"ע כיון דלא מצוי לשכור מגוי, ל"ש קולות אלו ויהיה אסור, ומיהו באגרות משה חיו"ד סי' עב' דן בענין השכרת אולם לחתונה שידוע שבשעת הסעודה רוקדים שם גברים ונשים בערבוביא, וכתב דמסתבר שבדבר שעיקרו הוא למעשה היתר כגון השכרת האולם, שהוא לעשות בו החתונה והסעודה, רק יעשו שם גם מעשה עבירה של הריקודים, אין להחשיב שהשכירות היא איסור, שא"כ היה לנו לאסור למכור קדרות וקערות לעוברי עבירה מפני שמבשלים בהם בשבת ומאכלות אסורות, אלא ע"כ שכיון שעיקר הדבר אינו בשביל האיסורים מותר.

מדברי האגר"מ אלו משמע שהיתר זה שמשכיר דבר שעיקרו להיתר מועיל גם לענין איסור דאורייתא של לפנ"ע.
(ע"ע שו"ת אגר"מ או"ח ח"ב סימן פ, וע"ע בשו"ת מהרש"ג ח"ב פ"א).

באמת בכל היתרים הנ"ל יש לדון -

על היתר א' יש לדון הרי התבאר דיש שחלקו על חידוש הכת"ס. ועוד בשכירות יש כמה ראיות דאסור להשכיר אף לפני זמן איסורו, וכ"כ המ"ב סימן שמ"ז ס"ק ז', והביאור דשכירות לא קניא ויש שכירות כל רגע.

על היתר ב' יש לדון דבזמנינו שכירות בית כוללת בתוכה מערכת חשמל ושקעים ומערכת לחיבור לגז וזה חלק מרכזי משכירות הבית, וא"כ המשכיר בית למחלל שבת לכאורה הרי הוא משכיר לו את גוף האיסור. ועוד דבמשכיר בית יש איסור יחוד בגוף הבית. (וע' להלן מה שיתבאר בזה).

על היתר ג' יש לדון דמבואר בכמה פוסקים דא"א לתלות בדבר שאינו שכיח, ועוד דבמקום שיש וודאי מכשול יש דס"ל דא"א לתלות.

על היתר ד' יש לדון דמשכיר דירה למחלל שבת היות ואין ספק שיחלל שבת לכאורה ל"מ מה דעיקרו לימי החול. (וע' להלן מה שיתבאר בזה).

(על היתר ה' יש לדון כמשנת' דכתבו כמה אחרונים דיש איסור מסייע אף במומר).

כל ההיתרים אלו הם רק באופן שיכול למצוא לשכור מגוי ולכן אין איסור לפנ"ע ויש רק איסור דרבנן של מסייע. או באופן שיכול לשכור מישראל אחר לדעת הפ"מ דאין בזה משום לפנ"ע אלא רק איסור מסייע. אולם היות והעיקר להלכה כהמל"מ דיש בזה לפנ"ע בפשטות באופן שיכול לשכור רק מישראל ל"ש היתרים אלו.

ומיהו באמת כתבו כמה מפוסקי זמנינו וכן מנהג העולם להקל להשכיר למחלל שבת דירה אף במקום שאין לו דירה אחרת ואף שאין אפשרות לשכור מגוי. ולהלן יתבאר מה הטעם להקל בזה.

עולה - אם שוכר צימר או מלון ויש לו דירה

משלו

- אין בזה משום לפני עיור, אלא איסור דרבנן של מסייע. והתבארו כמה סברות להקל, והתבאר מה שיש לדון בזה.

אם שוכר דירה לגור בה (בד"כ אין לו דירה אחרת)

- בחו"ל שיכול לשכור דירה מגוי, ואפי' בא"י אם יכול לשכור בדוחק דירה מגוי - אין בזה איסור דאורייתא של לפני"ע, ומצד איסור דרבנן של מסייע, התבארו כמה סברות להקל, והתבאר מה שיש לדון בזה. (אם יכול לשכור בדוחק דירה מגוי כתבנו שאין בזה לפני"ע, ומיהו אפ"ל להיות ואין כל הדירות שוות אפשר דלא מהני מה שיכול לשכור מדוחק, ויל"ע בזה).

- באופן שיכול לשכור דירה רק מיהודי - לכאורה למשל"מ יש בזה משום לפני"ע, והיה מקום לאיסור להשכיר למחלל שבת, (ולפ"מ אין בזה לפני"ע ולדבריו אפשר להקל בזה).

אולם באמת מנהג העולם וכן כתבו כמה מפוסקי זמנינו להקל להשכיר למחלל שבת דירה אף במקום שאין לו דירה אחרת ואף שלא מוצא לשכור מגוי. (ומיהו יש מפוסקי זמנינו שהחמירו דאין להשכיר דירה למחלל שבת כשא"א לו לשכור דירה אחרת מגוי).

והתבאר ההבנה בזה דהיות והשכרת דירה עיקרה להיתר ואפשר להשתמש בבית ובכליו ובחשמל בהיתר, ה"ה מוגדר שמשכיר לו חפצא דהיתר ומה שהשוכר הפורק עול בחר להשתמש בחפצא דהיתר לתשמיש של איסור אין זה נחשב שנתן לו חפצא דאיסור ואין בזה איסור לפני"ע ואין בזה איסור מסייע.

ולענין לפני"ע באיסור יחוד התבאר דאם בחוזה השכירות לא השכיר לרווק ורווקה אלא השכיר או לזוג חילונים או לסטודנטים מותר ואין בזה לפני"ע. ואם השכיר לרווק ורווקה בפשטות יהיה בזה איסור לפני"ע, וצ"ע.

להשכיר למחלל שבת חנות או עסק שיעבוד בו

בשבת

- למשנת' יהיה אסור כמו שמבואר שאסור להשכיר שדה או מרחץ למומר, והטעם בזה דהרי"ז נחשב שמשכיר לו חפצא דאיסורא. (אולם יש אחרונים שכתבו להיתר בזה, ע' מהרש"ג ח"ב ק"ב, ובמהרש"ם ב' קפ"ד).

ואין להק' על משנת' ממה שהביא המ"ב מהמג"א דאסור להשאיל לחשוד על השבת כלי מלאכה אם לא שיש לתלות שיעשה בהם מלאכת היתר, וכתב דדווקא בדבר המצוי אבל אם מלאכת ההיתר אינו מצוי אין תולים בה אלא מפני דרכי שלום. דשם הוא משכיר לו חפצא דאיסורא ובוה צריך תנאים אלו, אבל שמשכיר לו בית דהוא חפצא דהיתרא אפשר דתולים אף בתליה כ"ד.

ואין להק' על משנת' מדברי הריטב"א בע"ז ס"ג שמדבריו נראה שאף שלא נותן לו את האיסור עצמו אסור באופן שוודאי יעשה האיסור. דשם נתן לו כסף והרי הכסף עצמו אין בו שימוש אלא לקניה והיות ויודע שיקנה איסור הרי"ז נחשב שנתן לו חפצא דאיסורא לכן אסור, ואי"ז דומה לנידון דידן שנתן לו דירה דזה חפצא דהיתרא והוא בחר להשתמש בחלק משימושיה באיסור.

בגרשז"א במנחת שלמה א' לה' ובמעדני ארץ שביעית עמ' פ"ו כתב עד"ז בדבר שאינו חפצא דאיסורא ואפשר להשתמש בו בהיתר, אפשר לתלות אף בדבר רחוק, ולכן מותר להשכיר לחילוני ואין בזה משום לפני"ע.

לענין חשש לפני"ע במכשרי החשמל שבבית

לענין חשש לפני"ע במכשרי החשמל שבבית - התבאר דהיות ועיקר השכירות הוא חפצא דהיתרא והיות ויש אפשרות להשתמש במושכר כולו בהיתר, הרי נמצא שלא השכיר לו חפצא דאיסורא ומה שהוא בוחר להשתמש בחשמל באיסור לא הופך את כל השכירות כולה לחפצא דאיסורא, ודוק'.

לענין חשש לפני"ע באיסור יחוד

לענין חשש לפני"ע באיסור יחוד - נראה דאם בחוזה השכירות לא השכיר לרווק ורווקה אלא השכיר או לזוג חילונים נשואים או לסטודנטים, אף שהם יכולים לעבור על יחוד או על שאר איסורים מ"מ כמשנת' אי"ז נחשב שהשכרת הבית הוא השכרת חפצא דאיסורא ולמשנת' יהיה מותר.

אך אם בחוזה השכירות נחתם עבור מגורי רווק ורווקה יחד, בזה לכאורה נראה דנחשב שהשכיר להם חפצא דאיסורא, דהרי כל מהות שכירות הבית היא לגור בו ע"י יחוד. ואולי גם בזה יש מקום לדון האם מכיון שיכולים לדור בהיתר ע"י שומר וכד' האם נאמר שמחמת זה שכירות הבית עצמה לא נחשב כחפצא דאיסורא, וזה דוחק, וצ"ע.

משנכנס ניסן מרבין בשמחה

להתנהגות מסוימת וכגון שיתנו להם לישון כפי ראות עיניהם... וכאשר ההבנה ה"פשוטה" הזו לא מתקיימת, האדם כועס ועצבני (שורש מילת עצבני - שהוא עצוב...). אמנם אם האדם מחליט שאין לו שום ציפיה מאחרים, ממילא הוא לא יכעס עליהם ולא יתעצב.

הדרך להגיע לזה: **ראשית**, לשכנע את עצמו שגם אם הוא יצפה מהם זה לא יעזור, ולכן כדאי לו שלא לצפות כלום...

שנית וזה העיקר, להאמין ולהבין שכל החלטה של כל אדם למרות שיש לו בחירה אבל "אין עוד מלבדו" והקב"ה הכניס לו בראש שיחשוב כן או שיגיד כך, וככל שהאדם מתחזק באמונה ובטחון - לא יהיה לו טענות כלפי אף אחד!!! [עצה 'למעשה' להתחזק באמונה - ע"י אמירת הברכות בקול רם שמעורר הכוונה, כאשר האדם מכוון ומרגיש שהקב"ה לבדו 'מלך העולם' ושהכל נהיה בדברו' אין לו שום טענות וכעסים].

שלישית, בלי תפילה אין כלום - נתרגל לבקש מה' בין בתפילות הקבועות ובעיקר בזמנים שאנו עלולים להכשל כגון לפני שנכנסים הביתה - תפילה קצרה כגון 'רבש"ע! עזור לי להנצל ממידת הכעס, עזור לי להאיר פנים ולראות הטוב שבכל אחד, עזור לי להאמין שהכל ממך' זה מחולל פלאים.

* * *

להתחיל את היום בתורה

בבין הזמנים יש לנו הזדמנות להתחבר לתורה כי "אני" לומד לא רק כאשר "כולם" לומדים. העצה לזה: נחליט "חק ולא יעבור" שעות הבוקר מוקדשות רק ללימוד התורה"ק! [בבה"ז יש הזדמנות לרכוש מושגים שבאמצע הזמן קשה לבצעם כגון לימוד של חמש שעות רצופות, כדאי לנסות].

בימים שלפני פסח יש לזכור שהלכה פסוקה בשו"ע שואלין ודורשין בהלכות פסח גם מי [שחושב] שיודע את ההלכות. ובמיוחד יש ללמוד ולהכין את 'הגדה של פסח' שזוהי מצוה מהתורה לספר ביצ"מ וכמו שאדם טורח ומכין אתרוג ולולב זמן רב לפני חג הסוכות כך ראוי להשקיע זמן כדי לקיים בהידור - 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'. כמו כן זה זמן שראוי להרחיב אופקים כגון ללמוד נ"ך או ספר משלי עם פירוש הגר"א, וכן לעבור על רמב"ם הל' דעות או יסודי התורה.

הכותרת אינה בטעות! כך מפורש ברש"י בתענית (כט). 'משנכנס אדר מרבין בשמחה - ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח', ומשמע שראוי להרבות את השמחה מתחילת אדר ולהוסיף ככל שמתקרבים לימי הפסח הבעל"ט. עומדים אנו בפתחם של ימים מרוממים ונעלים שבהם אפשר לזכות לשפע עצום של סייעתא דשמיא, וכדלהלן.

ראשית דבר, צריך לדעת שחודש ניסן כולו הוא מרומם ביותר, וכמ"ש **האור החיים הק' עה"פ** (שמות יב ב) "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה". וקשה טובא, שאחר שאמר שהחודש הזה הוא "ראש חדשים" מה הוסיף במה שאמר "ראשון הוא לכם לחדשי השנה".

וז"ל 'נתכוון לומר כי **חדש זה הוא ראש פירוש מובחר שבחדשים** וכו', בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל, כי החודש מסויים לטובת ישראל ועל זה [ר"ל בגלל זה] ראשון הוא ראוי להיות לכם שיהיו מונים מניסן לצד מעלתו, וכו'. עוד ירמוז כי החדש הזה לכם ראש פירוש **שיהיה לישראל כינוי בחינת הראש שלא יהיו עוד נבזים ושפלים**. [ונראה שאין הכוונה בהכרח שלא רק כל ישראל יהיו נבזים ושפלים, אלא כל יהודי יכול בימים אלו להפסיק להיות נבזה ושפל]. עוד רמז בתיבת זה **כי יהיה ראש לכל החדשים שהם י"ב כמספר זה**.

וכע"ז כתב **השל"ה הק'** (פרשת בא דרך חיים תוכחת מוסר) וז"ל 'כי כל החודש כולו הוא כמו ראש חודש, ולא כשאר חדשים שראש חודש הוא מקודש ושאר ימי החודש הם חול, אמנם זה החודש כולו הוא כמו ראש חודש, כל יום הוא כמו ראש חודש'.

אמנם כמו שידוע מהקדמונים ש"זה לעומת זה עשה אלוקים" - שבכל פעם שיש שפע של קדושה וסייעתא דשמיא, מתגברים כוחות הצד שכנגד לאבד ולהפסיד אותו. וננסה להביא מספר עצות שיעזרו לנו בע"ה להתעלות בימים אלו

* * *

ידיעת המחלה - חצי תרופה

בימים אלו ישנם ניסיונות גדולים להכשל בכעס. הנה מידת הכעס נובעת מתוך ציפיה מאחרים שיתנהגו באופן מסויים (כגון שניקוי האבק לא קשור כ"כ לביעור חמץ...) או שההורים מצפים מילדיהם שיקומו בשעה מסוימת... וכן הילדים מצפים מההורים

לשנות את היחס לתפילה

במשך השנה האדם אומר להקב"ה: הייתי רוצה להקדיש זמן ארוך להתפלל שחרית, אבל מה אעשה ואני ממהר לכולל / להסעה / ל... אומר לו הקב"ה: בא נראה את התפילות ב'בין הזמנים'.

זוהי ההזדמנות לשנות את ההתייחסות לתפילה מיחס של "זילזול" (כלשון הגמ' בברכות ו:): ליחס "מכבד". אם אני מכבד את הקב"ה אני מוכן להשקיע עוד 5 דקות לחכות למנין הבא ... כאשר נחליט שאנו משקיעים מאמצים ל"כבד" את התפילה, נוכל בע"ה להרגיש בתפילות תענוג וקירבת ה'.

* * *

להתבונן בקדושת הימים

ר"ח ניסן – היום החשוב בשנה שנטל עשרה עטרות – מומלץ לראות את הסוגיה בשבת פז: ולקבל מעט מושגים מקדושת ונוראות היום, וכן ללמוד את התוס' בר"ה כז. (ד"ה כמאן) שמבואר שם שזהו בעצם ראש השנה! והחתם סופר בדרשות לפ' החודש (תקפ"ט, חלק א' עמ' ריד) כתב על יום זה וז"ל 'יום קדוש כזה שהוחזק תלתא זימני לגילוי רוח הקודש' [בשנה הראשונה בסנה נגלה מלאך האלוקים, ובשנה השנית שאחריו נאמר ביום ההוא 'החדש הזה לכם', ובשנה השלישית היינו ח' למילואים 'וירא כבוד ה' לעיני כל ישראל' וגו'].

י"ב ימים ראשונים - בספרים הק' ביארו במש"כ "היום אתם יוצאים בחודש האביב" אב - י"ב שכל יום מכיל בתוכו חודש שלם, דהיינו א' ניסן מכיל בתוכו את כל חודש ניסן, ב' ניסן מכיל את כל חודש אייר ג' ניסן מכיל את כל חודש סיוון וחג השבועות וכן הלאה. ובמשנה ברורה (תכ"ט ס"ק ח) כתב שטוב לקרות בכל יום את הנשיא שלו, ומקורו בשל"ה הק' שכתב שבקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום.

י"ג ניסן - יקרא פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה" והוא נגד שבט לוי שלא היה לו חלק בנשיאים ואמר לו הקב"ה לגדולה יותר אתה מוכן, ומבואר בספרים הק' (עי' רמב"ן ריש פ' בהעלותך) שאהרן הכהן מרמז על כוח תשבע"פ.

י"ד ניסן - הוא יו"ט כמבואר בתוס' ריש פרק מקום שנהגו.

ליל הסדר - כאילו הוא יצא ממצרים' - להבין שעכשיו אפשר לצאת מכל המצרים של כל השנה והקב"ה עכשיו מוציא אותנו. כדאי לעיין באור החיים הק' בפ' בלק עה"פ "קל מוציאם ממצרים". לבקש מה' שיתנהל הכי טוב, אבל להחליט מראש שמה שה' יחליט שזה טוב – זה הכי טוב...

יו"ט ראשון - מצות עשה "ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך!" כדאי מאד ללמוד בספר החינוך מצות שמחת יו"ט (מצוה שו). לשמוח בכל מצב שהקב"ה החליט שזה טוב בשבילי.

ט"ז ניסן - כדאי מאד לראות בספר החינוך מצות הקרבת העומר (מצוה שב) לקבל "מושגים".

חול המועד - גם בחוה"מ צריך להיות בשמחה כל רגע למרות שזה קשה להיות כ"כ הרבה זמן בשמחה אבל אין ברירה זוהי המצוה...

שבת חוה"מ - שיא הקדושה והתענוג 'איתערותא דלעילא' - מקדש השבת, 'איתערותא דלתתא' - מקדש ישראל דקדשינהו לזמנים'.

שביעי של פסח - מומלץ מאוד אחת ולתמיד ללמוד פרשת בשלח למשל עם פי' אור החיים הק', ובעיקר להרגיש כאילו עובר בים סוף... ועי' במשנה ברורה (סימן נא ס"ק יז) 'ויאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאלו באותו היום עבר בים והאומר בשמחה מוחלין לו עונותיו'.

אסרו חג - זה הזמן להכניס "חומר משמר" לכל מה שקיבלנו במשך החג שלא יתפוגג ויעבור אלא "לקשור" אסור חג בעבותים עד...

שבוע אחרי חוה"מ - להשתדל לא להיות בגדר שוטה המאבד את מה שנתנו לו ולא להיות רק בגדר "מי יעלה בהר ה'" ואח"כ ח"ו... אלא "מי יקום במקום קדשו"...

ויש לדעת שצריך הרבה רחמי שמים ומאמצים להמשיך את הקדושה לכל השנה. אם נתפלל, הקב"ה כבר הבטיח לנו - "הרחב פיך ואמלאהו".

נא להתפלל שנזכה לקבל את כל השפע שהקב"ה רוצה לתת לנו והסר שטן מלפנינו ומאחרינו

ניתן לשמוע שיעורים על פרה"ש, ש"ק ומועדים, סיכומי גמ', וביאורי תפילה, בטל' 036171132

כמו"כ ניתן לשמוע שיעורים על חודש ניסן, שבת הגדול, ביאורים בהגדה של פסח, עניני ספרות העומר, בתפריט ביאורי מועדים

אבן הטוען

ניתן בפעולה קלה ופשוטה להצטרף להיות ממזכי הרבים בחיזוק מצוה דאורייתא של השבת אבידה, ע"י תליית שלט "אבן הטוען" בבתי מדרשות, בישיבות ובהיכלי התורה. **הזריז נשכר!**

"אבדה מצוות השבת אבידה"

בשנים האחרונות השתרשה תופעה שאנשים "מתעלמים" מאבידות, ובוחרים שלא להגביהן ולא להכריז עליהן, מחמת שבזמנינו הכרזה על מציאת האבידה לא יעילה,

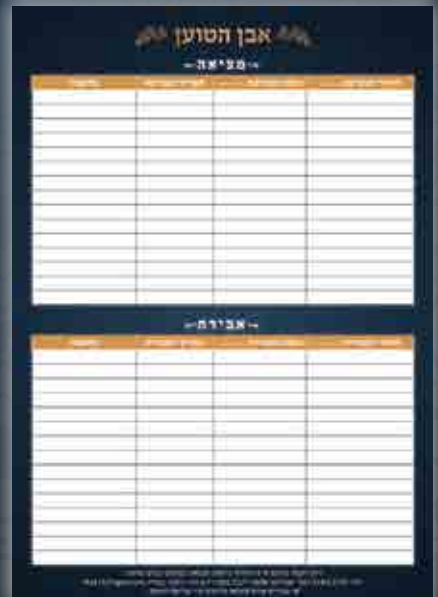
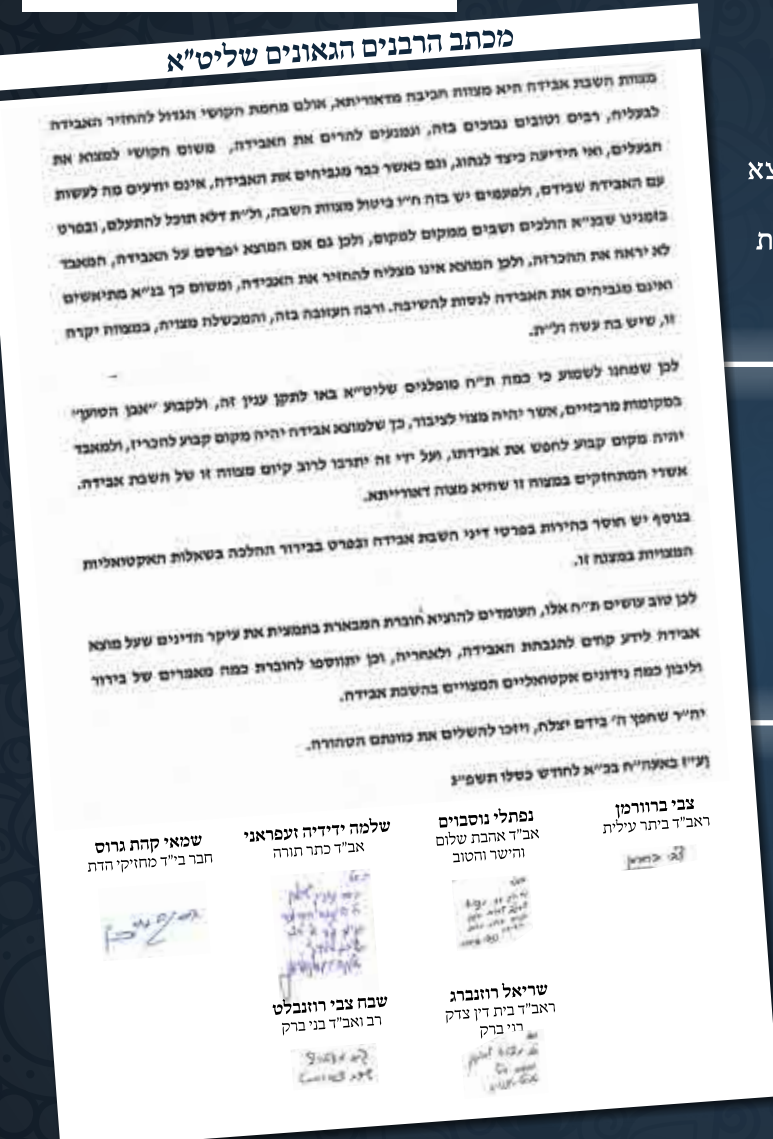
מאחר שאין מקום מיוחד וקבוע להכריז על האבידות, והמודעות שתולים נשארות תלויות לזמן קצר מאד.

בעקבות כך המאבד כלל לא יודע שאבידתו נמצאה. וכן המוצא לא מצליח להחזיר את האבידה, ולכן אנשים רבים לא רואים טעם להגביה את האבידה ולנסות להשיבה. ובכך פעמים רבות מבטלים מצוות עשה דאורייתא של "השב תשיבם" ולא תוכל להתעלם."

באמצעות

אבן הטוען

נזכה להשיב את "המצוה שאבדה", ואת האבידה לבעליה.

"אבן הטוען" הינו שלט קבוע מעוצב, עם מספר הלכות הנחוצות לידיעת המוצאים, אשר תחתיו יש גליון לרישום פרטי האבידות והמציאות.

השלט מיועד לתליה מקום קבוע ובולט במקומות מרכזיים, כגון: בתי כנסיות, בתי מדרשות, כוללים, ישיבות ומקוואות. שעל ידי זה יהיה למוצא מקום קבוע להכריז, ולמאבד יהיה מקום קבוע לחפש את אבידתו, ובזה יתרבו לאין ערוך קיום מצוות השבת אבידה בכמות ואיכות.

ניתן לקבל "אבן הטוען" בחינם ע"מ לתלותו ברשות הגבאים בפניה "לבידור הלכה" במייל: 7623171@gmail.com או בנדריים פלוס "אוסף גליונות" ע"י שליחת הודעה.

אין שאלות ללא מענה!

מאמרים ביסודות ההשקפה ודרכי ההשגחה, בנויים על דברי רבותינו.
הבנה מחודשת במגוון סוגיות שבעיקרי היהדות, ומשנה סדורה לשאלות
ולבטים רבים של דורנו.
מאת הרב ישראל לורברבוים

מבין עשרות המאמרים שבספר:

- מעולם לא היה אפיקורס אמיתי *
- מה אשם עֶשׂוֹן כִּךְ הוּא נוֹלָד? *
- מדוע היו ליעקב שני שמות ושתי נשים? *
- יוסף ויהודה - שתי צורות של גאולה *
- ירידת המן - כיצד מורידים שפע? *
- נשמה יתרה - מהי? *
- הצמצום: מקום להתפתחות הנפש ועבודת ה' *
- האם יש לרופא כוח ורשות לרפא? *
- מהי השפעת הכוכבים והמזלות? *
- כיצד זוכים להתחדשות בתפילה *
- חנוכה ופורים - הרגליים של עם ישראל *
- שאינו יודע לשאול - קרוב להיות רשע *
- קרבנות ותפילה: מה סוד הקשר? *
- חיזוק לזוג שלא זכה לילדים *
- קורונה, מירון, טילים - מה הקב"ה רוצה מאתנו? *
- איך מתמודדים עם נפילות בעבודת ה'

הוצאה והפצה: "יפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• **ירושלים:** מכבי ישראל 77 // ירימיהו פינת ברנדייס // צומת בר איכיל // נבעת שאוכ 28 // בית ון הפסגה 50 // בית הדפוס 32 **חדש!** **נוה יעקב:** פלני 1 פינת פרדס
 • **מנדלין:** עילית-קרית ספר אבני נור 26 // ע"ד תמר 1 // חדש! הרב מפוניבז' 1 • **ברסל:** רב יהודה הנשיא 14 • **בית שמש:** תפוציה-בן איש חי 29 // חזון איש
 17 // **ירמיהו:** ילית-שרוק 31 מעב שוק מרדכי • **בני ברק:** רב עקיבא 30 // אהרונביץ 19 מ"מ מרכז הימנים // ברטנורא 3 // רב עקיבא 43 // עזרא 45 **חדש!**
 המכבים 63 פרדס כ"ז • **אשדוד:** ענק הספרים - יוסי בן חלפתא 10 רבע ז' • **פתח תקוה:** קהילות יעקב 4 בני הדד // ההסתדרות 2 פינת רוטשילד • **אלעד:** רבי
 יהודה הנשיא 90 • **חדש!** **נוף:** הרב אלישיב 8 שכונת בני איכיל (אחיסמך) • **קרית גת:** האדמ"ר מחב"ד פינת נחיות שלום (בני קרעטשניף) • **רכסיס:** סביון 39
 (בנה ביתך) • **נתיבות:** האר"י 86 • **אופקים:** חפץ חיים מ"מ בית הכנסת אוהל משה. **חדש!** • **טבריה:** שפע חיים 4

1-599-581-581 // YEFE.CO.IL // משלוחים בכל רחבי הארץ

חדש! שיעור בספר

דרך ה' לרמח"ל

← תקציר - תמצית הפרקים

← לימוד הספר כולו כמהלך

אחד

השיעור: בקול הלשון

ע"י הרב ישראל לורברבוים

מחבר הספרים "המימד הנוסף" ו"צור ישראל"

מעביר סדרות בספר דרך ה' לאברכים

במשך 15 שנה

מספר ישיר: 0733587611

שֶׁרֵא חֶסֶד בְּעֶזְרָתוֹ מֵנו כְּרֹאֵם

על אלו צמחים מברכים ברכת האילנות?
מהי ההגדרה של אילנות מלבליים?
ומהו ההבדל בין פריחה לחנטה?

סיור מודרך

(באזור ישיבת מיר)

לבני תורה, מורי הוראה ואברכים העוסקים בלימוד ההלכה,
כדי לבחון הלכה למעשה את כל פרטי דיני ברכת האילנות

הסיור ייערך בס"ד ביום חמישי פר ויקרא א ניסן בשעה 11 לפנה"צ (כ-3 שעות)
בהדרכת המומחה לענייני זרעים
הרה"ג רבי אלחנן בקרמן שליט"א

עלות
סמלית:
10 ₪

להצטרפות חייגו לקו הילכתא:
02-5377085 שלוחה 9

יומא טבא לרבנן

הופיע ויצא לאור ספר

שיעורי רבינו יהושע העשיל

על מסכתות נדרים - יבמות

משיעורי

מרן ראש ישיבת 'יד אהרן'

הגאון רבי יהושע העשיל אייכנשטיין שליט"א

חדש!

הספר שאתה צריך לשווארזן השבת

בשפה שווה לכל נפש

פרשיות השבוע
מועדי ישראל
עניינים שונים

מ"ה בספר?

כל פרשות השבוע | סוגרי ישראל | עניינים שונים
- שמירת העניינים, שמירת הלשון, וניאור מוחשי
על מדבר לשון הרע בזמן בית המדרש, תיקון
החטא, שבילת עזרא | ענייני הלכות, סינים
הש"ס/סינים מסכת דיוקן בלימודי החלטה,
נשמה ולחיות - האולקות פון העירייה בלינסקי
ועקיל אסן מדין

הספר נושא את הסכמותיהם של מרגן
הגדב"ד פובליסק שליט"א, הערו"פ
ברמן שליט"א, הער"א בידמן
שליט"א, הע"מ דוק שליט"א, הרב
אליהו פרידלנדר שליט"א מנהל ת"ת
ועדת אמת בני ברק.

מתגובות הקוראים

אני מחנך תשב"ד - זה ספר שמתאים לי בדיוק, חומרים קצרים ומעניינים עם סיפורים מחזקים ומדחקים...
קיבלתי את הספר היום בבוקר, ואוהה'צ מסדתי שיעוד שלם מהספר המיוחד. [מנ"ש ב'טבעד].
חמד אני מהפש ב'שולחן שבת' מסר קצר מעניין ומעשי - מה למעשה, זה בדיוק מה שאני צריך.
'מזל טוב' על הרצאת הספר הנפלא, ליתר דיוק 'אנציקלופדיה לתורה, ליראת שמים, לקדישה, ולכל התחזקות בעבודת ה'!
תודה מפורדה בכלי מפואר. איזו השקעה נפלאה ופלא! ממש מיוחד מרגן את הלבן נליה לדדעה ונפל נודא בני מרדשא! [ד' י.י.]...

מאת הרב ישראל מאיר אלטמן שליט"א
ניתן להשיג בחנויות 'יפה נוף'.
או אצל המחבר בטל: 054-849-6676

זה ספר

תולדות חיים!

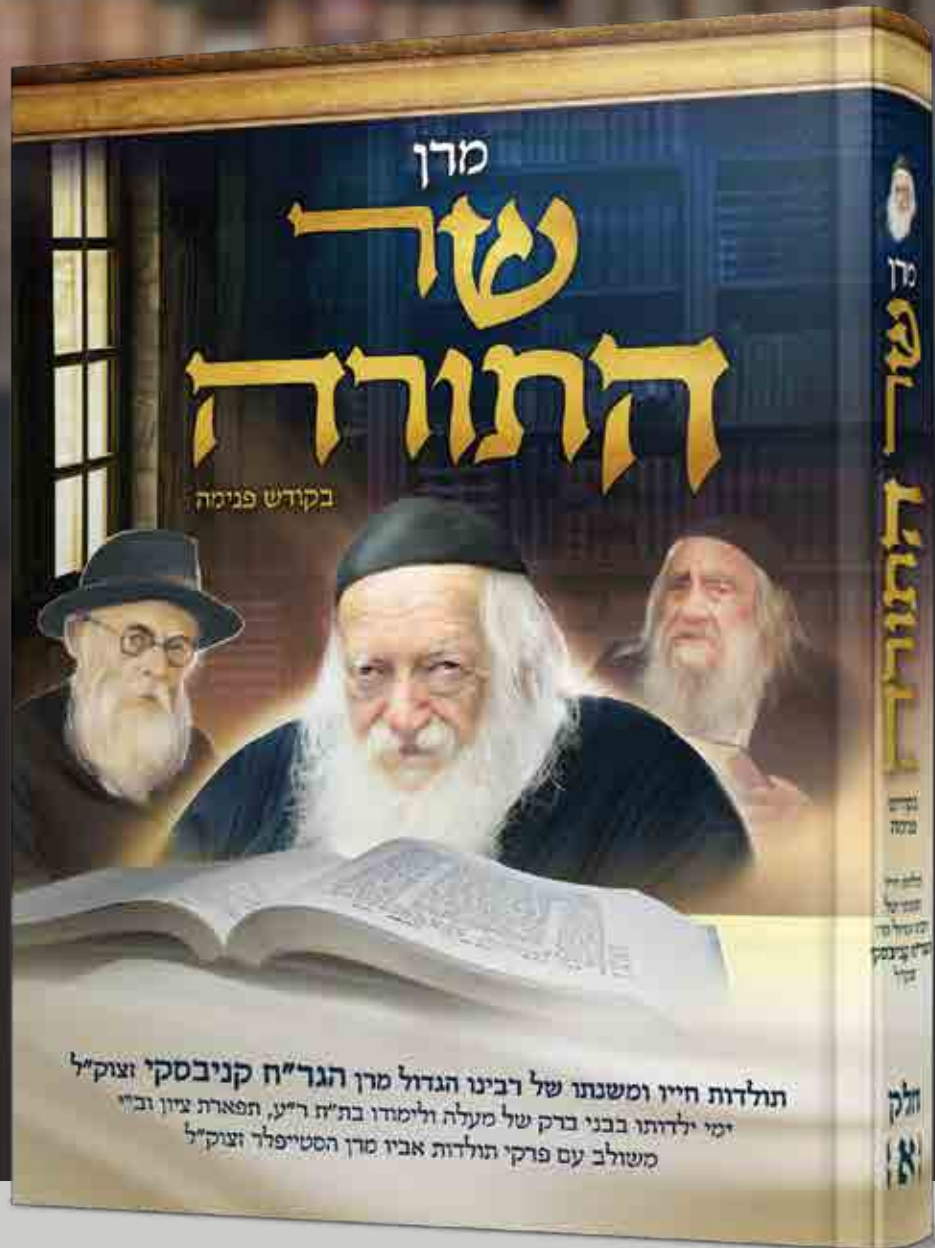
500 תמונות צבעוניות
שטרם נראה כמוהו - ומסמכים נדירים

לראשונה יו"ל יצירה מקיפה
ומושלמת לתולדות חייו
קורותיו ומשנתו של
מרן שר התורה זצוק"ל

- (חלק א') תיאור חי ופרטים חדשים על תחנות חייו ובתי לימודו מערש לידתו בפניסק לימי נעורו בבני ברק של מעלה
- פרק גדול ומיוחד על גידולו במחיצת אביו מרן הסטייפלר זצוק"ל
- פרקים מתולדות חיי אביו מרן הסטייפלר זצוק"ל
- על רוח נובהרדוק והאווירה של משפחתו (משפחות, קניבסקי, קרליץ וברזם)

מבוסס על מה שסיפר רבינו ומעדויות בני משפחתו ותלמידיו, בקודש פנימה.

לפרטים: a8485255457@gmail.com

הוצאה והפצה: "יפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• **ירושלים:** מלכי ישראל 17 // ירמיהו פינת ברנדייס // צומת בר אינן 1 // נבעת שאוכ 28 // בית ונן הפסנה 50 // בית הדפוס 32 // נוה יעקב: פלג 1 פינת פרדס **חדש!**
• **ביתר:** דרכי איש 5 בחניה (מוכ שטיבלאר קארן) • **מודיעין עילית-קרית ספר:** אבני נזר 26 // שדי חמד 1 // הרב מפוניבז' 1 • **ברכפלד:** רבי יהודה הנשיא 14 • **בית שמש:** חפציה-בן איש חי 29 // חזון איש 17 // רמה א'-נחל שורק 31 מעב שוק מהדרין • **בני ברק:** רבי עקיבא 130 // אהרונביץ 19 מוכ מרכז רימונים // ברטנורא 3 // רבי עקיבא 43 // עזרא 45 **חדש!** המכבים 63 פרדס כץ • **אשדוד:** ענק הספרים - יוסי בן חלפתא 10 רובע ז' • **פתח תקוה:** קהילות יעקב 4 גני הדר // ההסתדרות // פינת רוטשילד • **אנעד:** רבי יהודה הנשיא 90 • **נוד:** הרב אלישיב 8 שכונת גני איילון (אחיסמך) • **קרית גת:** האדמו"ר מחב"ד פינת נתיבות שכום (בנין קרעטשניף) • **רכסים:** סביון 39 (בנה ביתר) • **נתיבות:** האר"י 86 • **אופקים:** חפץ חיים מוכ בית הכנסת אוהל משה. **חדש!** • **טבריה:** שפע חיים 4

טלפון: 1-599-581-581 // אתר: YEFE.CO.IL // משלוחים בכל רחבי הארץ

H

גילוח עפ"י התורה

מכונת גילוח מסדרה 3000

עם רשתות באישור "משמרת ההלכה"
שע"י הרה"ג ר' אליהו בייפוס שליט"א (רב 'משמרת השבת')

מכונה זו היא מהסדרה המובילה החדשה של פיליפס סדרה 3000

מפרט טכני:

- המכונה הינה עם מנוע חזק של V15 (וואט) בשונה מרוב המכונות הפשוטות שהינם 8V
- המכונה נגד מים מלא וניתן לשוטפה ללא חשש
- המכונה הינה עם סוללה חזקה ועוצמתית המספיקה לעד שעה שימוש בטעינה אחת
- טעינת המכונה הינה בשעה בלבד
- טעינה של כ-5 דקות מספיקה לגילוח מלא
- במכונה יש נורה מיוחדת לחיווי הטעינה
- גמישות ראש המכונה היא 5 ממדים
- ישנה אחריות של שנתיים על המכונה
- המכונה מגיעה ללא פאתר אחורי מטעמי כשרות (ניתן להשתמש עם כל פאתר על הצד הנח כמפורסם)
- המכונה מגיעה כשכבר מורכבים בה הסכינים הכשרים שבאישור "משמרת ההלכה" בפנים.

ניתן להשיג ב:

- בני ברק: 055-67-2525-7
- ירושלים, רמת שלמה: 052-717-2017
- ירושלים, נוה יעקב: 02-656-2335
- ירושלים, רמות ומרכז העיר: 054-845-3199
- מודיעין עילית (קרית ספר ועוד): 050-410-6206
- מודיעין עילית (ברכפלד ועוד): 050-411-0671

ניתן להשיג גם רשתות כשרות באישור הכשרות הנ"ל
שניתן להרכיבם על מרבית מכונות הגילוח הנפוצות כיום

